

SĂ IEI VIAȚA DE COARNE ȘI SĂ CÂȘTIGI

Viața de lângă front Doine și poezii de acasă

ARMANIS
2020

MARIUS BOROMIZ
COORDONATOR LUCRARE

SĂ IEI VIAȚA DE COARNE ȘI SĂ CÂȘTIGI

VOLUMUL II

**VIAȚA DE LÂNGĂ FRONT.
DOINE ȘI POEZII DE ACASĂ**

Foaie verde rămuriște
Noi, elevii din Săliște
Am transcris cu drag și spor
Versuri din război, de dor,
Cântece de cătănie
Pentru Marea Românie,
Poezii religioase
Ce ne-aduc multe foloase.
Domnul fie lăudat
Pentru cartea ce-am gătat.

Săliște, 13 august 2020

**Ruxandra Nicorescu,
absolventă a clasei a VI-a**

MARIUS BOROMIZ
COORDONATOR LUCRARE

SĂ IEI VIAȚA DE COARNE ȘI SĂ CÂȘTIGI

VOLUMUL II

**VIAȚA DE LÂNGĂ FRONT.
DOINE ȘI POEZII DE ACASĂ**

EDITURA ARMANIS
SIBIU, 2020

**VoluM finanțat de Consiliul Județean Sibiu
prin Programul acțiunilor pentru cultură și
dezvoltarea comunității locale în județul Sibiu în
anul 2020 care se finanțează din bugetul local al
județului Sibiu - Proiecte culturale tip A2 – public.**

PREFAȚATOR: Mircea Gheorghe ABRUDAN
NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI: Marius BOROMIZ
EDITOR: Marius BOROMIZ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Să iei viața de coarne și să câștigi / coord.: Marius Boromiz. - Sibiu :

Editura Armanis, 2020

2 vol.

ISBN 978-606-069-011-5

Vol. 2 : Viața de lângă front : doine și poezii de acasă. - 2020. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-069-013-9

I. Boromiz, Marius (coord.)

821.135.1

© 2020 Consiliul Județean Sibiu, Biblioteca Județeană
ASTRA Sibiu și autorii.

Toate drepturile aparțin Consiliului Județean Sibiu,
Bibliotecii Județene ASTRA Sibiu și autorilor. Reproducerea
integrală sau parțială a conținutului acestei lucrări este
posibilă cu acordul prealabil scris al Consiliului Județean
Sibiu, al Bibliotecii Județene ASTRA Sibiu și al autorilor.

COORDONATOR: Marius BOROMIZ

**PROFESORI ÎNDRUMĂTORI:
Radu BÂJA și Elena Julieta NICORESCU**

AUTORI:
Ștefan NICORESCU
Ruxandra NICORESCU
Paula Alexandra HANZU
George CUNȚAN
Anda GROOT KOERKAMP
Răzvan Ilie ILIEȘ DĂDĂRLAT
Milena Maria RADU
Alexandru COARFĂ
Andrei Ioan BOROMIZ
Paula Ioana GĂȚĂ
Gabriel Cătălin LUCOI
Livia Elena FLOREA
Viviana Camelia FETELEA
Denisa Iuliana OPRÎȘOR
Denisa Maria BĂILĂ

COLABORATOR: Gheorghe RANCU BODROG

DTP:
Marius BOROMIZ, Radu BÂJA
Elena Julieta NICORESCU și Ștefan NICORESCU

COPERTA 1: Soldatul Simion Mihai, cu porecla de sat „Izvod” împreună cu soția Iuța, sora lui Pavel Jurchescu din Petnic, Caraș Severin (Colecția Gheorghe Rancu Bodrog)

COPERTA 4: Amintire din marele resbel al lumii (Colecția particulară a Doamnei Profesor Lucia Irimie din Săliște)

SCANARE: Malvina SABĂU

**Familie de sălișteni în timpul Marelui Război.
(Muzeul Culturii Săliștene)**

Cuvânt înainte

Centenarul Primului Război Mondial a prilejuit la nivel european și mondial o revenire a evenimentului în atenția istoriografiei și a marelui public. Începând cu anul 2012 au apărut sute și mii de cărți, studii, articole și volume colective care au relansat tema primei conflagrații mondiale discutându-o din perspective multiple.

Nici istoricii, literații și oamenii de cultură români nu s-au lăsat mai prejos, producția bibliografică din ultimii ani dovedind cu prisosință că spațiul cultural și istoriografic românesc este bine conectat la cel european și mondial. Desigur, în cazul nostru Marele Război continuă să fie perceput, mai ales la nivelul publicului larg, prin perspectiva sfârșitului lui, care pentru noi românii a însemnat întregirea neamului și fondarea României Mari, reprezentând împlinirea aceluși „vis neîmplinit, copil al suferinței, de-a cărui dor au adormit și moșii și părinții”, cum sugestiv a scris poetul pătimirii noastre din Rășinari.

Spre deosebire de lucrările apărute în deceniile precedente, istoriografia noastră contemporană a părăsit zona de discuție focalizată cu precădere

asupra istoriei evenimentiale, politice, diplomatice și militare a conflagrației, concentrându-se cu deosebire asupra istoriei culturale a războiului, a impactului acestuia asupra vieții umane, a demografiei, a religiozității, a frontului intern, a memorialisticii războiului ș.a.m.d. Toate aceste abordări ne ajută pe noi cei de astăzi să înțelegem mai bine, mai profund, mai adânc ce au însemnat acei teribili patru ani pentru strămoșii noștri, cum au trecut ei de la stări de entuziasm la stări de spaimă, frică și angoasă, ce au făcut pentru a le depăși și a merge mai departe, cum și ce sentimente i-au încercat atât pe front, cât și în spatele acestuia, ce i-a determinat să lupte și să se jertfească pentru împărat, pentru neam și pentru patrie. În acest sens, se poate observa că mai ales memorialistica, cu toate scrierile - jurnale, memorii, amintiri - încadrabile genului, s-a bucurat de atenția sporită a cercetătorilor, editurilor și cititorilor.

Identificarea, adunarea și publicarea unui corpus memorialistic românesc al Marelui Război, provenind din pana păturilor largi ale populației, rămâne un deziderat al istoriografiei noastre, cu toate că pași importanți au fost făcuți în acest sens de diverși cercetători, lucrarea cea mai amplă fiind realizată de răposații istorici ai modernității

românești, Valeriu Leu și Nicolae Bocșan, care au publicat trei volume consistente în care restituie memorialistica bănățeană a Marelui Război.

Fără să-și fi propus, harnicul profesor Marius Boromiz, directorul Liceului Tehnologic „Ioan Lupaș” din Săliște, prin proiectul demarat alături de colegii și elevii săi din Mărginimea Sibiului și materializat în aceste două volume consistente, se înscrie foarte bine în trendul istoriografic actual al istoriei culturale a Marelui Război, pășind curajos pe urmele unor istorici consacrați.

Culegerea, transcrierea și editarea creațiilor populare ale țaranului român din Transilvania și Banat în forma unui corpus unitar, care cuprinde în două volume sute de cântece, poezii și doine cătănești, reprezentând mii de versuri uitate din timpul Marelui Război, este fără-ndoială un proiect istoriografic, cultural și de suflet al coordonatorului și al colaboratorilor săi prin care este restituită o filă importantă din zbuciumul vieții trecute a străbunicilor noștri. Dincolo de marea istorie evenimentțială, pe care majoritatea dintre noi o cunoaștem, aceste volume ne oferă acum posibilitatea de a pătrunde în mica și intima istorie a celor mulți și anonimi, versurile lor simple, dar adânci și pătrunzătoare dându-ne șansa de a asculta

sunetele duioase și patetice generate de sufletele miilor de soldați ardeleni și bănățeni care au luptat „ziua și noaptea/ tot alături cu moartea/ Pentru neam, pentru ’mparat,/ Pentru neamul nost de-acasă,/ Și pentru a-i noștri copii”, pe fronturile Marelui Război din Galiția, Italia și Serbia, unde unora dintre ei le-au și rămas oasele pentru totdeauna. Această partitură folclorică, plămădită în acordurile muzicale ale doinei tradiționale românești, este întregită de creațiile populare ale familiilor lor de acasă, ale părinților și soțiilor, dar și ale copiilor lor care le-au dus dorul și i-au dat glas prin vers, jale și rugăciune, cum a fost și cazul unui băiat, în vârstă de 11 ani, dintr-o localitate bănățeană care se ruga așa: „Doamne pune pace ’n țară/ Ca să vină tata iară,/ Să-și lucre lucru acasă/ Copilașii să-și grijască”.

Fără-ndoială meritul principal al lucrării de față este de a fi strâns între copertile ei diversele mărturii versificate ale combatanților și familiilor acestora din vremea Marelui Război, scoțându-le la lumină din arhive, periodice de epocă, broșuri și volume peste care se așternuse de mult timp colbul și uitarea. Numeroasele fotografii din epocă care ilustrează textele îi oferă cititorului o și mai bună imagine a Primului Război Mondial,

familiarizându-l cu actorii unei epoci care a schimbat harta politică a Europei și a lumii întregi. Editorii vin în întâmpinarea marelui public pasionat de istorie și folclor, dar fac un serviciu important și specialiștilor, istorici și etnologi, cărora le pun la dispoziție, în două volume ample, aceste izvoare populare din vremea Marelui Război.

În al doilea rând, trebuie apreciată pasiunea și munca care se ascund în spatele acestui demers editorial, inițiat de profesorul de istorie Marius Boromiz și dus la bun sfârșit printr-o frumoasă și fructuoasă colaborare între profesorii și elevii Liceului „Ioan Lupaș” din Săliște. Rezultatul muncii lor ne dovedește încă o dată că școala românească nu este într-o eternă derivă, cum țin mereu unii să ne reamintească, ci prin asemenea cadre didactice capabile să mobilizeze elevii silitori, liceul săliștean face cinste mediului școlar preuniversitar din județul Sibiu, onorându-și istoria și cultivând tradiția cărturărească moștenită de la înaintași.

Apărut într-un an dificil, bătut de o pandemie care a declanșat multe spaime și a determinat o diminuare vizibilă a activităților didactice și academice, volumul sugestiv intitulat „Să iei viața de coarne și să câștigi” devine o dovadă limpede că a existat viață culturală și muncă de cercetare și în

timpul epidemiei de covid 19, conținutul volumului arătându-ne tuturor că omenirea a trecut și prin vremuri mai grele, pe care a reușit să le depășească, ceea ce trebuie să ne insufle tuturor speranță în viitor.

Cluj-Napoca

CS III Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

2 septembrie 2020

Notă asupra ediției

După șase luni de muncă, am încercat și sperăm că am reușit să scoatem la lumină și în același timp să facem o radiografie a ceea ce a însemnat Marele Război pentru românii ardeleni și banățeni, aflați sub stăpânirea austro-ungară, în timpul conflagrației.

Pentru aceasta am ales ca mijloc creații literare din perioada respectivă.

Doinele, cântecele și poeziile cuprinse în primul volum reprezintă mărturii ale celor care au luptat pe fronturile Marelui Război (fie cel balcanic, fie cel de est, fie din Italia, fie cel românesc sau mărturii ale războiului din anul 1919 contra bolșevicilor maghiari ai lui Bela Kun, de asemenea poezii trimise din spital sau care exprimă jalea celor de acasă, dar și creații ale elevilor, copii, frați sau surori ale combatanților.

În volumul al doilea avem adunate creații populare sau culte ale celor care au trăit războiul și ororile sale, departe de front, acasă.

Aceste „versuri uitate” le-am descoperit, în marea lor majoritate, în publicațiile românilor ardeleni și banățeni, ortodocși și greco-catolici

deopotrivă, apărute în timpul sângeroaselor confruntări, la Sibiu (Foaia Poporului, Telegraful Român, Gazeta Poporului, Calendarul Asociațiunii), Brașov (Gazeta Transilvaniei, Glasul Ardealului), Arad (Românul, Biserica și Școala), Blaj (Unirea, Unirea Poporului), Lugoj (Drapelul) sau Caransebeș (Calendarul Românului, Foaia Diecezană) cât și în anumite culegeri de doine și poezii, culese în anii conflagrației de anumite elite care au avut inspirația de a le aduna într-un singur loc.

Creațiile literare cuprinse în cele două volume au fost transcrise fidel, repectându-se ortografia și limbajul perioadei în care au fost create, reflectând totodată gândurile și trăirile personale ale autorilor în momentul plâsmuirii acestora.

Misiunea de cercetare ne-a fost facilitată de faptul că am beneficiat de digitalizarea periodicelor de către Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu, Biblioteca Centrală Universitară Cluj-Napoca și Biblioteca Județeană Arad sau a fotografiilor, de către Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu și de către Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu.

Menționăm că o parte a fotografiilor ce însoțesc versurile au fost preluate, cu menționarea sursei, din mediul online.

Realizarea celor două volume de versuri din timpul Primului Război Mondial au putut fi publicate datorită finanțării Proiectului „CultId” de către Consiliul Județean Sibiu prin Programul acțiunilor pentru cultură și dezvoltarea comunității locale în județul Sibiu în anul 2020 care se finanțează din bugetul local al județului Sibiu - Proiecte culturale tip A2 - public.

La realizare celor două volume au contribuit un număr de 15 elevi ai școlii noastre, din cadrul Cercului de Istorie: Ștefan Nicorescu, Ruxandra Nicorescu, Paula Alexandra Hanzu, George Cunțan, Anda Groot Koerkamp, Răzvan Ilie Ilieș Dădârlat, Milena Maria Radu, Alexandru Coarfă, Andrei Ioan Boromiz, Paula Ioana Gâță, Gabriel Cătălin Lucoi, Livia Elena Florea, Viviana Camelia Fetelea, Denisa Iuliana Oprișor și Denisa Maria Băilă, cel mai mic dintre ei fiind în clasa a IV-a iar cel mai mare în clasa a X-a.

Dorim să adresăm mulțumiri tuturor celor ce au sprijinit realizarea și tipărirea acestor două volume, mai ales că acestea s-au realizat în această perioadă delicată prin care trecem cu toții: Consiliul Județean Sibiu, Primăria Orașului Săliște, Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu, Muzeul Culturii Săliștene, Muzeul Parohial Săliște, Serviciul

Județean al Arhivelor Naționale Sibiu, pasionaților de istorie care au digitalizat fotografiile din timpul anilor grei de război, de asemenea doamnelor Ana Lupaș, Carmina Maior, Lavinia Alexe, Maria și Tatiana Munteanu, Malvina Sabău, Simona Dorina Morariu, Rodica Bobeș, domnilor Silviu Borș, Bogdan Andriescu, Carol Lucian Szatmary, Alexiu Tatu, Tudor Arhire, Mircea Gheorghe Abrudan, Gheroghe Rancu Bodrog din Șopotu Vechi (Caraș Severin), Ioan Miclăuș din Tilișca stabilit în București, preoților din Săliște și Aciliu, colegei profesor de limba franceză Lucia Irimie, colegilor profesori de istorie Ioan Sorin Virgiliu Coldea și Roxana Daniela Oancea, colegilor profesori de religie Radu Bâja și Elena Julieta Nicorescu care au o contribuție mare la realizarea acestui proiect.

Muțumesc întregii mele familii care mi-a fost alături în realizarea acestui proiect.

Ne bucurăm că am putut scoate la lumină o parte mai puțin cunoscută a istoriei noastre, care are o însemnătate deosebită și care poate explica evenimentele care au dus la Marea Unire din 1918.

Marea majoritate a românilor cunoaștem, mai mult sau mai puțin, despre participarea românilor în Primul Război Mondial, doar despre perioada neutralității (1914-1916), despre perioada

participării la război alături de Antanta (1916-1918), cu eroicele lupte din Trecătorile Carpaților din 1916, despre glorioasele bătălii din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești și Oituz și foarte puțini dintre noi despre Războiul contra bolșevicilor maghiari din anul 1919, când, probabil, noi românii am salvat Europa civilizată de comunism.

Românii ardeleni, bănățeni și bucovineni au fost cetățeni loiali ai monarhiei dualiste, participând la marile bătălii de pe fronturile din Galiția, Bucovia, Polonia [Rusească], Serbia, Bosnia, Muntenegru, Italia, rămânând credincioși împăratului Franz Iosif iar apoi succesorului acestuia Carol, în speranța dobândirii de drepturi egale cu celelate naționalități conlocuitoare din Imperiul Austro-Ungar.

După „Völkermanifest”-ul împăratului Carol și evenimentele ulterioare capitularii monarhului, românii din provinciile aflate sub stăpânirea fostului imperiu bicefal au preluat controlul Transilvaniei, al Banatului și al Bucovinei, prin soldații români din fosta armată austro-ungară, întorși acasă după patru ani de sângeroase lupte, prin gărzile naționale românești, puse la dispoziția consiliilor naționale românești, iar ulterior au hotărât Unirea cu patria mamă, la Cernăuți și la Alba Iulia.

În final considerăm oportun a reda, printr-o preluare din ediția din data de 2/15 octombrie 1918 a ziarului Telegraful Român din Sibiu, cum erau explicate și ce au reprezentat cântecele de cătănie scrise în timpul războiului:

„ ... smerite plăsmuiri țărănești, flori de câmp răsărite din sufletul poporului românesc ... conțin simțiri ascunse și gândiri adânci și ne descoperă, în sinceritate, toată frământarea petrecută în inima și mintea ostașului nostru.

Frunzulițele cătănești, îmbrăcate în haina gândirii poetice, tălmăcesc dureri și nădeșdi din tranșee și spitaluri.

Aici în fruzele sale verzi, își află luptătorul român mângăere nesfârșită pentru lovirile sorții.

Aici cunoaștem noi, cei rămași acasă, firea soldatului nostru și învățăm a prețui mai bine și mai drept însușirile împreunate cu caracterul său.

În suferințe, mai p[r]e sus de închipuire, au izbucnit cântecele acestea cu o podoabă de frumuseți sălbatice și de adevăruri îndrăznețe.

Versul junelui soldat, ca și al veteranului glotaș, se destăinuiește ca izvorul de sub stâncă: limpede, năvalnic și bogat de sănătate. El nu e cu totul nou, rădăcinile lui se întind departe.

Se poate susține că orice cântec, are îndărătul său, o vechime oarecare, vremea îndreptând și netezind prima plăsmuire descărcată din puterea palmei ce năpădește sufletul.

La aceste produse ale talentului țărănesc, se îndreaptă întotdeauna poezia cultă, ca să-și împrășteze forma și să-și dobândească vlagă și curățenie, când scriitorii noștri ating vremuri de scăpătate literară.”¹

**Săliște,
12 decembrie 2020**

Profesor Marius Boromiz

¹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 103, 2/15 octombrie 1918, p. 1.

DOINE ȘI POEZII POPULARE

Doine și Poezii de dor

Voinicul ²

Frunză verde trei finici,
Plinu-i codru de voinici,
La tot fagu câte cincii.
La fagul de lângă cale
Zace-un voinic de lungoare
De păzit cine-l păzea ?
Maică-sa și soru-sa,
Mai cu foc mândruță-sa,
Mândra din gură grăia :
„Au mori bade, au te scoală
Au dă-mi și mie din boală,
Că mie mi s’o urît,
Tot mutând la căpătâie
Când la cap când la călcâie,
Când la cap, când la picioare
Când d’albe brățioare”.
Voinicu din gură grăia:
„Atunci mândră m’oi scula,
Când tu mie mi aduce:
Mure negre
Din rug verde,

² Calendarul Asociațiunii pe anul dela Christos 1915, Sibiu, Anul IV, Nr. 44, decembrie 1914, p. 126-127 .

sloi de gheață
din verdeață.
Apă rece
Din vetrece”.
„Bade bădișorul meu
Acum luna lui Cuptor
Nu găsesc gheață să mor.
Sloi de gheață s’o topit
Mure negre n’o florit,
Apa rece s’o ’ncălzit”.
Voinicu din gură grăia:
„Mândră, mândruleana mea
Proastă ești, neroadă-mi ești.
Mure negre-s ochii tăi
Când să dau pe lâng’ai mei,
Apă rece-i gurița,
Sloi de gheață-i inima
Când să dă pe lâng’a mea ”.

(Din Brazi de pe Valea-Jiului)

Din popor ³

Hai mândră să ne jurăm
Care-o fi să ne lăsăm
Să ne uște Dumnezeu ;
De ți-i lăsa dumneata
Să te uște Precesta
Ca frunza alunului
In postu Crăciunului ;
De m'oi lăsa mândro eu
Să mă uște Dumnezeu
Ca frunza curechiului
In postu Sân-Petrului.

Prin pădure, prin imaș
Eu cu mândra duce-maș,
Nu ne-ar trebui nănaș,
Nici popă să ne cunune,
Numai noi cu vorbe bune.
Auzi mândro cucu cântă
Eși afară de-l ascultă,

³ Calendarul Asociațiunii pe anul dela Christos 1915, Sibiu, Anul IV, Nr. 44, decembrie 1914, p. 134-135;
Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1917, Sibiu, Anul VI, Nr. 46, decembrie 1916, p. 141-142.

De ți-o cânta cucul bine
Iați hainele, hai cu mine,
Hai cu badea în Bănat
-Ba io nu, că am bărbat.
-Și eu mândră am muiere
Și cu tine tot aș mere.

Mult mă mir de unele
Cum le vine binele,
Mult mă mir și de-al meu bine,
Ce foc face de nu vine,
Ori s'a acățat de-un spine;
Nu știi spine-i ori i-e plop
Ori eu sunt fără noroc.

Peste Murăș, peste tău
Ard două lumini de său,
Ziua plouă noaptea ninge
Nime nu le poate stânge,
Făr' inima mea când plânge.

Am avut mândră iubită
Și dușmanii mi-o mărită,
De-o mărită în sat cu mine
Nu-i mordu să ducem bine.

De trei zil'-alerg și fug,
Lăsai dracului de plug,
Că mi-o spus o frunzuliță
Că este-o păduriță
De dă lemne pe guriță,
Și mi-o spus frunza de vie
Să mă duc că-mi dă și mie

Petru Medeșan

Poporale ⁴

Din Sălaj

Măi badiță, odor drag,
De-ai știi tu cât dor îți trag
Ai veni la mine iute
N'ai merge la alte slute.

Când eram maicii mai drag
M-a jurat Neamțul sub steag,
Sub steag roșu de mătase,
Trei ani să nu vin acasă.

Funză lată, frunză'ngustă,
Badea face drum pe pustă,
Atâta m-a petrecut
Cinci părechi de cizme-a rupt.

Culeasă De George Mes

⁴ Calendarul Asociațiunii, pe anul visect 1916, Sibiu, Anul V, Nr. 45, decembrie 1915, p. 65.

Poporale.⁵

Din Bihor.

Badea meu cu casa 'n colt,
Şede şi vinde negoţ,
Eu mă duc să târguiesc,
El mă 'mbie să-l iubesc.

Am o mândră ca şi-o cruce,
La lucru nu o pot duce,
Dimineaţa-i roua mare
Şi se udă pe picioare.

Săracile fetele, fetele, nevestele
Cum îşi bat picioarele
Pe toate ogoarele,
S'adune ciapă ciorească,
Faţa să şi-o rumenească.
Ceapa ciorii s'a uscat,
Fetele s'or supărat.

Culeasă de Flore Dobra.

⁵ Calendarul Asociaţiunii, pe anul visect 1916, Sibiu, Anul V, Nr. 45, decembrie 1915, p. 86.

Cântece ⁶

I

Dorule, tovarăș veșnic
Sufletelor stingherite,
Sol, ce sfârâmi depărtarea
Cu-aripile oțelite,

Du-te repede acolo,
Unde-un fir cald, scump mă leagă
Și sărută lung, fierbinte
Tâmpla-i palidă și dragă ...

II

Iar îmi vine dor de ducă ...
Cum m'aș duce de departe,
Unde nu-i nici drum nici vreme
Și nici gândul nu străbate ...

Mi-ar fi drag să simt pustiul
Necuprins cum mă 'nfășoară ...
Poate – acolo-aș fi „acasă”
Moarte, suflu-ți mă 'nfioară!...

R. Cetină

⁶ Gazeta Transilvaniei, Brașov, Anul LXXX, Nr. 121, 8/21 iunie 1916, p. 2.

Doină ⁷

Curge apă cristalină,
Glas de doine mai suspină
Sus din deal, izvorul sună
Trei fete se' ncunună;
Trandafiri și vioarele,
Prin cosiță își pun ele
Și se duc de doruri multe
Glasul doinei, să-1 asculte
Și să calce tot ogorul,
Să-și vada iar' bândișorul
Și se duc, se duc pe-o vale,
De zăresc vr' o floare'n cale
Se tuplică
Și-o ridică.

Iar de-o vâd, că-i supărată
N'o ridică nici o fată,
Ci-i dau pace vestejită
Acolo unde-i ieșită,
Să nu se umple și ele,
De neazuri și mai grele,

⁷ Ieronim Hangea, Justin Ilieșiu, *Poesii din rezbel (1914-1915) și Doine populare*, p. 3-5.

Căci destul jelesc, cu dorul,
După badea bădișorul.
Vai bădiță, pe Împăratu,
Lasă-l, că' i pustiit satu'
Și vină iarăș acasă,
Să mă vezi, cum sunt rămasă.
Cum curg lacrămile mele
Și cum umblu pe vâlcele.
Și te cat și îți scriu o carte
Vai bădiță, de departe
S'auzi doina dela stâniei,
S'auzi doina cea romana;
Codrii'și bat frunzișurile,
Ochii'și varsă lacrămile
Lacrimi, de foc și de pară
Vai bădiță, vino iară.
Vai bădiță, vină, vină;
Flori se uscă, din grădină
Și după tine suspină,
Că ești în țara streină.
Toată ziua la fereastră,
Mă uit prin zarea albastră.
Și mă uit, fără de voie
Cum pădurile se' ndoaie
Și cum plâng ehouri lasă,
Că nu-i mai veni acasă.

Nu-i veni din țări streine
Și-oi rămânea în suspine.
Maică, Sfântă, Născătoare,
Inima noastră, ne doare
Maica, Sfântă, Preacurată
Adu' mi-1 pe badea-odată,
Să-l sărut pe-a lui gurița,
Să-i pun pe piept rujuliță
Scoasă din a mea cosiță.

de Iustin Ilieșiu

Rândunica⁸

Rândunică dragă,
Sora mea pribeagă,
Vin' din zare-albastră,
Vino-mi la fereastră,
Poate ai să mi spui,
Vești din țara lui!

Soarele răsare,
Munții roșesc în zare,
Codrii se trezesc,
Apele albesc,
Văile se 'nchină,
Scăldate 'n lumină, –
Numa'n preajma mea,
Noaprea vine grea.

Rândunea isteată,
Soră cântăreață,
Sboară sborul lin
Pe pământ străin,
Du-mi, până la el,
Dorul singurel,

⁸ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr.43, 17/30 aprilie 1918, p. 2.

Și să-mi vii spre sară
Când apusu-i pară,
Să-mi aduci surată,
Dragostea lui toată:

Focul din privire,
Cununa de mire,
Visul lui frumos,
Gândul luminos,
Dorul lui pribeag,
Nădejdea să-i trag.

Pe-o rază ușoară,
Sboară și iar sboară,
Să-mi aduci ce-ți cer,
Darul sfânt din cer.

Dela sfântul soare,
Adămi cingătoare,
Adă-mi dela stele
Salbă de mărgele,
Ș'apoi jos te lasă,
Să mă vezi mireasă,
Sora mea pribeagă,
Rândunică dragă!

I[on] U[rsu] Soricu

Cântece⁹ în formă populară

I

Dorurile mele, poate
Mi le știe satul toate;
Numai dorul din vâlcea
Nu mi-l știe nimenea.
Și de-l știe,
De nu-l știe
Floare-mi pui în pălărie
Și de-i lumea bună, rea,
Când o iau cătră vâlcea,
Nu-mi mai plânge inima.

II

Vântul bate, leagănă,
Frunza'n codru-i galbenă ;
Vântul bate, vântul zice:
Rău e'n codru măi voinice.
Pică frunza, seacă valea,
Supărarea și cu jalea
Au cuprins dealungul calea.

⁹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXXVI, Nr. 86, 14/27 august 1918, p.1.

III

Biata cetină plecată
E de vreme supărată,
Că din verde 'ntunecată
A rămas creanga uscată.
Nici oițe, nici izvoare,
Nici drăguțe căprioare.
Numai vântul supărat
A adus vorbă din sat
De dorul înstrăinat.

IV

Dorul meu de astă vară
L-am pierdut pe drum de țară,
Și de-atuncea-i tot pe cale,
Sus la deal și jos la vale,
Înfrățit cu sora jale.

E[lie] M[ăgeanu]

Poezii populare¹⁰
culese de George Cătană

Floare albă de izlaz
Gândești bade-o că te las,
Dar eu nu te pot lăsa,
Că Ț-a fost dulce gura.

*

De cântat aș tot cânta
Să'mi răcoresc inima,
Dară n'o pot trăgăna,
Singură fără badea.

*

Merge badea cum și cum,
Vine dar de peste drum.
Merge bagea iac'așa
Vine dor dela mândra.
Merge badea ori și unde
Dorul mândrii îl ajunge
Și la inimă'l străpunge.

*

¹⁰ Calendarul Românului pe anul dela Christos 1919, Caransebeș, Anul al XXXII-lea, p. 96-97.

Dor în lume de nar fi
Omul nar putea trăi,
Ci cu zile ar muri.
Dar dorul în lume este
Omul în lume trăiește
Și trăind omul iubește.

*

Așa-i rânduială'n lume
Iubește și taci nu spune.
Așa-i rânduiala'n țară
Să nu dai toate afară.

*

Mândra care o am acuma
Nu o dau pe toată lumea,
Că cu lumea n'am ce face
Dar cu mândra fac ce'mi place.

*

Trandafir dă'l românesc,
Om ca badea nu gădesc,
Nici în față nici în dos,
Ca bădița de frumos.
Nici la stat nici la purtat,

Ca badea la sărutat.
C'ăşa-i bădiţa la faţă
Ca roaua pe iarbă creaţă,
Ş'ăşa-i la sărutat
Ca şi mierea la mâncat.
De ce o mânca ai tot mânca
Şi tot nu te-ai sătura.

*

La poarta mândruţii mele
Răsărit-au două stele.
Şi așa sunt de frumoşele,
Ca şi ochii mândrii mele.
Şi așa sunt de vederoasă
Ca şi mândra de frumoasă.

*

Asară şi alaltă sară
Cânta un voinic pe'afară.
Un voinic mândru cânta,
Mama, tata mă muştra
Să mă las de bădiţa.
Cuvântul lor n'aş călca,
Nici pe bade n'aş lăsa.

**Iconia Văcărescu, Elena Mărinca,
Nina Nica, din Valeadieni**

Cântece ¹¹

Ochi ca mura ai, drăguță,
Plini de dor și de păcat,
Și gurița ți-e micuță,
Făcută pe sărutat.
În obrazii ca bujorii
Faci gropițe când zâmbești...
Nu mă mir că'n sat feciorii
Ai putut să-i 'nebunești.

Crăsmărița umple cupa
Nu privi așa vicleană,
Iar de-a curs vinul pe masă...
Morții încă cer pomană.

Morții noștri-s mulți surată,
Și pomana le-o fi mare;
Pentru cei uciși hoțește
Flinta-mi cere răzbunare:

De tot puiul de năpârcă
Câte-un plumb în traistă am;
Ah, dar cum aș bea acuma
Sânge proaspăt de dușman!

El[ie] Măgeanu

¹¹ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 5, 27 ianuarie/9 februarie 1919, p. 4.

Cântec ¹²

Du-te vântule pribeag,
Prieten de-asăară,
Sboară cum ți-o fi mai drag
Pân' la noi în țară.

De-o fi mândra singurea
Spune-i ca vin iară,
Iar de-o fi a altuia
C-am murit de-o vară.

Vine vântul ostenit,
Prietenul de-asăară
Spune-mi dară ce-ai găsit
Pe la noi prin țară?

Mândra-i singură și acum,
Dar din sară'n sară
Tot privește lungul drum,
Să vi'napoi eară.

Ioan Berghia

¹² Telegraful Român, Sibiu, anul LXVII, Nr. 2, 5/18 ianuarie 1919, p. 2.
Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 2, 6/19 ianuarie 1919, p. 4.

Poporale ¹³

Mândro, asta bine nu-i:
Ieri a mea, astăzi a lui,
Poimâine a nu știu cui,
Iară eu al nimanui!

Mândro, asta nu-i cu cale:
Sufletul meu plin de jale,
Tu de brațul dumnisale,
Cătră casa popii'n vale!

Bade! asta nu-i cu rost:
Să-ți fiu dragă numa'n post,
Iar în dulce te faci prost
Și'nconjuri ocolul nost!

P[etru] O[lariu] O[rlățanu]

¹³ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 4, 20 ianuarie/2 februarie 1919,
p. 4.

Poporale ¹⁴

Mândro! La porțița voastră
A murit dragostea noastră.
N-ai ști tu vre-o doftorie
Cum s-o facem să învie?

Bade! Doftorie-ar fi,
Când tu iarăș ai veni
Pe la noi pe înserat :
S-o-nviem cu-n sărutat.

Petru O[lariu] Orlățanu

¹⁴ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 7, 10/23 februarie 1919, p. 6.

Poporale ¹⁵

Mândro! A noastră iubire
S'a născut dintr'o privire,
A crescut dintr'o zâmbire,
Și-a murit dint'o șoptire.

Mândro! Pe când te iubeam
De durmit vreme n'aveam;
Azi am vreme, nu iubesc
Dar nu pot să odihnesc,
Tot gândind: N'ar fi mai bine,
Vremea s'o petrec cu tine? ...

Mândro! Spune maicii tale
Să'ntoarcă vântul din cale,
Să oprească apa'n vale,
Dacă vrea să nu străbată,
Dorul meu la a ei fată.

Dragă! Poarta cu zăbrele
Nu-i pentru gurile rele,
Ajung prea multe prin ele
Pân'la urechile mele ...
Mai bună-i de cărămidă
Bune, rele, tot să'nchidă.

¹⁵ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 18, 24 martie/6 aprilie 1919, p. 4.

Când am spus mândrii c'o plac
Mi-a răspuns: Ești pre sărac!
M'am făcut că o-am uitat ...
Și mi-a scis: Așa-i bogat!

Petre Olariu Orlățeanu

Poporale ¹⁶

Dacă crezi mândro că-i bine,
Să glumești așa cu mine,
Ziua-noaptea după tine
Să alerg, - pare că-mi vine
Să 'ntorc gluma, ca să știi
Cât de greu e a iubi.

Când zic dragă, ea se 'ncruntă,
Dacă tac, dânsa mă 'nfruntă,
Vreau s'o strâng, îmi zice boală,
Dau să plec , mă cheamă'n poală.
Mă întorc, da de mă lasă
S'o sărut – ea fuge'n casă.
- Aș uita-o, de-aș putea,
De n'ar eși'n calea mea,
Cu gropițele'n obraz
Să 'ndulcească cel năcaz

Petre Olariu [Orlățeanu]

¹⁶ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 16, 27 aprilie 1919, p. 6.

În așteptare ¹⁷

- „Bade de cinci ani te-aștept
Și port chipul tău la piept;
Mătănii și cruci făcând
Ziua, noaptea, așteptând
Să-mi aducă cineva
Știre dela dumniata.

... Doruri vechi, doruri pusti,
Bade pentru ce nu vii?
Unde ești? Unde te ții?
Între morți? Ori între vii?

... Dă-mi, iubitule, o știre,
Nu mă scoate mult din fire,
Dă-mi un semn, trimite-mi veste,
Ca să știu dacă mai este
Pentru mine drag în lume,
Zi de cântec, zi de glume! ...
Căci de-atâta plâns, oftat
Dragul meu m'am ofecat.”

¹⁷ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr.17, 4 mai 1919, p. 4.

- Fata plânge pe podmol,
Vântu'n vise pas domol
Și-i aruncă la picioare
O micuță albă floare.

... Ea s'apleacă, o ridică,
O miroasă, dar o frică
O cuprinde când ia samă,
Floarea'n foi cum se destramă,
Căzând una, două,
În poala cu surța nouă!

... Fata stă privind uitată
Surța cu foi înflorată
Și pe fruntea ei senină
Crețe lungi subțir s'arină;
Iar din ochii ei de smoală
Picuri cad grăbiți în poală.

Petru O[lariu] Orlățanu

Dragostea bădiții ¹⁸

Dragostea bădiții,
Crin și rozmarin,
Rază de rubin,
În umbra grădiniții.

În arșița de soare,
Șoaptă de zefir,
Lacrimă de mir,
Din linele izvoare.

Ea n'a fost stea de sară,
C'ar fi asfințit,
Nici norul cel de vară,
Că s'ar fi topit.

Nici rază călătoare,
Că s'ar fi pierdut,
Și nici viscol de mare,
Că s'ar fi trecut.

¹⁸ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 34, 31 august 1919, p. 4.

În noaptea vieții mele,
E albă ca o nea,
În jocuri de inele,
Mă'nalță cătră ea.

E caldă ca o vară,
Și ascunsă ca un nor,
Si'i cea mai grea povară,
Ce o poart'un muritor.

Elena din Ardeal

Versurile glumețe ¹⁹ ale unui bănațan

Am văzut o rață
Și făcui o poezie glumeață.
Eu mi-am cumpărat o căciulă
Pe deasupra era cam sură
Și pe dinlăuntru unsă cu păsulă.
Eu sunt din Bănat
Dintr'un sat mai mic.
Și sunt din comună românească,
Unde nația să înfloriască.
Eu sunt un ficior
Și vreau să mă'nsor,
Înainte de ce mor,
Căci de-o cocoană mi-e dor.
Dar caut una să fie frumoasă,
Însă ca să nu fie prea făloasă,
Să aibă și pălărie
Dar să fie de omenie,
Să aibă bluză colorată,
Numai să nu fie flușturată.
Să poarte și mărgelile lunguiușă
Ca să o pot săruta tot în gușă.

¹⁹ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 35, 7 septembrie 1919, p. 4.

Să știe să pregătească pe masă,
Dar să nu se ducă fără mine deacasă.
Apoi să fie cu forfoi,
Dar să nu aibă buze moi.
După aceea să fie cu rochie lungă,
Ca să aibă de prisos în pungă.
Și să fie de aici din loc
Ca să putem avea năroc.
Apoi să fie din Sibiiu,
Ca să trăiesc bine până mi's viu.
Să știe să râdă tormac,
Dar să nu-mi aducă străini în conac,
Iar să nu se pudărească prea dă ghesiori
Că atuncea se uită lumea peste stobori.
Și să fie destul de cumînte
Ca să mă iubiască tot firbinte.
Eu mi-am cumpărat un caet
Și vreau să mă fac poet.
O salut pe dânsa cu dor
Că de dragul ei, sunt gata să mor.

Sibiu

P. S.

Dacă o fi să trăiesc
Cocoanele mă mai pomenesc.

Mihai Crista

Acelaș

În grădina mândrei mele²⁰

În grădina mândrei mele
Trandafiri și viorele,
Înfloresc la d'albul soare
Gingașe, fermecătoare.

Înverzește și bujorul,
Zilnișor cu 'ncetișorul,
Iar pe raiul florilor
Zbor albinele ușor.

Toate-s foc de veselie,
Și prin frunzele de vie
Vântul suflă linistit
Visul mândrei fericit.

Vântul suflă 'ncet și rar
Prin frunzișul de stejar,
Vântul suflă dorul meu
Peste codrii cu părau.

Toate 'nflor tăinuitoare
Sub privirile de soare,
Și se risipesc de vânt
În mormane pe pământ.

Ioan Pucea, june.

²⁰ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 36, 7 septembrie 1919, p. 6.

Poezii populare ²¹

Frunză verde ruptă'n cruce,
Badea vine și se duce,
Dor îmi lasă, dor aduce,
Bate vântu' și nu înceată,
Dorul badii mă săgeată.

Frunză verde de sacsău,
Dorul meu bade și al tău,
De s'ar face podișor,
Podișor numai de dor,
Ca să treacă doi cu doi,
Și noi bade amândoi.

Fă-mă Doamne ce mi' i face,
Fă-mă pasăre de argint,
Cu aripele de vânt,
Ca să zbor unde-mi dor
Și să trag unde-mi drag.

Sub tuță de rozmalin,
Șade badea și bea vin,
Și mă face să-i închin,
Focul poate de suspin!

²¹ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 37, 21 septembrie 1919, p. 5.

Trag năframa pe obraz,
Să-i închin cu mult năcăz:
„Să umbli bade cu bine,
Dar vezi, nu-ți uita de mine!

Ce te uiți bade la mine?
Ori gândești că nu-mi stă bine?

Iubește-mă bade dragă,
Până-s cu năframă neagră,
Că dacă mi-oi săpuni,
Cinci și șeasă m'or iubi!

Cine n'are dor pe lume,
Să vie la mine anume,
Că eu am atâta dor,
Se pot vinde tuturor.

Cine nu-i mâncat de rele,
N'are ce-și cânta de fele,
Se mă lase să cânt eu,
Că m'a mâncat destul rău.

Măi bădiță bădișor,
Lasă-ți dorul mai domol,
Nu'l mai tot mâna la mine,
Că-mi perd capul după tine!

Trandafir de pe ogoară,
Spune-mi bade și te joară,
Mai ai altă lelișoară?
Că de ai alta mai dragă,
Eu mă las și zac beteagă.

Și zdrobită de-al tău dor
Eu mă las în drum să mor,
Se mă calce carele,
Să se mire fetele,
Ce rele's dragostele!

Maria Anghel

Poporale ²²

Frunzuliță de iazomie!
Nimeni dorul nu mi-l știe,
De suspin de îmi petrec,
De ca floarea veștezesc.
Și nu am în astă lume
Dorul, jalea cui mi-o spune,
Că pe cine a-și mai avea
Este-o mândră frumoșea –
Dar azi m'a lăsat și ea!...

Frunză verde sulumină!
Mândra plânge și suspină,
Că mor florile'n grădină.
–Mândră nu mai suspina,
Nu plânge, nu lăcrima,
Florile de-or veștezi,
Cântecele de-or peri;
C'așai și iubirea noastră,
Floare veștedă și moartă,
Și pe ea n'o plânge nime,
Decât umbrele senine,

²² Unirea Poporului, Blaj, Anul XXIX, Nr. 226, 23 octombrie 1919, p. 2

Decât vânturile reci
Printre ramurile seci,
Decât foile-arămii
Ce cad veștezi și pustii, –
Și tu nici că te gândești
Câte doruri ofilești! ...

I. S.

Dorul dorurilor mele.²³

Dorul, dorurilor mele...
Doruleți născut în jele,
Du răvaș drăguței mele
Și întreb'o de-i mai sânt ,
Dragul ei, pe acest pământ.

Și de-o spune că'i așa
Tu sărută-i gurița...
De mine de ți-o grăi
Tu te pune a tăinui
În adâncu inimii;
Că până o veni la mine
Să te aibă, dor pe tine;
Pân'ne-om vedea amândoi,
Tu să fii stăpân pe noi.

Iar de o spune că mă lasă,
Să-i lași dor, inima arsă;
De ți-o spune că nu-i vin
S'o cerți dor, cu mult suspin

²³ Gazeta Poporului, Sibiu, anul II, Nr. 43, 26 octombrie 1919, p. 2.

Ochii negri ai mândrei mele
Doruleț muțet în jale...
Dă răvaș mândruței mele
Pe o rază dela stele.
Cum ajungi, dacă-i putea
Intră'n inimă la ea
Dorule, dragostea mea!...

T. Ivan-Proboțești

Din Basarabia

Dorul Basarabeanului ²⁴ Doină populară

Dorul meu de l'aș cânta
Dealurile-ar răsuna
Dela muchie până 'n vale
Sar umplea toate de Jale!
Și i-aș zice codrului:
Să-și lepede frunza lui,
Grâului să nu 'ncolțească,
Nici copacul să rodească
Via să nu deie vin,
Numai să scap de străin!

Dorul de mi-aș asculta
Aș pleca din țara mea
Aș pleca în lumea mare
Cu nevoia de-a spinare!

Și m' aș duce tot mereu,
Pân' la frățiorul meu
El cu mine tot un sânge,
Poate dorul mi l'a stânge
Căci oriunde-aș poposi
Tot în el m'aș oploșii!

²⁴ Românu, Arad, Anul V, Nr. 266, 5/18 septembrie 1915, p. 1.

La Moldova m'aș opri,
La Munteni m'aș odihni,
Oltenia cea frumoasă
M'ar primi și ea în casă;

Cântece Moldovenești ²⁵

Frunză verde grâu mărunț
Cărărușa peste Prut
La puicuța de demult
S'a făcut un drum bătut:
Nu-i bătut de car cu boi
Nici de ciobănaș cu oi,
Ci-i bătut de ochii mei...

Foaie verde alunică,
Mi-am făcut o ibovnică,
Și-aș iubi-o și mi-e frică,
Că-i copilă tinerică...
Și-aș lăsa-o să mai crească,
Mi-i să nu mă părăsească.
Când mă uit la ochii ei,
Ochii ei ca murile
Mă cuprind arsurile;
Când mă uit la portul ei;
Portul ei ca florile
M'apucă sudorile;
Când mă uit la mersul ei
Mersul ei e legănat
La inimă m'a secăt.

²⁵ Unirea Poporului, Blaj, Anul XXIX, nr. 36, 20 februarie 1919, p. 3.

Din Străinătate

Din America ²⁶

Foaie verde de pelin,
Rău e, zău, să fii străin!
Fără mamă, fără tată,
Într-o lume' ndepărtată;
Departe de țara mea,
Tocmai în America.

Dare-ar Maica Precesta
Să n'ajungeți urma mea,
Nici cărările mele,
Că-i destul cu a mea jele;
Și mi-e liniștea pe foc
De n'am stare și n'am loc.

**Culese de Virgil Fuciu,
Cleveland, Ohio**

²⁶ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXII, Nr. 46 , 26 octombrie/8 noiembrie 1919, p. 7.

Din țara dolarilor ²⁷

, .. Cine-a scornit jalele?
Mislere cu vapoarele,
Da vaporu nu'î de vină
Că și pe el locu-l mână.

*

Oceanule, apă rece
Dumnezeu te sece,
Să te fi săcat de mult
Eu să nu te fi trecut,
Nici să nu te treacă nime
Să fi tu plătit cu mine.

*

Poți fi maică supărată
De ce nu m'ai făcut fată
Să șed cu furca pe vatră
Să nu știu lumea de lată,
Să șed pe vatră 'ntr' o dungă
Să nu caut lumea de lungă.

²⁷ Românul, Arad, Anul V, Nr. 165, 30 iulie/12 august 1915, p. 1.

*

În America sunt bani
Dar face copii orfani,
Și surori fără de frați
Și muieri fără bărbați.

*

Frunzuliță ca iarba
De când îi America
Multe pluguri ruginesc
Și ogoare 'nțelenesc
Mulți tineri îmbătrânesc,
Multe neveste bocesc
Multe maice 'ncărunțesc.
Fetele din Vadul-sat
Au dat jalbă la 'mpărat:
Înălțate împărate,
Noi cu capete plecate
Te rugăm dacă se poate
Să nu mai dai pașapoarte;
Căci feciorii cei voinici
Au plecat toți de pe aici,
Și Misler, cerul l'ar bate,
I-a dus departe, departe,

Spre apusul soarelui
În țara Anglezului,
Noi rămânem supărate
Fete mari nemăritate.

*

Trandafir de vânt bătut
În ceasul ce m'am născut
A trăsniț și-a fulgerat
De trăiesc înstrăinat.
Și n'am parte de-al meu sat.
Frunzuță verde de vie
Montana-i țară pustie,
N'auzi oamenii doinind
Nici feciorii chiotind
Numai vântul vâjăind
Și pădurea clătinând
Și câte un bubuit
Din minele de argint.

*

Când m'apropiu de-al meu sat
Cunosc câinii pe lătrat
Și feciorii pe strigat
Și fetele pe cântat.

**Alexandru Văcărescu,
rig. în drept.**

Foae verde ²⁸

Foae verde, foae lată,
Scriu o carte cu suspin,
Ca dorul să mi-l alin.
Par'că văd sătuțul meu,
Precum văd pe Dumnezeu;
Par'că-l văd în chin și vai,
Ca un loc căzut din rai;
Iară eu înstrăinat
De tot ce-am lăsat în sat...
Și te rog, pe frunza lată
Să-mi răspunzi după olaltă:
Ce mai fac la noi în sat,
De când eu m'am depărtat:
 Maicele
 'Ntristatele,
 Fetele
 Drăguțele,
Copilașii, drăgălași,
Cu glasul de îngerăși?
Și de-o fi pace să fie,
Să m'aștepți cu bucurie,

²⁸ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 30, 17/30 martie 1918, p. 2.

Cum aștepti un pețitor,
La față ca un bujor,
Și la inimă cu dor.

Iacob Bratu

Pribegie ²⁹

Mână, murgule 'nspumat,
Să ieșim în zori din sat,
Nu câta la vânt și ploi,
Ca nu mergem la rășboi,
Nici la mandra, ochi senini,
Da'ne ducem la străini.

Greu voinicul, grea e calea,
Grea pe sufletu-mi e jalea.
Mână, murgule, că știi
Că'n zadar ne-om mai opri:
Că nu ne-au gonit străinii,
Da'ne-au fost urât frăținii.

Când lovești în peatră seacă,
Fulger sub potcoavă-ți treacă.
Nu ne-au izgonit cei răi,
Da'ne-au urât frații mei.
Nu-i bată suspinele,
Dea-le Domnul binele,
Ușurare la nevoi,
Să gandească și la noi...

²⁹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 18, 17 februarie/2 martie 1918,
p. 2.

Stai, murgule, stai pe deal,
Și-mi mai cată spre Ardeal,
Că-mi tot spune-o șoaptă rea,
Că noi nu l'om mai vedea.

De I[on] U[rsu] Soricu

Frângurele ³⁰

I

Pădure, pădure,
Domnul să se 'ndure
Dar să-ți dăruiască
Frunza să-ți mărească
Să ți-o bată eară
Vânt de primăvară.

Să răsune 'n vale
Freamătele tale,
Și să le îngâne
Undele bătrâne
Și din înălțimi,
Glas de serafimi.

Pădure, pădure,
Domnul să se 'ndure
Și grai să-ți trimită
De mamă iubită,
Ca să-ți înțeleg
Dorul tău întreg.

³⁰ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 69, 28 iunie/11 iulie 1918, p. 2.

Să pricep mai bine
Cum mă chemi la tine,
Să mă legeni lin,
Că-s voinic străin.
Și cu dor să-mi spui,
- Lui, puiule, lui!

II

Cucule haiducule,
Eu pribeag și tu pribeag,
Drag mi codru verde drag.
Vino să ne 'mprietenim,
Ș 'amândoi să haiducim,
Să pornim în zori de zi,
Văile când s 'or trezi,
De ni-or da, de nu ni-or da,
Noi cu sila nu vom lua:
Gingășia florilor
Și surâsul zorilor.
Farmecul seninunului,
Chipul alb al crinului,
Aurul ponoarelor,
Șoaptele isvoarelor,
Să le ducem dragii mele
Pentru buze subțirele.

I[on] U[rsu] Soricu

Din Rusia ³¹

Astăzi am primit scrisoarea
Ce din țări străine' mi vine
Și-am știut de pe adresă
Puiule că-i dela tine.

Zece luni de când e pusă
Trebue că te-au dus departe,
Căci pecete-așa de multe
N'am văzut pe nici o carte.

Scri că-i bine prin Rusia,
Dară cine crede Ioane?
C'a spus nașul din Gazetă
Că răbdați atâta foame.

Mă întrebi ce face mama?
A murit în postul mare
Și din doi ficiori nici unul
Nu ați fost la comândare... ³²

Toader apără hotarul
Colo'n munții Bucovinei
Iară tu Ioane dragă,
Îți mânci pânea cu străinii.

³¹ Gazeta Poporului, Sibiu, anul II, Nr. 13, 30 martie 1919.

³² Comândare = aici cu sensul de înmormântare

Doamne cum aş vrea c'odată,
În o zi pe neştiute;
Să ră sai în pragul porţii
Să vezi ce-i la noi prin curte...

Plugul rugineşte'n şopru
Carul se descheie'n şură
Iară vitele de-o lună
Flămânzesc în bătătură.

N'are cini vedea de ele
Nu-i cine să cumpănească,
Să le tragă şi ia seama
Ca să nu se schilăvească. ³³

Cât pot fac şi eu sârmana
Dară nu sunt în tot locul
Şi nu-i zi ca să nu-mi blăstăm
Ioane dragă nenorocul.

Ce s'aştepti? Anica-i fată
Nu ştie umbla cu carul
Iar în Toader n'am nădejde
Că-i micuţ mănec-l amarul.

³³ A se schilăvi = a se răni

Când erai și tu acasă
Ce-mi păsa că cum se lucră?
Îmi vedem mereu de lucru
De mâncare și de furcă.

Știu că te gândești la mine
Și că de copii te doare...
Dar te roagă Ioane dragă
Prea curatei Născătoare.

Să se pună odată pace
Să te'ntorci voios în țară,
Ca să-ți crești copiii harnici,
Și să-ți vezi de moșioară.

**Iulia Domșa, din Pețelca ³⁴,
învățătoare pensionată.**

³⁴ Pețelca = sat din județul Alba, aparține orașului Teiuș

Dor ³⁵

Du te vântule pribeag
Peste țări și peste mări
Până nu-i afla în zări
Satul meu micuț și drag

Și ascunsă între tei
Casă albă de zărești:
Spune-i trist pe la ferești,
Că eu mor de dragul ei.

Nicolae Blagiu

³⁵ Gazeta Poporului, Sibiu, anul II, Nr. 14, 6 aprilie 1919, p. 2.

Cântec din străinătate ³⁶

Mult iubiții mei părinți
Din cartea mea voi să știți,
Cum eu pe aici trăiesc,
Greu muncesc și vă doresc.
–„Cine n'are noroc n'are
Decând naște până moare”,
Așa cântă cel străin,
Așa cânt eu și suspin.
Voi iubiții mei de-acasă
Strângeți-vă lângă masă
Luați cartea ș-o cetiți,
De mine să mai vorbiți.
Cartea mea poate că-i ruptă,
Că vine de vreme multă
Peste țeri și peste ape
Două săptămâni străbate.
De unde ea a plecat
Unul a rămas supărat
Și el lacrimi a vărsat.
Cartea pleacă și să duce
Străinul își face cruce,

³⁶ Unirea Poporului, Blaj, Anul XXIX, Nr. 197, 18 septembrie 1919, p. 6.

Pentru cei de acasă
Din ochi lacrimi varsă.
Știe bunul Dumnezeu,
Când vă voi mai vedea eu.
Căci calea străinului
E coștiugul mortului.
Primiți cartea o cetiți,
La mine vă mai gândiți.
Vă zic sănătate bună
De-aici din țară străină.

Trimis din Bohemia

Dumitru Găvriluțiu din Năsăud

Rândunelelor ...³⁷

Drăgălașe rândunele,
Pentru ce vă adunați?
Înaintea casei mele,
În castanii 'nrourați?
Doar e noapte încă bine,
Toate paserile dorm,
Numai eu și voi cu mine,
Ne-am trezit demult din somn.
Pe voi vă neliniștește,
Dorul de călătorie,
Căci vedeți că'ngălbinește,
Iarba'n câmp și foaia'n vie.
Iar pe mine mă muncesc,
Gândurile să-mi fac casă
În pământul românesc
Unde-ar fi pădurea deasă.
Voi vă duceți după bine,
Peste mări îndepărtate
Nu știu oara sorții mele
Bine, rău, cum mi-a mai bate.
Totuș eu aici rămân,

³⁷ Unirea Poporului, Blaj, Anul XXIX, Nr. 203, 25 septembrie 1919, p. 3.

Dacă o fi se mai trăiesc,
Și de mor, vreau se mă'ngroape
În pământul românesc.
Iar voi paseri sburătoare,
Ce de aicea emigrați,
Peste țări și peste mare,
De-ți vedea iubiți-mi frați,
Spuneți, să se 'ntoarcă iară,
În pământul strămoșesc,
Căci Ardealul scumpă țară,
E sub rege românesc!
Păsărele călătoare!
Ce stați gata de pornit,
Mergeți, dar vă 'ntoarceți iară,
La cuibșorul părăsit.
Eu atunci de oi fi sub glie,
Somnu-mi veșnic voi dormi,
Cântecele voastre dulci
Nu le voi mai auzi.
Iar mormântul îmi va fi
Unde-am vrut ca să-mi fac casă,
Jos la poala codrului deasă.

Ioan Nistor Desmireanul

Tradiții populare

Cântecul Cununii la secere³⁸

Coborât-o coborât
Coborât-o boul sfânt
La fântână în țarină;
Apă-n buze și-o luat
Și din coarne-a scuturat
Și țarin'-o răutat
Și Dumnezeu rod a dat
Rod în grâne până-'n brâu
Și-'n săcări
Pân' subsuori
Și-'n ovese
Până-'n mese
Dintr'o claie
Trei lădoaie
Dintr'un snop
Mierța la loc
Dintr'un fir
Cupa-i deplin!

*

³⁸ Unirea Poporului, Blaj, Anul XXIX, Nr. 137, 3 iulie 1919, p. 6.

De-unde-am făcut cununa
Dela locul cu holda
Multe clăi am secerat
Multe car'-am încărcat
Face-om stogul cât curtea
Și colacul cât masa
Să-l mânce jupâneasa
Cu jupânu-alătura.

*

Să dea Dumnezeu roadă
În țarina D-Voastră
Dintr'un spic
Un merțic
Dintr'un snop
Mierța ia loc
Dintr'o claie
Trei lădoaie
Stogu cât casa
Colacu cât masa,
Să fie gazdele sănătoase.

**Auzite dela Vad. Anica Rațiu din Filpișul mic
(jud. Cojocna) și date la tipar de Iuliu Malor.**

Dela seceriș ³⁹
Versul cununei ⁴⁰

Trecui patru ani și-o lună
Decând n-am fost la cunună,
Nici n'am avut voie bună !
Trecui valea și o punte
Până la gazda de frunte.
Trecui puntea și o vale
Până la gazda cea mare.
Trecui valea și un pod
Până la gazda din loc.
Să trăiești gazdă de loc
Cu opincile de porc,
Cu ață de motoc,
Să-ți iasă părul prin clop
Și spatele prin cojoc.
Și Dumneata găzdoaie
Cu opinci de oaie,
Cu ață de hulpoaie
Și cu buzele drâmboaie.
Să trăiești ca și-o grofoaie.
Bună sara, bună sara,

³⁹ Unirea Poporului, Blaș, Anul XXIX, Nr. 159, 31 iulie 1919, p. 6-7.

⁴⁰ După isprăvitul seceratului la un om cu stare mai bună, o fată mai isteță, având pe cap o cunună de spice, îl întâmpină, acasă, pe stăpân cu urarea de mai sus.

Domn de țară,
N'ați ieșit cu plosc'-afară
Înaintea cununii !
Ori v'ați temut că n'om veni ?
Mai de mult am fi venit
Dar ne-a fost grâu-ncâlcit
Și drumul ne piciosit⁴¹
Ne-am purtat și l-am gătit
Și cu apă ni-o stropit.
Mai de mult am fi plecat
Dar ne-o fost grâul picat
Și drumul nepisocat ;
Ne-am purtat și l-am gătat
Și cu apă ni-o udat.
-Când de-acasă am plecat
Gazda ' așa s'o lăudat,
Că are curte de peatră,
Bată-și Frâncii, caii-și bată,
În curte să nu străbată.
Noi cu Frâncii ne-am bătut
Și'n curte am străbătut,
Câtinel pe lângă poartă
Cu cununa ca și-o roată,
Câtinel pe lângă prag

⁴¹ neprunduit

Cu cununa ca și-un steag.
- Când de-acasă am plecat
Gazd' a-așa s'o lăudat,
Că are curte șindilită
Și-i cu jupî⁴² acoperită,
Și când am intrat în tindă,
Ne-o picat jupcii pe cap,
Și când am intrat în casă
Ne-o picat jupcii pe masă.
-Când de-acasă am plecat
Gazd' -așa s'o lăudat,
Că are-un voinic,
Tânăr și frumos,
Să iee cununa jos.
Voinicul știm că-l aveți,
Dar acasă nu-l țineți,
Că grâu roș i-ați măsurat
Și la moară l-ați mânat.
Dar morariul nu-i acasă,
Că-i dus în pădure,
A paște căpșune.
Numai morărița,
Meșterița,
A făcut cioc-poc,

⁴² Tulei de cucurus

Și-o venit moara la loc
Și-o turnat grâu roș
În coș
Și din coș a căzut pe piatră,
Din piatră în covată,
Trei tărăță și-o farină
Pân'-a fost covata plină.
Și de-acolo l-a luat
Și l-a dat
La trei socăcițe alese,
Dela Țarigard trimese.
Una căra,
Una frământa,
Una în cuptor băga
Una mai loatră
A luat o lopată
Și-a băgat pita sub vatră,
Să se coacă dup'-olaltă.
Una a luat un sucitor
Și-o băgat pita-n cuptor,
C-a zis, c-o face pită bună
S-o deie fetelor la cunună.
Una a făcut un colac,
Mândru și frumos,
Scrisă-i fața lui Hristos.
De rumpeți colacu'n două

Jumătate ni-l dați nouă,
De rumpeți colacu'n trei
Cu aceea ni-ți găci.
-Când de-acasă am plecat
Gazda așa s'o lăudat
Când cu cununa vom veni,
O ferie de vin vom găsi.
Căci și dintru'n păhar aș bea,
Pentru osteneala mea:
De-ar fi unul de vin,
Cât de plin.
Și unul de holircă
N'aș mai zice nimică,
Și unul de vinars
Să-mi treacă de năcaz.
Cu cununa am venit,
Dar vinul nu l-am găsit.
Cu cununa am intrat în casă
Dar vinarsul nu-i pe masă.
-Când de-acasă am plecat
Gazda așa s'a lăudat,
Că are un car cu patru boi
Și-o turmă mare de oi
Și păcurari câte doi
Și-un lădoi de taleri noi,
Și ni-o da și nouă doi,

La fată pentru cunună
Și mie pentru minciună.
Noi cununa nu vom da,
Până ce nu-ți arăta :
Țiganul cu cetera,
Blidul cu plăcinta,
Plosca cu holirca,
Cununa n-'om pune-o-'ngrindă,
Până-'om vedea joc în tindă.
Cununa n-'om pune-o pe masă
Pân'om vedea joc în casă.
Și pe lângă ceteraș
La vr'o zece melenăși,
Să ne'nvârtă pe sub mână,
C'-așai la noi la cunună.
Să ne învârtă tot rotiță
C'-așai la noi la fetețe.
-Când de-acasă am plecat
Gazda așa s'o lăudat
Că are un voinic,
Tînăr și frumos
Și-o lua cununa jos.
Voinicul dacă-l aveți,
Tare mult nu ni-l țineți,
Că-i copila tinerea,
Și-i cununa cam grea

Și nu o poate ținea.
Și nu ni-l dați dela ușă
Să fie cu gușă,
Nici de la pat
Să fie colțat.
Ni-l dați dela părete
Să ne fie drag la toate,
Și ni-l dați de lângă prag
Să ne fie tare drag.

**(După aceasta fata închină feciorului care-i ia
cununa de pe cap):**

Să trăiești bade badiță,
Că-ți închină o copiliță,
Cu mâni albe pestrițe,
Care înfloare florile
Și pornește morile,
Coace grâul pe răcoare,
Și pologul fără soare.
Voie bună Dumitale
I-ați închin, cu-acest păhar
Dumnezeu cu mare dar
I-ați închin cu astă mână,
Dumnezeu cu voie bună.

**Auzită dela Măriuca Leonte din Maieru
Gavril Bichigean, preot**

POEZII RELIGIOASE

POEZII DE CRĂCIUN

COLINDE

Colindă ⁴³

Ah! ce nebunie!
Și ce rea mănie
 E 'n Irod vicleanul
 Craiul și dujmanul.

Oastea și-o trimite,
Pruncii de-i ucide.
 De doi ani în jos,
 Cu ei pe Christos !

Ah ! ce grozăvie !
Căci ostași o miie,
 Din Ierusalim
 La Vifleem vin.

Intră prin odaie,
Toți copiii taie,
 În leagăn gășiți,
 Din brațe răpiți.

⁴³ Calendarul Asociațiunii pe anul dela Christos 1915, Sibiu, Anul IV, Nr. 44, decembrie 1914, p. 55-57.

Și nu scapă nime
De a lor cruzime.
 Ei împjejur merg
 Și pe toți îi perd !

Vai ! în neagra noapte,
Câtă crudă moarte,
 Sânge tot curat
 Cât s'a mai vărsat!

Mamele se uită
Pruncii pân' se cruntă,
 Și îi văd tăiați
 De ostași turbați.

Lacrămi le 'neacă,
Inima le seacă,
 Că văd până mor
 Copilașii lor !

Plâns duios s'aude
Sufletul pătrunde,
 De durere plâng
 Peptul de și-l frâng.

Mamelor ! nu plângeți
Peptul nu vi-l frângeți,
Pruncii n'or muri
Ci s'or preamări!

C'a lor sufletele
S'or preface 'n stele,
Luminând frumos
Calea lui Christos!

Colindă ⁴⁴

S'au rugat, rugat,
Doi boieri bătrâni
Din zi de Crăciun.
Pe cum s'au rugat,
Dumnezeu li-a dat
Casă lângă drum,
Lângă casă, masă,
Masă gălbioară,
Lumină de ceară,
Și'n pom răsădit
Verde 'ncrenguit
Vântul trăgână,
Merele pică,
Îngeri le strângea
Și le trimitea
Pe-o ușă de rai
La fete de crai...

⁴⁴ Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1917, Sibiu, Anul VI, Nr. 46, decembrie 1916, p. 56.

Cântece de Stea ⁴⁵

Din „Magii de la Răsărit, de Dr. Petru Barbu”

Nașterea lui Hristos ⁴⁶

August, cezarul Romii,
Grea poruncă a dat lumii:
Toți să se înscrie
La a lor moșie
Și'n a lor cetate.

Mergând Iosif și Mărie
La Vitleem, să se'nscrie,
Într'un mic sălaș
Lângă-acel oraș
Ea născu pe Domnul.

Și-o vedere minunată
În acel ținut s'arată:
Cerul strălucind
Înger coborând
La păstori grăind:

⁴⁵ Calendarul Românilor pe anul dela Christos 1918, Caransebeș, Anul XXXI, p. 106.

⁴⁶ Calendarul Românilor pe anul dela Christos 1918, Caransebeș, Anul XXXI, p. 106.

„Bucurie eu vestesc
La tot neamul omenesc:
S'a născut Hristos
Lumii spre folos,
Ca s'o mântuească.

Să vedeți, că este-așa,
Iată semnul: Veți afla
Prunc înfășurat,
În iesle culcat...
E Mântuitorul”.

Și îndată se iviră,
Îngerului se'nsoțiră
Cete îngerești
Din nălțimi cerești
Preamărind pe Domnul.

Păcurarii 'n grab veniră
La sălaș și'n el găsiră
Pruncu 'nfășurat,
În iesle culcat;
Lui se închinară.

Și păstorii au vestit
Ce-au văzut și auzit...
Și toți se mirau
Și se bucurau
De cele'ntâmpilate.

Magii de la Răsărit ⁴⁷

Iar Iisus când s'a născut,
O stea pe cer s'a văzut,
O stea mare și frumoasă
Și cu raze luminoase.

Trei magi de la răsărit
Spre stea au călătorit,
La Rusalim au ajuns
Și steaua li - s'a ascuns;
În cetate au intrat
Și pe toți au întrebat:

„Unde e, cin-a văzut
Pe 'mpăratul nou născut?
C'am văzut la răsărit
Steaua lui și am venit
Să-L aflăm, daruri să-I dăm
Și să I-ne închinăm”.

Iar Irod, împărat,
Auzind s-a tulburat,
Pe magi la sine-a chemat
Pe ascuns și i-a 'ntrebat,

⁴⁷ Calendarul Românului pe anul dela Christos 1918, Caransebeș, Anul XXXI, p. 106-107.

Ca să-i spună-amănușit
Steaua când li-s'a ivit;
După-aceea i-a trimis
La Vitleem și le-a zis:
*„Duceți-vă și aflați
Pruncul și mă înștiințați,
Să vin să mă închin și eu
Lui ca unui Dumnezeu”*.

Ascultând de împărat
Magii îndată au plecat;
Spre Vitleem au pornit,
Steaua iarăș s'a ivit
Înaintea lor mergând,
Bucurie lor făcând;
Și-a venit pân' a stătut
Und'era pruncul născut.
Magii 'n casă cum intrară
Lui Iisus se închinară,
Daruri scumpe i-au predat
Ca și unui împărat:
Aur, smirnă și tămâie –
După cum scriptura scrie –
În numele tuturor,
Tuturor popoarelor,
Ca d'acum până'n vecie
Darul lui cu toții să fie.

Colinda soldaților români ⁴⁸

Colindă, colindă!
Primiți-ne 'n tindă,
Primiți-ne 'n casă,
La scaun și la masă.
Vai, frig e pe-afară!
E frig și înseară...
Înseară și ninge
Și foamea ne'nvinge.

În seara de-ajun
Tot omu-i mai bun,
Căci azi s'a născut
Cel făr' de 'nceput,
Cel făr' de sfârșit –
Al lumii iubit!
Și așa, precum stăm
Și-acum colindăm,
Doar gândul ne poartă
Din poartă 'n poartă,
În satu-ne trist,
De ziua lui Christ.

⁴⁸ Românul, Arad, Anul VII, Nr. 47, 25 decembrie 1918/7 ianuarie 1919, p. 10.

Gândim la copii.
Ce 'or face? De-s vii?
Colindă și ei,
(Copii mititei)
Cu dragoste, foc?
O, aibă noroc!
Vedem și neveste
Cum vin la ferestre,
Privesc pe afară,
Se uită au doară
Veni-vom și noi
Din crâncen rășboiu
Au n'a să sfârșească
Bătaia cerească?...

Și 'ncet de 'nfiripă
Colinda 'ntr'o clipă.
Cântăm ca 'n strămoși:
„Mulți ani sănătoși!
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir,
De trandafir.
Peste vară –
Primăvară –
Să fii, boier, sănătos

Și ca mărul de frumos!”
–Lerui, lerui Doamne!
Binele ce ni l-ai dat,
Roadă-ți aducă bogat.
Glasul nostru-ți hărăzește
Tot ce nouă ne lipsește.
Domnul vă binecuvinte
Dragi surori, rugăm fierbinte
Pronia cerească, noi,
Cei căliți de prin războiu.
Magi și noi, aducem dar
(Melchior, Gașpar, Baltazar)...

Năluci jucăușe
S’arată la ușe:
E timpul de pace,
Pușca când tace,
Nu bubuie tunul –
E doară Crăciunul!...
Și ochii lăcrămează
Și pieptul oftează
Și-un țipet pătrunde:
„Au unde e? Unde?
Au unde-i Mesia,
Să ’nvingă trufia?

Au unde-i Christos,
Se tânguie, cere
Și n'are putere?

Și 'n ziua de ajun
Mă 'nchin și vă spun,
Că vine, da, vine
Cel care ne ține
În mila-i prea sfântă!
Tăriile cântă,
Chimvalele sună,
Cei buni se adună
Și sate pustii
Odată vor fi
De chiot cuprinse
De pace încinse! –

...Colindă, colindă!
Primiți-ne 'n tindă,
Primiți-ne 'n casă,
La scaun și la masă.
Vai, frig e pe-afară!
E frig și înseară...

În Orașul Vilfeem ⁴⁹

În orașul Vilfeem
Veniți cu toții să vedem,
Că astăzi ni s'a umplut
Prorocia de demult:
Că se va naște Christos
Din Fecioara Maria,
Din neamul lui Avraam
Din sămânța lui David
Din Duhul Sfânt zămislit.
Trei crai de la răsărit,
La închinare au venit
Daruri scumpe aducând:
Și cătră Christos cântând:
Culcă-te 'mpărat ceresc
În sălaș dobitocesc,
Te culcă pe fân uscat
De îngerî încunjurat,
Craii te vor lăuda
Și mărire îți vor da:
Slavă întru cei de sus
Și pace pân' la apus...

⁴⁹ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 2, 12 ianuarie 1919, p. 2.

Colindul Ingerilor din anul 1919 ⁵⁰

Cinci-ori-cinci, ori ceste case ⁵¹

Mari, înalte, luminate

Dar în ele cine șeade?

Așa mândre și frumoase

La vedere mângâioase,

Cu stubori de siminoc,

Cu strășini de busuioc

Dar în ele, cine-mi șeade?

Patului, divanului Dumnealui Sfântul Vasile,

Cu ișlice prinse'n cuie,

Cu pistoale la picioare.

Cu arma pe brățîșoare.

Jos la furca patului,

Este un stol de porumbei

Porumbei d'ei frumușei.

Îmi cântară, ce-mi cântară

Se nălțară și sburară

În nouri jos se se amestecară.

Din nouri jos se lăsară,

Pe o apă mai la vale.

⁵⁰ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 49, 25 Decembrie 1919, p. 5.

⁵¹ Să repetă după fiecare vers.

Și ei iute că'mi luară
Apșoară în gurișoară,
Pietricele în digițele.
Iar (Cutare) mi-i vedea
Lua arcul și pușca
Și la ei se repezea.
—Adu-mi arcul să săget,
Să săget un porumbel.
Dar din stol îi răspundea:
—Stăi, Doamne, nu săgeta.
Noi nu suntem porumbei,
Suntem niște îngerei,
Lăsați dela Dumnezeu,
Să măsurăm pământurile,
Să strigem cu buciumele,
De când Domnul s'a născut
Și pământul l-a făcut,
Și cerul l-a ridicat
Pe trei stâlpi de argintele.
Mai frumos l-a 'mpodobit;
Tot cu luna lumina,
Și soarele cu căldura;
Și cu stele mărințele,
Și cu luna printre ele.

Nu soare a răsărit

Ci murgu-mi e 'mpodobit,
Numai aur și argint,
Face dâră pe pământ.
–Raiule, grădină dulce,
Nu mă ndur a mă mai duce
De zbârnul albinelor,
De mirosul florilor.
–Sfânt Vasile, sfânt Vasile
–Taci, fiule, nu mai spune;
Că îmi are sfânt Vasile,
Un cal negru plin de spume,
Câte flori sunt pe pământ
Toate ți-le-am dăruit
Numai floarea Paștelui
Și cu spicul grâului,
Și cu vița dealului,
Șeade'n poarta raiului,
Și-mi judecă florile
Ce-a făcut miroasele?
A dat ploaie c'un vânt
Și le-a culcat la pământ.
A dat ploaie c'un soare
Și le-a sculat în picioare.
Ș'arătate'n astă casă,
Boieri mari, la dumneavoastră
La anul și la mulți ani!

**SĂRBĂTORILE RELIGIOASE
ÎN CREAȚIILE UNOR AUTORI**

Mărire ⁵²

„Mărire întru cei de sus
„Pe pământ pace, iubire”
Cântare sfântă de Crăciun,
Cântă-mu-te cu umilire.
Cântă-mu-te c’ășa e scris
În rânduiala legii sfinte;
Iertare, dac’ al tău norod
Cântându-te astăzi, te minte,
Că n’ locul păcii și-al iubirii,
În noaptea sfântă de Crăciun,
Creștinii m’prăștie durere
Din puști și gurile de tun.
Iisuse, care vii în lume,
Adu-ne pace pe pământ;
De e pedeapsă, plătită fie
Cu moartea celor din mormânt!

Petrea Dascălul
[Petru Olariu]

⁵² Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXII, Nr. 56, 25-28 decembrie 1914/7-10
ianuarie 1915, p. 8.

Crăciunul anului 1914 ⁵³

Unde-i astăzi fericirea?
Vă zic, iubiților frați,
Nici la noi, și a'rea,
De-ți căuta-o n' o aflați.
De-ați căuta 'n întreaga lume
Veți găsi pe lângă vatră
Copilași lipsiți de nume,
Și-alor mamă supărată.
Unde-i seara fericită,
Cu juni, colindători?
Unde-i hora mult iubită,
De la fete'n sărbători?
Unde-s luminițe dese
De pe brazii n' podobiți?
Unde-s copilașii veseli
Și părinții fericiți?
Îngerul nu se arată,
Să le-aducă la copii
Haine nouă, ca altădată,
Și frumoase jucării.

⁵³ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXII, Nr. 56, 25-28 decembrie 1914/7-10
ianuarie 1915, p. 8.

Astăzi toate stau mâhnite,
De atâta chiu, și vai;
Mamele înmărmurite,
Se gândesc la scumpul trai;

Și să roagă dimineța,
La icoana celui care
S'a născut, redând viața
Și neamurilor ertare.

Cum s'a născut fericirea
În Orașul Vifleim
Să se nască mântuirea
Pe car' astăzi o dorim.

M. din Ocna

Florile dalbe ⁵⁴

Florile dalbe,
Dalbe flori de sărbători.
Nu s'aud colindători
Cum era de alte-ori
De cu seară până'n zori.

Triste sunt fecioarele
Că s'au tors fuioarele
Și-au lucrat răsboaiele
Și s'au țesut pânzele;
Și așteaptă mirele
Să cinstească fetele.

Dar mirele nu mai vine
Că-i trimis în țări străine;
Mulți pe-acolo se cunună
C'o mireasă și mai bună,
Și s'alege cine'n țară
Se va mai întoarce iară.

⁵⁴ Calendarul Asociațiunii, pe anul visect 1916, Sibiu, Anul V, Nr. 45 decembrie 1915, p. 56.

Tristu-i satu'n sărbători
Fără cântec de feciori,
Fără miri, fără mirese ...
Doamne cum să nu ne pese?
Că feciorii cei iubiți
Mor cu toți neprohodiți.

Astăzi se naște Christos –
Doamne, ce amar prinos
Îi aduc acum creștinii
Mai sălbateci ca păgânii,
Florile dalbe.

Ion Băilă

Colindă nouă ⁵⁵
(La Crăciunul din anul 1915).

O, dulce înger, ce odat'
Vestita-I pe Mesia,
Coboară iar din cerul sfânt,
Plinind din nou solia!

Purtând stâlparea de măslin
În alb veștmânt te-arată
Și ad'o zare de senin
În lumea tulburată.

Pătrunde prin troianul alb
Sub streșini umilite
Și mângăie copii orfani
Și mame văduvite.

La cei-ce gem în suferinți
Pe-o rază blândă vină
Și lacrimile lor ferbinți
Și chinul lor alină.

Coboară'n câmpii 'nsângerați,
Ce'n vuet greu răsună

⁵⁵ Românu, Arad, Anul V, Nr. 283, 25 decembrie/7 ianuarie 1916, p. 1.

Și din ... dușmani fă iarăși, frați,
Blând mâna le'mpreună.

Și ca prin farmec ăst pământ
Un raiu se va preface,
Când vei vesti cu glasu-ți sfânt:
În lume fie pace!

Brașov, Decembrie 1915

Andrei Bârseanu

Colindă ⁵⁶

Pe cer stea mândră s'a ivit
Și jos, pe câmpul troenit
Un înger se coboară.
Și iată, veste s'a făcut:
Iisus copilul s'a născut
Dintr'o fecioară.

Și dintr'odată cerul sfânt
Și albe'ntinsuri de pământ
Tresar de bucurie.
Din somn păstorii se trezesc
Și magi din răsărit pornesc
La prunc să vie.

Și iată 'n umilit sălaș
Zâmbește fragedul copilaș
La sânul cald de mamă,
Iar îngeri dalbi, sburând ușor
Și lin cântând în sborul lor,
Cu drag îl chiamă.

⁵⁶ Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1917, Sibiu, Anul VI, Nr. 46, decembrie 1916, p. 51.

Și cad păstorii la pământ
Și fără glasui cuvânt
Copilului se 'nchină.
Și magi din răsărit sosind
Scot daruri scumpe 'ngenunchind
În rugă lină.

Și bolți senine s'au deschis,
Iar îngerul din cer trimis
Vestește'n lume pace.
Și stelele voios sclipesc
Și râuri cursul își opresc
Și vântul tace.

Popoare armele lăsați
Și pe Christos întâmpinați
În astă noapte mare,
Căci el iubire pe pământ
Aduce dar din cerul sfânt
La fiecare!

A[ndrei] Bârseanu

Moș-Crăciun ⁵⁷

Moș Crăciunul a plecat
Din lumea cerească!
A plecat de cu'nserat
Și în zori, la cântători,
Scuturând din fulgișori
O să ne sosească.

Voi, drăguți copii micuți,
–De veți fi de treabă –
Vine Moșul, scoate coșul...
La copii dă jucării,
La săraci le dă colaci,
Și de toți întrebă...

Sprinteni voi să vă sculați,
Zori când s'or desface –
Și cu drag să-l așteptați
Curăței și frumusei
Cu cântări și luminări.
Adă-l, Doamne, 'n pace!

Aurelia Pop

⁵⁷ Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1917, Sibiu, Anul VI, Nr. 46, decembrie 1916, p. 57.

Magii ⁵⁸

Porniră regii magi din nou
Din India, Tibet și China,
Din răsărit și asfințit
Spre vecinica cetate a lui David
Și Solomon și Ieremia ...
Porniră regii magi, precum pornit-au
În fiecare an la Vifleiem
Să se închine-aceluia, pe care
În strălucita-i viziune Isaia
L-a contemplat în Sfânta Sfințelor,
Când Heruvimi și Serafimi cu jar
I-au lămurit cuvântul ...

Porniră regii magi
În mâini cu aur, smirnă și tămâie,
Și-n căni de-argint turnate-n Babilon
Și-n Ninive aducând aloe scumpă
Și mir de nard ...

Departe-n zări, murea Ierusalimul,
În albul depărtării
Și-n străveziul largului abis,

⁵⁸ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 1, 5 ianuarie 1919, p. 3-4.

Cum moare-un vis
Sub revărsări trandafirii
De zori,
Mai înainte de ce soarele
Aprinde cu săgețile-i de aur
Turnurile minaretului arab
În fildeș ferecate și-n aramă ...
Și dacă magii intrară-n Vifleiem
Și-au poposit
Ca să se-nchine și să tămâieze
În locul unde s-a născut Mesia
Precum a prorocit-o Isaia,
Și-n peșter-au vroit ca să pătrundă :
S-au tulburat și-au plans și triștii ochi
În căutarea ieslei adorate
S-au pironit pe stâncile-afumate
Din cari se prelingeau
Stropi grei de apă ca și lacrimile ...
Și regii magi alătura plângeau
Sub încăperea blândă de-altădată
Cu pieptul plin
De dor aprins și suferință,
De amare gânduri și căință
Și de credință ...

Tăcuții magi plâneau
Lângă ruina, acelu templu falnic,
Ce l-au zidit în cinstea lui Iisus
Pasionații cruciați francezi
Ce s-au luptat cu Saladin
Și-au cutropit barbara semilună,
Și-ngenunchind între ruini
Găsiră într-un amestec fioros
Alătura de resturi de icoane
Pe cari Maria stăruie zâmbind,
Cu pruncu-n brațe;
Și printre sfărmituri de canelabre
Și candelă și tămâiere de-aur:
Bucăți de schije și granate
Ce-au explodat, și gloanțe de șrapnel,
Și cuiburi de-ascunziș de mitralieră
Și găuri rotunzite pentru tunuri,
Iar pe pereți, într-un bizar amestec,
Însângerate pete de lumină
Și sânge închegat și-nvinețit,
Sânge de om ce s-a vărsat
În lupte pătimașe piept la piept,
Iar printre colți de stâncă, sămănate
Leșuri de-oșteni, cari au căzut
Cu tidvele sfărâmate,
Cu pieptul desfăcut și sfâșiat,

Cu inima străpunsă
Și creerii împrăștiați pe jos
Și-amestecați cu colb murdar
Și oase rupte din încheieturi
Și brațe frânte-n groaznice explozii
Și sânge, sânge, sânge,
Pretutindeni
O mare-nsângerată ce-a-nghețat,
Și gemet trist de muribunzi
Și horcăit desgustător de morți
Ce n-au murit ci-așteaptă ca să moară ..
Pornir-atunci înfiorații magi
În căutarea lui Iisus
Nazarineanul și cutrierând
Iudeia și Samaria pietroasă
S-au pogorât în Galileia ...
Și ridicându-și lacomii lor ochi
Zăriră lacul argințiu pe care
Odinioară l-a iubit Iisus
Ș-ncrezător în steaua sa.
Ce-a strălucit la Vifleiem, și-alese acolo
Tovarășii pe Petru și Andreiu.
Iar lacul-nmărmurit în strălucirea-i
De peruzea, veghea visând în soare,
Cum a visat în clipa când Mesia
A poruncit sărmanilor pescari

S-arunce mreaja-n verzile adâncuri ...

În clipa-aceea regii magi
Zăriră pe Iisus umblând pe valuri
Cu Petru și Andreiu, și bucuria
Ce le-a trezit-o-n suflet aratarea,
Le potoli al inimilor zbucium.

Părea un uriaș din depărtare
Între cei doi, și alba-i siluetă
Se profila imenză în cuprins
Pe lacul albastru. Brațul său întins
Îmbrățișa cu gestu-i infinitul
Și pasul larg și bărbătesc
Sub maiestatea căruia gemeau
Sfărmate valuri ce-și tălăzuiau,
Mânia, era umblet de viteaz ...
Și El vorbea
Iar fiecă cuvânt care-l rostea
Vuia ca valul, și-nfiorător
Asemenea ca tunetul , năvalnic
Se-mprăștia-n cuprinsul greu de soare:

-M-au răstignit mereu, spunea Isus,
În fie-care an mi-au înălțat o cruce
Și mii de blăstămate Golgote-au ridicat,
Berlinul, Petrogradul, Parisul cel străluce
De sângele meu proaspăt ce-a curs e înecat,

M-au dus fără de milă în strâmtele tranșee
Și m-au lovit cu biciul și m-au stăpuns cu sulii,
Și-n loc de beutură venin au avut să-mi deie.
Mi-au pus pe mâini cătușe și mi-au rostit sentința
De moarte, pe-o tribună, un intrepid savant
Iar dacă-mi decretară în urmă neființa
Mi-au tămâiat mormântul cu gaz asfixiant
Din darurile acelea ce magii-mi îmbiară
În peșteră, --metalul perfid mi l-au luat,
Și aurul de lacrimi și blesteme pătat
În capital de ură și crime îl schimbară.
În van cu pilde-alese am răspândit cuvântul
Eternei evanghelii a Tatălui ceresc:
De ce, o Madaleno, mi-ai desfăcut mormântul
Cu mâna ta pioasă, cu graiul îngeresc?
Dar zbuciumul pe crucea răbdării-a fost zadarnic
Când ispășam greșala universală-n zori
Și așteptam sfârșitul măreț, zâmbind amarnic:
Am înviat odată și mor de mii de ori ...

Așa grăia Iisus Nazarineanul
Cu gestul larg, cu ochiul plin de vis,
Și magii zguduiți porniră iarăși,
Să-l predice-n Berlin, Londra, Paris ...

I[oa]n] Broșu

La Crăciun ⁵⁹

Pe bolta înstelată
 La falnic răsărit,
Steaua luminoasă
 În noapte s'a ivit,
Vestind minunea sfântă
 A Fiului ceresc,
Născut dintr'o fecioară
 Prin dar dumnezeesc.

Și în drum spre Vitleemul,
 Orașul jidovesc,
Trei magi cu scumpe daruri
 Cu stea călătoresc,
Venind la închinarea
 Slăvitului Iisus,
Tămâie, aur, smirnă
 Lui daruri i-au adus.

Sub vraja sfânt'a nopții
 Măritei sărbători,

⁵⁹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXV, Nr. 110-111, 23 decembrie/5 ianuarie 1918, p. 3.

Treziți de o minune
 Ai oilor păstori
Săltau din bucurie,
 Din fluere cântând,
Pe Domnul cu mărire
 Și cinste laudând.

Și 'n raze de lumină
 Vitleemul s'a 'mbrăcat,
Iar oștile din ceruri
 Cântări au întonat,
Mărind pe Atot-stăpânul
 Venit din cerul sfânt
Spre-a noastră mântuire
 Născut azi pe pământ.

Veniți cu mic și mare,
 Creștini, să ne 'nchinăm,
Născutului prunc tînăr
 Din sfântul Vitleem,
Să dea iertare lumii
 Prin darul său mărit
Și tuturor scăpare
 De-amarul nost' cumplit...

Vasile Genie

Versul la Botezul Domnului ⁶⁰

O aghios aghios
Trecu nasterea lui Cristos.
Haideti toți să ne sculăm
Vitleimul să-l lăsăm.

La Iordan s'alergăm
Minune nouă să vedem,
La Iordan râu frumos
C'acolo vine Christos.

Duhul Sfânt de la cer sboară,
Ca un porumb se pogoară,
Apele să le sfințească
Și pe noi să ne spășească.

Al pustii locuitor
Și Ioan Botezător,
Mai 'nainte să silește
Pocăința o vestește.

⁶⁰ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVII., Nr. 121, 24 decembrie 1919, p. 6.

Vrând pe toți ca să-i spășească
Și cu apă să-i stropească,
Să-i boteze în troiță
În blagoslavnică credință.

Eară când sosi Christos
Iordanul s'a întors,
Înapoi fugind cu pripă
Ear' prorocul sta cu frică.

Christos îl cheamă la sine :
Vino Ioane la mine,
Vino acum și cutează
Și cu grabă mă botează.

Prorocul să teme foarte
Vrea să pâșească nu poate,
Prorocul să jeluiește
Și cătră Christos grăește !

Eu vreau botez dela tine,
Și tu vii acum la mine,
Eu tare mă spământează
Nu știu cum să te botez

Eu sunt iarbă și țărână
Și-mi tremură a mea mână,
Tu ești foc ce mistuești
Care și munți'i topești.

De-al tău creștet mo'i atinge
Și m'oi arde de m'oi frige.
Christos lui Ioan grăi :
Vino și nu te'ndoi.

Vino acum nevorbind
Și mă botează tăcând,
Vino acum și cutează
Și cu grabă mă botează.

Atunci prorocul venind
Și de frică tremurând,
Inima tare își strânge
De stăpânul se atinge.

Asudă tare, oftează
Și degrabă îl botează.
Cerurile se deschid,
Duhul din cer pogorând,

Glas din cer s'a auzit :
„Tu ești fiul meu iubit,
Întru cari-bine am voit,
Și din cer m'am pogorât”.

Praznic frumos a trecut,
Întru care te-ai născut,
Acesta-i mai luminat,
În cari te-ai botezat.

Colo-i înger vestitor,
Ici Ioan Botezător,
Colo steaua ne vestește,
Ici Duhul mărturisește.

Astăzi cu apă se spală,
A stămoșului greșală,
Păcatul cel de demult,
Care 'n raiu l-a fost făcut.

Hai deți toți să-i mulțumim,
Cu apă să ne stropim,
Hai deți toți să ne-adunăm,
Lui Christos să ne rugăm.

Și pe rugă când vom sta
Cu toți să strigăm așa:
Tu cerescule împărate,
Spală a noastre păcate.

Și ne fă și nouă parte,
De-a ta sfântă bunătate,
Pururea să tot sporim
Și-n veci să te fericism.

Slavă, măririi ne 'ncetate,
Mulțumiri nenumărate.
Din gurile tuturor,
Ale noastre pruncilor.

Și de-acum până'n vecie
Mila Domnului să fie
Și botezul lui Christos,
Să ne fie de folos!

Vasilie Genie, paroh ort[odox] român

Înviere ⁶¹

Dăngăte sonori de clopot
se aud în larga zare
Și vestesc în taina nopții
a 'nvierii sărbătoare.

Ici-colo câte-o lumină
prin ferestre se zărește
Și din somnul dulce-al nopții
toată lumea se trezește.

Îmbrăcați în haine albe
ca la zi de sărbătoare,
Rând pe rând s'adun' creștinii
'n casa sfântă de 'nchinare.

Umilit preotu 'nalță
sfânta rugă cătră Domnul
Și cântări de bucurie
întonează 'n strană corul.

Sfânta slujbă a 'nvierii
Cu splendoare se sfârșește,

⁶¹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXV, Nr. 23, 30 martie/12 aprilie 1917, p. 3.

Și o rază de lumină
în tot sufletul trezește.

Preotul cu crucea 'n mână
gândurat urcă amvonul
Și vestește cu tărie
c'a 'nviat Mântuitorul.

De pe bolta cea cerească
se destramă umbra nopții
Și măreață se ivește
raza dulce-a dimineții.

Își sfârși popa îndată
a sa predică aleasă,
Și cu pași grăbiți creștinii
fericiți se duc spre casă.

Și petrec cu bucurie
acest praznic luminat
salutând unul pe altul
cu <Christos a înviat>.

Că prin sfânta Sa 'nviere
fiul Tatălui ceresc
Dat-a lumii izbăvire
din păcatul strămoșesc.

Tot creștinul uite astăzi
de năcazuri și nevoi,
Că Iisus Mântuitorul
a venit iar printre noi.

De-a căruia preamărire
iadul s'a cutremurat,
Bucurați-vă popoare,
căci „Christos a înviat”!

Vasilie Genie, paroh ort[odox] român

La înălțarea Domnului ⁶²

Sfântă zi de închinare
Pe pământ s'a arătat,
Că Iisus Mântuitorul
Azi la ceriuri s'a înălțat.

Unde șade cu mărire
Lângă Tatăl cel ceresc,
Revărsând a Sale daruri
Peste neamul omenesc.

Saltă azi de bucurie
Toate oștile cerești,
Și întâmpină pe Domnul
Cu cântări dumnezești.

Lăudându-Te Christoase
Pentru darul Tău de sus,
Celce astăzi prin minune
Ceriurile le-ai deschis.

Iar la sfinții Tăi apostoli
Pe cari i-ai blagoslovit,
Duhul Sfânt a le trimite
Bine le-ai făgăduit.

⁶² Telegraful Român, Sibiu, Anul LXV, Nr. 34, 9/22 mai 1917, p. 2.

Ție Doamne azi se 'nchină
Mii de cete îngerești,
Intonând cântarea sfântă
A puterilor cerești.

Azi la sfânta Ta 'nălțare,
Bunule Mântuitor,
Cătră Tine ni se 'nalță
Gândul nost' al tuturor.

Să ne-ascuți smerita rugă,
Dela Tronul Tău preasfânt,
Să reverși dorita pace-
Pretutindeni pe pământ.

Strălucita Ta 'nălțare
O cinstim și prăznuim,
Preamărindu-Te Stăpâne
'n vecii vecilor, amin.

Vasile Genie, paroh ort[odox] român

La Rusalii ⁶³

Raze sfinte de lumină
Dela ceruri se coboară,
Și pe tin' Ierusalime
Cu mărire te 'mpresoară!

De prin sferele senine
Duhul Sfânt și preamărit,
Peste-ai Domnului apostoli
Măiestos s-a coborât.

Și li-a dat lor azi putere
Darul Duhului Prea-Sfânt,
Evanghelia dreptății
S'o vestească pe pământ.

Creștinismul să-l propage
La păgâni și păcătoși,
Și pe toți să convertească
La credința lui Cristos.

Cinste, laudă, mărire
Să dăm azi lui Dumnezeu,
Pentru sfânta pogorâre
Al prea Sfânt Duhului Său.

⁶³ Telegraful Roman, Sibiu, Anul LXV, Nr. 38, 25 mai /7 iunie 1917, p. 2.

Și cu imnuri de mărire
Să rugăm pe Tatăl Sfânt,
Să trimită Duhul păcii
La popoare pe pământ.

Și pe toți să'i mântuiască
Din năcazuri și nevoi,
Liberându-ne din valul
Celui mai cumplit război.

Și ne'nvrednicește, Doamne,
Acest praznic pe pământ
Să'l petrecem în lumina
Darului Duhului Sfânt.

Vasile Genie,
paroh ort[odox] român, Rod, 1917

RUGĂCIUNI

Pace ⁶⁴

Tatăl nostru cel din ceriuri
Caută aici pe pământ
Și întreabă-acestea neamuri
Unde este-al Tău cuvânt:
„Creșteți, stăpâniți pământul,
Pace fie între voi,
Multi să fiti ca și nisipul,
fără griji și făr' nevoi”.
Pace sfântă pune iară
Între crai și împărați
Nu permite ca să piară:
Tați, părinti, copii și frați,
Prin păduri, câmpii străine,
Să-și găsească-a-lor mormânt
Fii de-ai nației române
Ce țin mult l'al Tău cuvânt.

Liviu Iancu

⁶⁴ Românuł, Arad, Anul V, Nr. 13, 17/30 ianuarie 1915, p. 1.

O rugăciune ⁶⁵

Vedeți moartea cum se sbate
Colo 'n nord și-n răsărit
Prin câmpii, păduri bătrâne
Cu tunuri și ecrazit,
Cu șrapnele și granate
Sfarmă tot ce-i vine 'n cale,
Cu spade încovoiate
S'omoadă, frate cu frate
Făr' de milă și cruțare
Colo 'n sud l'asfințit
Pe uscat ca și pe mare
Doamne, tot ce ai zidit,
I'an trimite, curmă-i firul,
Cete mari de îngeri sfinți,
Să ne apere, o Doamne,
Pe copiii, frați și părinți.
Pe cei mari să-i lumineze
Că a fost destul război
Viață nouă ne creeze,
Pace-acolo și la noi

Liviu Iancu

⁶⁵ Românuł, Arad, Anul V, Nr. 23, 29 ianuarie/11 februarie 1915, p. 1.

Îngenunchind sub Cruce ⁶⁶

...De n'ai fi Tu – cu fulgerul privirii
Nebune după neagră răsbunare –
Am arde tot pământul – o cenușă –
Și-am stinge de pe cer măritul soare.

Și iadului i-am hohoti în față
Rebele oști pe noi dacă-ar trimite!
Și cine-ar mai vedea din cei de ură
Lumina sfântă-a vieții preamărite ?

...De n'ai fi Tu – ne-am sfâșia cu ură
Piptul sătul de-atâta suferință !
Căci foc etern e viața care n'are
Pentru drumeți un soare: o credință.

Din inimile de otravă pline
Vărsare-am valuri negru spumegate
În focul lor să se topească munții,
Și zilele de veacuri blăstămate!...

⁶⁶ Românu, părinți, Anul V, Nr. 65, 22 martie/4 aprilie 1915, p. 1.

...De numa-'n plâns purtat-u-ne-a viața
De veacuri lungi pe drumurile-i toate
Și inima ar suspina într'una
Dar glasul nost' secat, vai, nu mai poate,

De n'am putut răpi vieții sfinte
Doar lacrimi, din multele-i trofee,
De ce n'am pune moartea-'ncoronare
Intunecatei noastre epopee ??...

Ne-ar preamări strămoșii morți în jale
Și glia ce de sânge e 'ngrozită !
Durerea ce ca sclavă ne 'nsoțește
Viața 'ntreagă – umbră tânguită. –

...Azi ? umilit genunchiul ni se pleacă
Celui fără de vină răstignit
Binecuvinte mâna 'nsângerată
Pe cei ce veacuri lungi ne-au prigonit.

*

A Ta este mărirea și puterea
Și-'nvingerea și sfânta Înviere
Nimica sunt popoarele în fața-Ți
Și numai Tu ai sfânta mângâiere.

Doamne ! deschide-a ceriurilor poartă
Și fă un semn – o lume să se darne –
Chiar dac-ar fi de bucuria mare
A noastre inimi toate să se sfarme...

Căci vor veni parinții noștri și frații
Cari vii vor trece viforul de lupte
- Plecați pe dulce glie stămoșească
O să sărute inimile rupte...

Ovidiu Hulea

Rugăciune ⁶⁷

O Tatăl nostru, care în ceruri locuiești,
De unde cu iubire la fiii tăi privești
Și-i vezi cum fără milă s'omoară și se frâng,
Iar cei rămași în urmă să vaetă și plâng.

O Doamne, fie-Ți milă azi de poporul Tău
Ce geme și să sbate-n părerile de rău,
Căci Ți-a greșit Părinte, poruncile-Ți călcând,
Iar acum simte greul din mila ta pierzând.

Față cu noi acuma fi bun și iertător,
Desi greșit-am Doamne, greșit, adeseori,
Dar azi ne'ntoarcem iară și cerem scutul Tău,
Părinte Prea puternic, al nostru Dumnezeu!

Întoarce-Ți iară mila spre noi cei umiliți,
Și rânduiește pace 'ntre oamenii 'nvrăjbiți,
Și pune, Doamne, capăt cruntului răsboiu,
Liniștea mult dorită coboar'o între noi.

Pe-ai noștri dragi, ce'n toamnă în tabăr'au plecat
Să apere cu brațul țara și pe Împărat,

⁶⁷ Calendarul Asociațiunii, pe anul visect 1916, Sibiu, Anul V, decembrie 1915, p. 51.

Ș'al lor sânge de atuncia mereu, mereu, a curs,
Noi i-am simțit mirosul și mila ne-a pătruns.
Cerescule Părinte, fi-ne îndurător!
Suntem: soții și mame, și fice, și surori,
Primește rugăciunea, ascultă-ne pe noi!
Sfârșește cu războiul, și adu-i iar în'apoi.

Ș'acum scăpăm la Tine, o, mama lui Iisus!
Ce stai întru mărire pe tronul Tău de sus,
Ca mamă, Tu ferbinte să rogi pe Fiul Tău!
Să-și verse asupra noastră puternic darul Său.

Veronica din Sălaj

Pace vouă!⁶⁸

La biserica din Groapă
În suburbiul Josefin,
Spre Sibiul fără seamăn,
Pleacă doru-mi pelerin,

Însoțit de îngeri pleacă,
Dat în grija celor Sfinți,
Ca s'ajungă, cand porni-vor
Cu 'nvierea la morminți.

Și cu zor în zorii zilei
Gându-mi fuge 'naripat
Spre biserica din Groapă,
Și mă poartă avântat!

Și mă 'nșiruie lithiei
Celei strălucite, mari,
Când preoți cu crucea 'n frunte
Iasă'n imnuri din altar.

În odăjdi de praznic lucii,
Prin cea curte-a școalei o iau,
Unde'n umbra sfintei Case
Trei morminte-alături stau.

⁶⁸ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXIV, Nr. 38-39, 7/20 aprilie 1916, p. 4.

Trei morminte de Episcopi,
De trei vrednici Domni, Stăpâni,
Cari brăzdat-au cu poporul
Agrul rodnic cel român.

Știi că viu, naintea noastră
Cel din urmă răposat,
Care fu Arhipăstorul
Cel prea bun și luminat:

El, cel vrednic, fără moarte
Numele-i în veci va fi,
Veac de veac în graiul obștei
Ioan Mețianul va trăi!

Din biserica din Groapă
Sună clopotu-argintiu
Și-i unit cu el acel al
Catedralei din Sibiu.

Cum Mitropolia într'una
Ne unise, mari și mici,
Dorm aproape aici în țernă,
Cei trei vrednici, buni Vlădici.

Cu poporul lor din vremuri,
În cel Maier strămoșesc,
Care fost-a în toți timpii
Vrednic loc și românesc.
În ce vale din cea Groapă
A vestitului Sibiiu;
Puși în paza turlei svelte
Dorm cei morți și's trezi cei vii!

La aceste trei morminte
Ochii tuturor privesc,
„Pace vouă!” 'n glas de îngeri
Ele par că ne șoptesc.

Pleacă vâlva preamăririi
Mai departe 'n cimitir,
Unde's gropile îngrădite
Cu sclipindul cimișir.

Ard lumini pe toată groapa,
Tot cuprinsu-i lucitor :
Cintirimu-i serbătoare,
Tot mormântu-i strat de flori!

Vai, progadia mea mica
Din suburbiul Josefin,
Câtă jale, câte doruri,
În continuu eu suspin!

Cias de cias și-'n orice clipă
Eu în gând spre tine plec,
Pe cărarea 'ți lângă poartă
Eu de lacrimi mă înec.

La cea Groapă cu cea cruce
Cu cel vers în ea sculptat,
Desnădejdea și pustiul
Traiul meu l-au surupat.

.....

Vine slujba - Învierii
„Cristos a 'nviat!” cântând,
Vestind Paștile mărețe
Și „Celora din mormânt!”

Rostind vorba Evangheliei
Celor morți și celor vii,
Îți păstrează datini sacre
Josefinul din Sibiu.

„Pace vouă” 'n zorii zilei
Preoții prea blând grăiesc
Și se 'ntorc cu crucea'n frunte,
„Paștile” le împărțesc.

S'au rentors cu crucea'n frunte
Și mirenii și preoți!
Să ramâie legea crucei
La nepoți și strănepoți!

O, procesie suavă !
Cult slăvit răsăritean!
Navă sigură 'n furtună!
Proptea vecinică 'n noian.

„Pace vouă! Salvatorul
A grait cu buze moi.
Avem Paști, și-i lumea 'n sânge...
Fie pace între noi! ...

Zagreb

A. Matheiu

O mângâiere ...⁶⁹

Să plângi, când ai făcut, pe ascuns, vre-un bine,
Și să te rogi, când frații te insultă:
Am învățat, Christoase, dela Tine,
Din suferința ta, adâncă, multă.

Stă înroșit pământul, curge vale,
Atâta sânge scump – și atâtea-amare lacrimi!
Dar tu Iisuse, nu Te-arăți în cale
Și nu mai vii să rabzi aceleași clipe grele patimi.

Doar una-i învierea Ta, Stăpâne,
Și noi, de-atunci, mereu am înviat, cu tine;
Așa ne spun scripturile bătrâne,
Când ceasul de prefaceri îl simțim, că vine!

Cu litere de diamant ie scrisă
Pe sfântă crucea Ta, minunea Învierii.
Și poarta raiului va fi deschisă
Etern, celor-ce îți cântară imnele durerii...

⁶⁹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXIV, Nr. 43, 29 aprilie/11 mai 1916, p. 1.

...Când ochii tăi divini trăgeau să moară,
Noi am zărit în iei un soare de viață,
Și am simțit atunci o mângâere-ușoară,
Și ne-a nutrit un duh dumnezeiesc pe față.

Credința ne-a crescut aripi de înger,
Nădejdea ne-a deschis un drum de flori albastre,
Și dragostea, ce nu știe de înfrângeri,
Ne-aduce ceasul sfânt al învierii noastre!

Tileagd, 18 aprilie 1916

**Ales. Munteanu al lui Vasile,
prototop ort[odox] român**

În reverie ... ⁷⁰

Aș vrea păcatele să-mi număr,
S'arunc un munte de pe umăr:
Să mă proștern 'naintea Ta,
Și să Te rog a mă ierta.

Și-aș vrea să-Ți cad sub cruce trist,
Să-mi uit în lume, că exist;
Să-mi plâng aleanul cu amar
Și să-Ți implor cerescu-Ți dar.

...Ci n'am puteri să mă cobor
Din vârful stâncii 'ngrozitor:
Văd ape'n jur, ce-s fără fund,
Ah,... n'am s'ajung să dau de fund!...

Un înger, ce-l îndepărtai
Din drumul drag, merit spre rai,
De l-ai trimite c'un toiag,
Un Moise nou Ți-aș fi cu drag.

Și gândul meu de Tine plin
Mi-ar lumina al nopții chin,
Și m'aș renaște – pas de pas –
Și'n cel din urm' al vieții ceas.

⁷⁰ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXIV, Nr. 52, 19 mai/1 iunie 1916, p. 1.

Și-atunci aș vrea să mor, cum moare
Un crin în asfințit de soare,
Și-aș vrea să-mi fie Dumnezeu
Pe veci ocrotitorul meu!

Tileagd, 9/22 mai 1916

**Ales. Munteanu al lui Vasile,
prototop ort[odox] român**

Când trecui prin Valea-seacă...⁷¹

Când trecui prin Valea seacă,
Am zărit o casă goală,
Întrebând, de ce-i pustie,
Un copil mi-a spus: E școală!

Cum fu zi de sărbătoare,
Dau să fac o liturghie,
N'are prescuri baba Floare...
Casa Domnului-i pustie.

Iau cu mâna tremurată
Patrafirul, și'n tăcere
Stau în noaptea oarbă, rece,
Cu gânduri de mângâiere.

**de Al. Munteanu al lui Vasile,
protopop [orthodox român]**

⁷¹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 12, 1/14 februarie, 1918, p. 2.

Sentiță ⁷²

Unde este credință, este și iubire;
Unde este iubire, domnește pacea;
Unde este pace, este binecuvântare;
Unde-i binecuvântare, acolo-i de față Dumnezeu.

Credință ⁷³

Când dau, Doamne, de vre-un bine,
Toți prietini sunt cu mine,
Iară dacă cad la rău
Nu zăresc în jurul meu
Făr'numai pe Dumnezeu.

⁷² Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1917, Sibiu, Anul VI, Nr. 46, decembrie 1916, p. 57.

⁷³ Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1917, Sibiu, Anul VI, Nr. 46, decembrie 1916, p. 70.

Rugăciune ⁷⁴

Privește din ceriu cu milă, Preaputernice Părinte
Și ne-ascultă cu 'ndurare ruga noastră cea ferbinte.
Tinde mâna Ta cea tare din cereasca 'mpărăție
Peste lumea păcătoasă ferecată'n dușmănie...

În vârtoarea suferinții vremurilor de perire
Fi ocrotitorul nostru și a lumii izbăvire,
Că spre tine se 'nalță mii de suflete zdrobite
Să prefaci în vremi mai bune rostul zilelor cumplite.

Încercați pentru păcate cu bătăi și vremi de jale
Implorăm Atotstăpâne darul bunătății Tale.
Să sfărâmi războiul groaznic și-a lui valuri de furie,
Să coboare 'ntre popoare dragoste și armonie.

Umiliți plecând genunchii Te rugăm Atotstăpâne,
Privește cu bunătate peste păcătoasa lume
Și trimite sfinte Doamne din a ceriului mărire
La popoarele 'nvrăjbite <pace și bunăvoire>.

Vasilie Genie, paroh ort[odox] român

⁷⁴ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXV, Nr. 15, 28 februarie/13 martie 1917, p. 2.

Cătră Domnul ... ⁷⁵

Stăpâne al lumii, Puternic Părinte,
Ascultă-ne glasul durerilor multe,
Din veacul acesta de chinuri și jale
Ne mântue, Doamne, cu milele Tale.

Cu inimi smerite rugămu-ne Ție,
Împrăștie, Doamne-a vremii urgie,
Răsboiul gigantic al lumii îl stânge,
Că plin e pământul de lacrimi și sânge.

La glasul chemării sub steaguri să lupte
Plecat-au vecinii porunca s'asculte,
Și mulți fii de-ai noștri, eroi fără nume,
Murit-au sărmanii departe prin lume.

Cu darul iubirii, al milelor Tale,
Înlătură earăș potopul de jale,
Căci geme pământul de vaiet, suspine,
Stăpâne-al lumii, îndreaptă-ne spre bine.

Vasile Genie, paroh ortodox român

⁷⁵ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 56, 24 mai/22 iunie 1918, p. 2.

Rugăciune ⁷⁶

Cu jale îmi frâng azi genunchii, Stăpâne,
A ta netrebnică slugă,
E grea povara vremilor mele,
Ascultă smerita mea rugă.

Tu umbli pe aripi de vânturi fugare,
Pe norii năvalnici te sui,
Și munții-s podoaba țăriilor tale
Și haină lumina ți-o pui.

Tu mâneci pe raze ce cresc dimineța,
Apusul îți cânt' osanale,
Și toată făptura vestește pururea
Mărirea minunilor tale.

Topitu-m'am astăzi ca floarea de brumă
Și sufletu-mi este sfârșit,
Tovarăș statornic mi-i jalea amară,
Mâhnirea mă arde cumplit.

Tu, cel ce pui sufletul întru viață
Pământul de mila Ta-i plin,
Tu nu mă da pradă durerii vrășmașe,
Cu lacrimi la Tine mă 'nchin.

⁷⁶ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXV, Nr. 40, 30 mai/12 iunie 1917, p. 2.

Scutește c'o rază din larga ta milă
Firelnica mea neputință,
Alungă ispita amarelor patimi
Ce-mi clatină sfânta credință.

O, Doamne al puterii, la tine mi aleargă
Fărăma nădejzii crenite.
Nu da spre clătire pornirile mele,
Mă cearcă prea multe ispite.

E mare mulțimea 'ndurărilor Tale,
Nădejdea de Tine o anin,
Deschide lumină cărărilor mele,
Căci sufletu-mi plânge de chin.

Mă rog feții tale cu inima frântă
De rănille multe și cruzi,
Trimite un picur din mila ta sfântă,
Părinte, pe mine m'auzi.

Îndură-te, Doamne, îți pleacă urechea,
Alină și patima mea,
Și în focul năpastei, ce bântue astăzi,
Stăpâne, Tu nu mă lăsa!

Seb[astian] Stanca

Biserica ⁷⁷

Veniți la mine fiilor,
Cu rănilile care astăzi dor ;
Veniți cei plânși de neam sărac,
Veniți, veniți, că eu vă împac.
Veniți părinți îndurerați,
Veniți bătrâni cu ochi secați
De jale după fi, nepoți
Veniți, veniți la mine toți.
Veniți voi jalnice soții,
Care n-aveți tată la copii,
Veniți voi fete mari din sat
Cu visul vostru îngropat.
Veniți orfani nemiluiți,
De toată lumea părăsiți,
Veniți, că mama vă sunt eu
Iar tatăl vostru Dumnezeu.
Prin veacuri negre din trecut,
Tot eu am fost al vostru scut.
Veniți și azi la sânul meu,
Scăparea voastră-i Dumnezeu.

Drapelul - G. B.

⁷⁷ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXV, Nr. 60, 10/23 august 1917, p. 2.

Împacă lumea, Doamne! ⁷⁸

Te-ai mâniat, o Doamne,
Pe noi copiii Tăi,
Căci toți suntem netrebnici,
Și toți îți suntem răi.

Ne-ai pus la încercare
Prin multe suferinți;
Ai despărțit copiii
De dragii lor părinți.

Ai despărțit bărbații
De case, de soții,
Și inime de fete
Lăsatu-le-ai pustii.

O fie-ți milă, Doamne,
De noi copiii Tăi,
Nu ne lăsa pierzării,
Măcar că suntem răi.

Împacă, Doamne, lumea
Ce suferă de ani,-
De nu de mila noastră,
De-a micilor orfani!

Salvia

⁷⁸ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXV, Nr. 82, 7/20 octombrie 1917, p. 3.

Cântec ⁷⁹

Pe cărările umbrite
De cireși înfloritori
Pribegesc cântând o doină
Singur numai, uneori.

Ici-colo o ciocârlie
Plutind dulce, farmec drag
Picură în suflet iară
Eu privesc tăcut în vag...

E atâta armonie,
E atâta zvon ceresc,
Pe cărările umbrite
Mă tot duc, mă tot opresc.

Mă așez pe patul moale
Al trifoifului plâpând,
Și încerc să aflu rostul
Celor ce îmi trec prin gând.

⁷⁹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVL, Nr. 67, 23 iunie/6 iulie 1918, p. 2.

Multe gânduri, multe doruri
Te cuprind în mreaja lor,
Când privești tăcut și mândru'n
Largul depărtărilor.

Dar din toate numai unul
E mai dulce, e mai sfânt:
Doamne, mântue-Ți zidirea,
Pune pace pe pământ.

Pace bună, pace dreaptă
Dup' atâta sânge drag,
Să pășim și noi cu toții
Pe al fericirii prag.

Florin

De patru ani ... ⁸⁰

De patru ani de zile curge 'n valuri
Îngrozitoare sângele ferbinte.
De patru ani de zile toți se 'ntreabă:
Câți ani vor mai fi, Doamne, înainte?

Câți ani vor mai fi? Nu 'ntrebe nimic.
Ca să se întrupeze o idee,
Ba chiar un ideal, se cere vreme,
Răbdare de bărbat, – Nu de femee.

Se cer atâtea jertfe, și se cere
O conștiință limpede, senină
Ca să'nvingă . . . și să 'nsuflețească
Și ceata celor mici și tot de vină.

Tăceți! Lăsați să curgă mai departe
În unde mari nevinovatul sânge,
Și dați în laturi cu iubire caldă
Pe toți aceia, cari știu numai plânge.

⁸⁰ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVL, Nr. 79, 26 iulie 8 august 1918, p. 1.

Atunci când va învinge adevărul,
Când va trona dreptatea și iubirea,
Vor amuți sălbaticile tunuri,
Se va 'mbrăca în haină mândră firea...

Va fi o turmă cu păstor în frunte,
Și fiecare 'n graiul lui cuminte
Va preamări pe-acei cari cu iubire
Și-au vărsat astăzi sângele ferbinte

Florin

Cântec trist ⁸¹

De trei zile ar într'una,
De când soarele răsare,
Fierul taie brazdă mică,
Boii-s slabi, pământu-i tare.

În ogradă-mi plâng copiii,
Coasa'n pod e ruginită,
Și tu suferi în tăcere,
Inimă neprihănită.

Tot aștepți de vreme lungă
Un cuvânt de mângăere.
Dar zadarnic... El nu vine,
Să te scape dedurere.
Biată inimă'ntristată,
Până când mai aștepta-vei,
Dacă scumpul tău e poate
Mort în undele Piavei.

⁸¹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 81, 31 iulie/13 august 1918, p. 1.

Zile mari și zile grele,
Zilelor mântuitoare,
După lacrimi și jele
Vie și o sărbătoare...

Florin

Deșteptare ⁸²

Aprinde Doamne Cerul și sufletu-mi încinge
Cu flacăra de aur a sfintei deșteptări.
De vrei să scap de-abisul cu surde frământări
Ce 'nvolează gândul și-avânturile frânge!

De veacuri tot ne paște a vremurilor urgie
În pulbere se farmă a noastră vitejie
Și par'că nici pământul nu vrea să ne mai poarte
Când vatra ni e rece, iar visurile 's moarte!
Plutește 'n neguri prinsă mărirea-ne străbună,
Nu-i inima albastră, văzând cum stă s'apună
Credința mângâioasă în zilele d'apoi
Par'că în van se scurse al sângelui șuvoi!...
În freamăt de codru cavalul nu-și mai plânge
Doinirea plin de farmec... și orice cânt se frânge...
Ni-s umbrele aproape, luminile departe –
O lume de durere de ele ne desparte!
Pustiul desnădejdei ne'nvăluie în ceață...
S'au stins șoimani noștri – a vremilor povață! –

⁸² Românul, Arad, Anul VII, Nr. 47, 25 decembrie 1918/7 ianuarie 1919, p. 1.

Din aburoase valuri – durerilor păgâne
Năframă milostivă din slăvile stăpâne
Pe-a dragostei și-a urei aprinsele fanaturi
Ce strălucesc a vieții neodihnite valuri,
Din zările bronzate ce răsul ne-’nghețase
Și orice plâns și vrere în șoapte înnece –
Coboară lin o rază... Pe culmile sihastre
Argintu-l poleiază cu irizări măiastre,
Se țese ’n neagra jale a codrilor de veacuri
Și ’n suflete tăcute, străbate-a lor opacuri
Și-alunecând în vale, își joacă în izvoare
Beteala desfăcută în fire răsătoare!
....Acum aprinde gândul, înfricoșată mare
Când vântu-aduce ’n șuier acorduri de pierzare,
Un muget surd, ce pierde în rugi proslăvitoare
Norodul dacă-i liber să ’nalțe-a lui altare!
Și gândul mândru cată spre Răsărit, se ’nchină,
Cum i-a ’nvățat și legea strămoșilor senină,

Privește lung la soare, adus de-o blândă rază
Se ’nchină iar cucernic... și înfiorat de-o taină
Asemeni celei dela dumnezeiasca cină –
Ajunge la norodul, ce-așteaptă ’n sărbătoare
A dimineții ’ntâia, mărită ’ntrupare!
E o tăcere-adâncă. Lumina se ’mbulzește
Pe-a credinței boltă și ochii umezește...

E clipa 'mpărtășirii, când gândul trup se face,
Când în odăjdii scumpe vestesc preoții – pace!...

Se 'mbracă ceru 'n aur... pădurea, valea cântă...
Acel ce din durere s'a primenit, s'avântă.
Se prinde-acum în horă în șiruri albe, dese
Și răurind năvalnic, scump viitor își țese
Pe plaiuri înSORITE: un neam ce își păstrează
Comoara neatinsă dela străbuni rămasă! –

Vlora din Bihor

Psalm ⁸³

O! Doamne, auzi-mi rugarea
Strigarea-mi la tine să vină,
Stăpâne, deschide-mi cărarea
Și plânsul ce-mi arde vederea,
Cu raza nădejzii - alină.
Împrăștie Doamne și ceața
Ce stavilă-i pusă privirii
Și lasă să văd dimineața,
S'ajung zorii zilei de mâne
Și ceasul tămăduirii.
Căci sufletul meu astăzi geme
Strivit sub povara durerii,
Și-amorul îmi paște credința
Și mi soarbe lumina vederii,
–Stăpâne, iartă-mi căința –
Ci când s'or întoarce eroii
Vestind peste lumini biruința,
Găsi-vor altare'n ruină.
Biserica slovei dărâmată
Și plugul mâncat de rugină.
Găsi-vor ograda pustie,

⁸³ Gazeta Poporului, Sibiu, anul II, Nr. 8, 10/23 februarie 1919, p. 2.

Și mame de dor ofilite,
Copiii cu fața gălbue
Topiți de năcaz și mizerii.
Și inimi de jale cernite
Tu ști, c'au răbdat mult stăpâne
Răbdare adâncă și multă,
Tu ști c'au răbdat și că mâne
Așteaptă cu drept mângăere,
Căci cupa durerii umplută-i.
Spre tine se'ndreaptă pururea
Cei blânzi și 'necați în obidă
Doar tu le ești razim și aiurea
Ei nu află scut, nici răsplată
Și a mântuirii hlamidă.
Tu zici că „mai este-o dreptate”
Ne-o spune doar vorba scripturii
Cu slove în aur muiate
De suntem noi vrednici de dânsa
Înpacă stăpâne „durerea”
Și stânge văpăile urei.

Februarie 1918

F. D. Paltin

Psalm ⁸⁴

Lăudați pe Domnul lăudați!
Templu de mărire-l ridicați!
Tineri și fecioare și bătrâni
Închinați-vă cu flori în mâni
Lăudați puterile cerești
Pentru gloria de la Mărășești

Lăudați pe Domnul, că ne- a dat
Un viteaz părinte de împărat
Falnică oștire de eroi
Care luptă vesel pentru noi
Și pe împărăteasă din povești
Maica dulce de la Mărășești.
Lăudați pe Domnul lăudați!
Țineți-vă de mână frați cu frați
Și veniți cu toți să zidim
Un al doilea Ierusalim
O cetate mândră ca în povești

Arad 18 August 1919

Maria Cioban

⁸⁴ Românu, Arad, Anul VIII, nr. 90, 19 august 1919, p. 1.

SONETE

Sonet ⁸⁵

Am străbătut și eu de-alung pământul
În goană oarbă după fericire,
În suflet pară, iar în gând neștire,
Pornit să-mi aflu prada sau mormântul.

În calea mea intrat-am în palate
Strălucitoare, pline de lumină
Și în bordeie scunde, în ruină;
Bătut-am căi pustii și neumbrate.

Și m'am întors la vatra mea uitată
Și inima-mi stătea să mi se spargă
În van căutând norocu 'n lumea largă.

Și istovit de drumul lung. De-odată
Un Hor năpraznic îmi trecu prin vine...
Și-atunci aflat-am fericirea 'n mine.

Ioan Al. de Lemeny

⁸⁵ Românu, Arad, Anul IV, Nr. 142, 1/14 iulie 1914, p. 1.

Sonet ⁸⁶

Zadarnic vrei, c'a-tale gânduri
Să ia mai des avânt spre stele;
Zadarnic cerci să sui tu schele
Să dai în lume și tu rânduri.

De glie strâns legat te ține:
Lăcașul gândurilor tale,
Țesut din lut, și 'n a ta cale
El spini presară pentru tine.

În dorul tău pari ciocârlie,
Ce-ai vrea să sbori mereu spre soare,
Să smulgi scânteii fulgerătoare
De minți din fața-i aurie.

În van te sbați după mărire,
închisă 'n lut e-a ta gândire! ...

Oradea Mare, luna lui Dec[embrie]

Cornel Tr. Crișan

⁸⁶ Românu, Arad, Anul IV, Nr. 266, 3/16 decembrie 1914, p. 1.

POEZII CULTE

ION BĂILĂ

(1879-1929)

S-a născut în satul Vale, județul Sibiu.

A fost un poet, prozator și un important gazetar. Urmează liceul german în Sibiu. Studiază literatura și filosofia la Viena.

Mai folosește pseudonimele Delavale și Ion Vălean.

În 1918 este delegat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, anterior fiind ales vicepreședinte al Consiliului Național Român din Sebeș.

Creația sa „Imnul Unirii” a fost recitată de nenumarate ori, pentru cei veniti la marele act al Unirii, de fratele său, Nicolae, de profesie actor.

Imnul steagului ⁸⁷

Am pus creițar lângă creițar din sărăcia noastră
 Și niciodată n'a fost dar
 Mai sfânt, adus pe vr'un altar
Ca banii strânși să cumpărăm o flamură albastră.

Un pumn de bani, creițari aduși din sate năcăjite.
 Dar mult-puținul ce-l aveam
 Cu inimi dragi îl împărțeam,
Căci mult doream s'avem un steag,
 culorile'ndrăgite.

Și când sergentul nostru drag, Novac stegarul
 falnic,
 Veni cu steagul în trei foi
 Un foc se 'ncinse între noi,
Un dor să mergem să luptăm năpraznic și
 năvalnic.

În luptă am intrat cântând, par'că 'ncepeam o
 horă,

⁸⁷ Românu, Arad, Anul IV, Nr. 258, 23 noiembrie/6 decembrie 1914, p. 1.

Și tunurile ne cântau
Și puștile ne fluierau
Și moartea iute ne-a 'ndrăgit ca și o dulce soră.

Cădeau voinicii rând pe rând, că-i nemilos oțelul,
Dar tot mai aprig la atac
Ne îndemna Sergent Novac
Când fâlfâia biruitor și ne 'nfricat drapelul.

Frumosul nostru tricolor, cum strălucea la soare!
Și când un glonte îl rănea
El nici din geană nu clipea ;
Oricât de mult ar sângera el știe că nu moare.

Cum ar putea să moară el cel ce fu mort odată ?!
Ca și Christos care-a 'nviat
Și el pe moarte a călcat
Și-acum pe vecii vecilor viața-i este dată.

O cale de triumf a fost subt zarea cea albastră.
Pe unde steagul ni-l purtam
Pământ străin noi îngrășam
Cu sânge scump și din belșug din sărăcia noastră.

Ion Băilă

Veteranul ⁸⁸

Bunica-și toarce caierul de lână
Și lung privește 'n focul de pe vatră
S'aude 'n vale vorbă la fântână
Și undeva la lună câinii latră.

Din vâlvătaia focului de vreascuri
Lumină caldă 'n casă irosește.
Cu cea din urmă foaie de subt teascuri
Pe un genunche moșul povestește :

- „La Königraetzul cel de vechiu renume –
Acolo m'aleseiu cu mâna ruptă –
Vorbeam cu toții că n'om vedea în lume
Mai crâncenă și mai cumplită luptă”.

„Și astăzi iată ce scriu la gazete :
Cel mai cumplit războiu e cel de-acuma.
Se sapă gropi în loc de parapete
Și ca sobolii lupți întâiu cu huma”.

⁸⁸ Românu, Arad, Anul V, Nr. 4, 19 decembrie/6 ianuarie 1915, p. 1.

„Îți istovești puterea cea mai bună
În umezeala rece de tranșee,
În loc să lupți la soare și la lună,
Ca om întreg să cucerești trofee”.
„Așa se ’ntinde fără rost războiul,
Se pierde vraja luptelor pe față.
E minunat să vezi venind puhoiul
Menit să șteargă totul din viață”.

„Tu, baba mea, dă-mi pușca mea pe umăr,
Să-mi pui merinde ’n traista de piele.
Puține zile am încă la număr,
Mă duc să văd tranșeele acele”.

Bunica scapă fusul de mirare...
Pe pieptul lui ea vede cum lucește
Un ord primit cu jertfa cea mai mare,
Și-a înțeles că moșul nu glumește.

Ion Băilă

În noaptea mobilizării ⁸⁹

În noaptea când s'a pus la cale
Acest războiu îngrozitor
Era în multe inimi jale
Și multe fețe erau pale
De groaza gândului că mor.

Bărbați cari își lăsau acasă
Soțiile cu prunci minori
Simțiau destinul ce-i apasă,
Din curte ei dedeau să iasă
Și se 'ntorceau de-atâtea ori.

„Mai e încă destulă vreme,”
„Mai stai puțin aici cu noi!”
Așa se auzea cu geme,
În gând spunând cu foc blestemul,
Soția cea cu pruncii goi.

„Pe tine te-am avut de proptă
„De-acum și până la sfârșit”.
Era a unei mame șoaptă.
„Tu nu ești încă poamă coaptă,
„Abia ai dat în pârguit”.

⁸⁹ Românul, Arad, Anul V, Nr. 84, 17/30 aprilie 1915, p.1.

„A fost un Dumnezeu pe lume
”Și El ne-a dat să ne iubim”.
Suspin-o gură ca de spume.
„Nu vreau să-i știu mai mult de nume
„Acum când ne despărțim”.

Eu le-auzeam acestea toate
Și'n inimă le-am îngropat,
Dar iată timpul iar le scoate –
Așa-mi este ursita poate
Să cânt ceeace m-a întristat.

Ion Băilă

Trei frați ⁹⁰

În cursul anilor trecuți
Trei frați au fost pe rând recruți,
Toți la acelaș regiment
Și-au dus-o până la sergent.

Când a venit porunca 'n sat,
Porunca mare de împărat,
Și-au strâns copiii mititei
În brațe, și-au plecat și ei.

Toți trei de după cap s'au prins
Și au pornit pe drum întins.
Năcaz și jale 'n urma lor,
În piept ardea al luptei dor.

„Măi frați”, grăiește cel bătrân,
Cu ochi căprui, la față spân,
„De m'o lua cumva urgia
„Grijiți copiii și soția!”

⁹⁰ Calendarul Asociațiunii, pe anul visect 1916, Sibiu, Anul V, Nr. 45, decembrie 1915, p. 128.

„De-o fi să n'am nici eu noroc”,
Vorbește blând cel de mijloc,
„Și-o fi să mă ajungă-o schijă,
Las Domnului pe-ai mei în grijă”.

Iar cel mai mic cu ochi ca mura:
„De-o fi ca să mă dau de-a dura,
„Să nu-mi mai văd nici când iar satu,
„Să scrieți carte la 'mpăratu,
„Să știe și măritul sfat
„Că am murit cum am jurat”.

De mult căzură 'n foc toți trei,
Dar cine 'ntreabă azi de ei?

Ion Băilă

**Frații Alexandru și Ioan Băilă în timpul Primului Război Mondial.
(Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu. Colecții speciale. Iconografie.)**

**Nicolae Băilă pe frontul Primului Război Mondial. 1915.
(Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu. Colecții speciale. Iconografie.)**

Andrei Bârseanu
(1858-1922)

Folclorist român, președite al ASTREI între anii 1911-1922.

Împreună cu Jan Urban Jarník, filolog romanist ceh, pasionat de folclorul românesc, a fost autor al culegerilor „Cincizeci de colinde” și „Doine și strigături din Ardeal”.

Doină ⁹¹

Venit-a iarna aspră
Pe dealuri și pe văi,
Pustie-i țara 'ntreagă
De dragii mei flăcăi.

Fugit-o veselia
Din mândrul meu Ardeal
Și plânsetul de mame
Străbate văi și deal.

Și cum cu țara 'ntreagă
N'o plânge al meu cânt,
Când cad flăcăii mândrii
Culcați de-al morți vânt ?

Ei mor fără lumină
Și dorm fără sicriu
Doar iarna-i învălește
Cu giulgiu-i argintiu.

A[ndrei] Bârseanu

⁹¹ Foaia Poporului, Siniu, Anul XXIX, Nr. 12, 20 martie/12 aprilie 1916, p
.1.

La moartea Regelui ⁹²

Moșneag albit de vreme,
Cu sufletul rănit –
Prea bunul nostru Rege!
În jale Te-ai sfârșit.

Părintele iubirii,
Al păcii pe pământ,
Tu pleci să cauți azi pacea
Acolo 'n cerul sfânt.

Pășește fără frică
Din tronul pământesc!
Cu îngerii 'n genunche
La tronul cel ceresc!

Pe Tatăl – împreună
Rugați-L pentru noi,
Să pun' odată capăt
Cumplitului războiu!

A[ndrei] Bârseanu

⁹² Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1917, Sibiu, Anul VI, Nr. 46, decembrie 1916, p. 73.

IOAN BERGHIA

(1898-

Ioan Berghia s-a născut la Avrig, unde a urmat școala primară, după care a făcut cinci clase la liceul unguresc din Sibiu. Apoi, a urmat secția pedagogică a Seminarului Andreian din Sibiu, vreme de patru ani.

A luptat în cadrul Primului Război Mondial pe frontul italian și pe cel rus.

A fost comandantul Garzi Nationale din Avrig in 1918 și ales delegat la la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, ca membru supleant al Cercului electoral al Cîsnădiei,

În anul 1919, Ioan Berghia a intrat în armata română în calitate de sublocotenent, luând parte la campania împotriva Ungariei.

Războiul ⁹³

Cu ochii 'nfierbântați plini de mânie
Pe-un smeu aprins venea'n goană nebună;
În drumul lui din vesela câmpie
A mai rămas o întindere pustie ...
Iar lângă vechea casă dărâmată
Stau oamenii cu fața înspăimântată
Și îngroziți nu știu ce să-și mai spună.

Pe unde trece el pustiu și pradă
Și jale și cenușă mai rămâne
Și leșuri de viteji și cai grămadă
Ce trist sfârșit avusese mândra cavalcadă.
Iar într-un colț în lanțuri zace
Și plânge-amar, în piept rănita Pace
... Cu ea plâng și orfanii fără pâne.

Dar la un semn robia s'o desface
Și Pacea va ieși biruitoare
Lumină în pustie iar s'o face
Când să domnească va începe sfânta Pace ...
Și n'o mai curge 'n lume nici un sânge
Și între oameni nime n'o mai plânge
Căci alte lumi vor străluci sub soare.

Ioan Berghia

⁹³ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXIV, Nr. 49, 3/16 iulie 1916, p. 2.

Primăvară ⁹⁴

- Ție -

În raze dulci se scaldă toată firea
Și se trezește iar din somn de eamnă;
Și ce-a fost până azi pustiu și singur,
Un nou vestmânt începe să-și aștearnă.

Un soare 'ntinerit privește-n lume,
De groaza lui se trag la colțuri norii,
Și-atâtea vânturi reci și răsvrătite
S'ascund de fața lui, ca cerșitorii.

Și peste tot e răs și veselie,
Și'n jur tot semne de viață.
În sus se'nalță 'ncet o ciocârlie,
Pădurea 'mbracă haina de verdeață...

La mine e ș'-acum târzie toamnă,
Și-n jurul meu se sbate încă'n ceață.
Doar numai tu, c'o singură privire,
Și-o vorbă bună, mi-ai da iar viață.

Sibiu

Ioan Berghia

⁹⁴ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 37, 3/16 aprilie 1918, p. 2.

Cântec ⁹⁵

Cine-mi dă 'napoi trecutul
Și ce-mi fură mâna sorții,
Când ș'acum – necunoscutul –
Aștept să mă cheme lutul,
Mângâiat de mâna morții?

Cin' m'adoarme 'n șoapte line
În atâtea seri de eamnă,
Și la capu-mi cine vine,
Cu priviri adânci senine,
Fir de dragoste s'aștearnă?

Și sub nuc cine să-mi spună
Șoapte'n nopți târzii de vară,
Dintr'o dragoste nebună,
De-un fecior și-o fată jună
De-un pribeag în altă țară?

Ioan Berghia

⁹⁵ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 40, 10/23 aprilie 1918, p.2.

Cântec ⁹⁶

Așteaptă-mă 'n serile verii,
Sub plopii cărunți în ogradă,
Din liniștea 'naltă a serii
Doar stelele vor să ne vadă.

Așteaptă-mă 'n zilele cu ceață,
Din toamna ce-alungă cocorii.
De noi și de-a noastră viață
N'a ști, făr' ceața și norii.

Dar nu mai așteaptă, când vine
Earnă, și fulgii vor să cadă,
C'atunci, departe de tine.
Dorm în adânc sub zăpadă.

Ioan Berghia

⁹⁶ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 40, 10/23 aprilie 1918, p. 2.

Ce mai e pe-acasă? ⁹⁷

- Mamă, dragă mamă,
Ce mai e pe-acasă?
Nu mi-ai scris în carte,
Nici că-i rău, nici bine,
Doar aştept într'una
Veste de la tine:
Nu te afli bine,
Ori gânduri te-apasă ?

Cum s'arată roada?
Fi-va pâne nouă?
Ce mai e prin curte,
Ce e prin grădină ?
Tata scris-a carte,
Sau l-aştepţi să vină ?
Vremea-i călduroasă ?
Că pe-aicea plouă.

Dar vărul Vasile
Mai cântă prin strană?
Şi dinjosul morii

⁹⁷ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 84, 9/22 august 1918, p. 1.

Se mai joacă hora ?
Vecinul Grigore
S'a 'mpăcat cu nora?
Gheorghe e pe-acasă,
Ori e dus cătană ?

Mai în jos, la Stanciu,
Este șezătoare ?
Și mai vine sara
Pela noi Mărie,
Numai ca să 'ntrebe :
„Ion ce mai scrie,
Mai știe de mine,
Pe unde-o fi oare” ?..

- Nu mai e pe-acasă,
Cum a fost odată.
Eu îngândurată
De ziua de mâne ;
Bucatele-s slabe,
N'o s'avem nici pâne,
Și de-o săptămână
Vremea-i înorată.
Curtea e pustie,
De ți-e jale, dragă,
În grădina 'ntreagă

Au crescut scăieții
Ieri au ars trei gazde,
Și oamenii bieții
Au rămas pe drumuri
Plângând ziua 'ntreagă.

De doi ani de zile
Vasile-i cătană,
Și de trei luni bune
N'a mai scris nici carte.
Nu se știe viu e,
Ori e mort departe...
De-ar scăpa cu zile,
Să-l vedem în strană.

Nu mai este horă,
Nu e șezătoare.
De-o vreme Mărie
La noi nu mai vine,
E - nevest'acuma,
Și a uitat de tine,
De-i muri pe-acolo,
Pe ea n'o mai doare ...

Ioan Berghia

Zadarnic ⁹⁸

Zadarnic vii din lumea ta 'norată,
Și vrei să calci ear urmele trecute,
Când cântecele mele toate-s mute
Și tot ce-a fost, a fost demult odată.

Iubirea mea e astăzi îngopată,
Și nu'ncerca, ea n'o să'nvie eară.
Am îngropat-o singuri într'o seară,
Ți-aduci aminte doar, atunci odată...

Te 'ntorci ear, după vreme 'naintată,
Cu ochii plânși, și-mi cer încet iertare.
Zadarnic vii și faci din lacrimi mare,
Că nu mai sânt, cel ce-am fost odată.

Ioan Berghia

⁹⁸ Telegraful Român, Sibiu, anul LXVII, Nr. 11, 26 ianuarie/8 februarie
1919, p. 2.

Cântec ⁹⁹
Din Geibel

Își seacă purpura lor față
Garoafele toate 'n grădină.
Se sting din această viață,
Căci tu ești în țară străină.

Și focul adoarme pe vatră
Și 'n rece cenușă s'ascunde.
Cu drag, l-am păzit noi odată,
În van! Tu ești nu știu pe unde.

Și lumea îmi este pustie,
În juru-mi nu-s flori, și nici stele,
Ear inima-mi tristă nu știe,
Pe unde te-ai dus tu cu ele.

Ioan Bereghia

⁹⁹ Telegraful Român, Sibiu, anul LXVII, Nr. 17, 12/25 februarie 1919, p. 3.

Trimisu-ți-am astăzi...¹⁰⁰

Din lumea visării pe vântul pribeag
Trimisu-ți-am astăzi solie,
Că tu-mi ești avutul mai rar și mai drag,
De-odată pășit-am pe-al dragostei prag,
Și lumea mea dată e ție.

Din leagănul dorului tânăr, cu foc,
Trimisu-ți-am astăzi o veste,
Că tu mi-ai fost inimii mele noroc,
Când zilele noastre sânt numai un joc
Și dragostea noastră poveste.

Din plinul durerii, din peptu-mi tăcut,
Trimisu-ți-am astăzi o undă.
Dușmanii izbească-i blestemul meu mut,
Și răul le fie, ce ei ni l-au vrut,
Și groapa le fie afundă!

N-apoi mi-ai trimis ear solia pe vânt
Cu acele cuvinte de jale;
Jurând pe ce este mai scump și mai sfânt,
Că eu sânt singurul, în largul pământ,
Părtaș al nădejdlor tale.

¹⁰⁰ Telegraful Român, Sibiu, anul LXVII, Nr. 28, 9/22 martie 1919, p. 4.

Și-o clipă trimis-ai din pasul trecut
Al vremii odată dușmană,
Ce-a pus în calea mea tot cât a putut,
Și lumea întreagă s'o pun' ar fi vrut,
Să o calce-o inimă sărmană.

Ș'un semn mi-ai trimis, că dușmanii sânt mulți,
Și una, într'una s'adună...
La o vorbă o clipă să nu stai s'ascuți.
Să peară cu toții, pe cât sânt de mulți,
Căci dragostea noastră-i furtună!

Ioan Berghia

Valeriu Bora
(1890 - 1976)

Profesor, poet, publicist.

Eroii neamului ...¹⁰¹

...Goarnele cântară,
Tobele sunară,
Și din sat în sat
Oștile-au plecat...

Tot cântând de jale,
Tot cântând de dor
Au plecat la vale
Fiii codrilor!...

Lumea se mira
Căci ea nu credea,
Mândru Păunaș
Aprigul ostaș
Tot jucând
Cântând
Să alerge când:
...Goarnele cântară
Tobele sunară!...

¹⁰¹ Românul, Arad, Anul IV, Nr. 256, 20 noiembrie/3 decembrie 1914, p. 1-2.

Și porniră 'n zare
Tot în grabnic pas,
Că dinspre hotare
S'auzia un glas
Glas de vitejii
Și de grea urgii...

Iar în urma lor
Craiul codrilor
Mi se jeluia
Mi se tânguia
Și-n hotar n'afla
Pentru jalea sa:
„ – C 'or peri,
Muri
Și n'or mai veni
Casa să-și mai vadă,
Boii din ogradă
Cari îi asculta
Jalea ce-i muncea,
Când cu el ara !...
Și că-n urma lor
V'om plânge de dor
-Jalea morților,
Ș'a nevoilor...!

.....

-Ne 'nchinăm smeriți
Fraților iubiți,
Ce luptând dreptatea
Nesocotind moartea
Cu dor repausară
Pentru neam și țară !

-Pentru țara lor
Țara codrilor,
Unde se născură,
Unde ei avură
Mult de necăjit,
Mult de suferit... !

-Pentru neamul lor
Neam strălucitor,
Ce a dat în lume
Cinste și renume!
...Și ca, lor de-acuma
Pentru totdeauna
Partea să le fie :
Dreaptă omenie !

.....

Iar ei cum mureau
Astfel ne grăiau :
„- Voi să nu ne plângeți,
Voi să nu vă frângeți
Că perirăm noi
In cel greu război !
Ci în nopți tăcute
Cu drag petrecute,
Celor mai iubiți
Voi să povestiți :
 Că și noi trăirăm
 Și că ne iubirăm –
 Ș’apoi cu amar
 Colo la hotar,
 Într’un greu război
 Mulți cădeau din noi !
Mulți dacă pica
Nu se mai scula !...
 -Ș’au murit eroi
 Cu gândul la voi!...

.....
Codrule mărit,
Frate preacinstit –
Ce te amărăști ?...
Ce te jeluiești ?...

Valeriu Bora

Calvaria ¹⁰²

I

... Însângerat și chinuit
Iisuse urci mereu Calvarul
Tu nu suspini și nici băstemi
Și nimănu-i nu-ți plângi amarul.

Da te lovesc. Tu nu răspunzi
Și nici că îi privești cu ură,
Îndurător și-așa de bun
Te porți pe neagra bătătură.

Ți-e scumpă Crucea! Să n'o scapi
O strângi la piept cu dor...
De te hulesc și spun de rău
Le-ascuți duios și iertător !

Te poartă-un gând atât de sfânt
Și nu auzi scârboasa iarnă...
Și spre Golgota cum Te urci
Fierbinte lacrimi ochii-Ți sfarmă

Vai, iată ! Ai sosit...Priviți !
Pe cruce grea nebuni i- suie...

¹⁰² Românu, Arad, Anul V, Nr. 65, 22 martie/4 aprilie 1915, p. 20.

Plebeia urlă!... Î-L întind!...
Și-L țintuesc amar în cuie!...

Plebeia strigă-L, scuipă... râd...
Cu pumnii dur Îl amenință!...
Și prind să urle feroși
Un trist de biruință!

...Ș'adoarme chinuit Iisus
Spunându-și iertător cuvântul ?!...
Și zarea geme greu, de-odat'
Întunecându-se pământul...

.
Nebuni aleargă spre oraș
Strigând înspăimântată plebea...
Și jalnici haina, păru-și rump
„Vai”... Dumnezeu a fost aevea !!”.

II

Iisuse bun milostiv
Tu, care ai suit Calvarul - :
Ascultă rugăciunea mea !
-În ea-i durerea și amarul !...

Tu vezi Iisuse, neamul meu,
Și lumea cât e de cu ură !
Dreptatea-o vezi cum cade azi
Asemeni Ție 'n băătăură !...

Și suferința noastr-o vezi
Și jalea grea și zbuciumarea !
Tu Doamne fi cu noi în veac
Ș'arată-ne mereu cărarea !
-Condu-ne azi trudiții pași
Spre adevăr și împăcare :
Am plâns destul – nu mai putem ;
Arată-ne o stea în zare.

Altare noi Îți ridicăm
Și vrem prea sfânta Ta dreptate !...
În dragostea Ta noi trăim,
Și 'n toți vrem să vedem un frate !

Dar ce vom zice Doamne, - atunci
Când ne împrejmuiesc dușmanii !?...
Se 'ndurerează traiul nost
Pe care-așa-l purtăm cu anii !...

Dar, răsbunare nu-i în noi !
Și nicicând n'am purtat pumnale !!
Dar Doamne, aici puteri n'avem
Ca Tine !... să-Ți urmăm pe cale...

Noi suntem singuri și uitați
Pe Tine Te mai avem doară !
Te roagă un popor trudit –
Te roagă !... Pacea i-o coboară !!...

Coboară mila Ta spre noi!
Și Tu – Dreptatea ne-o dă nouă !!...
-. Ca 'n veci noi să Te preamărim –
Și să cântăm - : Cântarea nouă !!...¹⁰³

Lugoj, la 15 martie 1915

Valeriu Bora

¹⁰³ Lugoj, la 15 martie 1915

Visul Pădurilor ...¹⁰⁴

... Ş-au pornit vrăjmaşe
Vânturi uriaşe
Să-şi poarte urgia
Să-şi urle mânia
Peste ţări şi mări
Peste depătări ...
-Vânturi ucigaşe
Vijelii vrăjmaşe!

Şi-n a lor rotire
Necuprinsa fire
Mi se-nvolbura
Mi se-ntuneca ...
Norii alergau
Fulgere cădeau
Zarea tremura
Zarea hohotea ...
-Vânturi ucigaşe
Vijelii vrăjmaşe!

¹⁰⁴ Românuł, Arad, Anul V, nr. 68, 29 Martie / 11 aprilie 1919, p. 1.

Dar pe munții suri
Dragile păduri
De cea grea urgie
De cea vijelie
Tainic murmurau
Tainic fremătau
Și mereu grăiau ...
-Glas duios și sfânt
Cum nu-i pe pământ!

Și-n cea grea furtună
Groaznică, nebună
Dragile Păduri
Din Carpații suri
Tot mereu cântau
Tot mereu chemau,
Doar s-o deștepta
Și s-o arăta
Craiul drag și sfânt
Pe acest pământ,
Cer mai liniștit
Mândru Răsărit ...
-Vis duios și sfânt
Cum nu-i pe pământ
.....

Însă vânturile
Ce pământurile
Groaznic le-au cuprins
Și mi le-au aprins
Nu se liniștesc
Nu se potolesc ...
-Iar pe munții suri
Dragile Păduri
Tot mereu grăiesc
Și se jeluiesc
Căci au o plânsoare:

Ca doritul Soare
Grabnic să răsară
Colo-ntre hotară!
Iar pe urma lui
-Voia Craiului –
Pace și Iubire
Dreaptă înfrățire!
-Vis frumos și sfânt
Când vii pe pământ??

Valeriu Bora

Valeriu Braniște
(1869-1928)

Publicist, om politic, academician.

Redactor la următoarele ziare: *Tribuna* din Sibiu, *Dreptatea* la Timișoara, *Patria* la Cernăuți și *Drapelul* la Lugoj.

A fost membru al Marelui Sfat Național Român, ales în Adunarea Națională de la Alba Iulia, care l-a desemnat în Consiliul Dirigent.

Între 1918-1920 a făcut parte din Consiliul Dirigent al Transilvaniei, unde a fost mai întâi ministru fără portofoliu, iar apoi ministru al cultelor și instrucțiunii publice.

La 7 iunie 1919 devine membru de onoare al Academiei Române.

Biata Ană Pândăreasă ¹⁰⁵

Foi de trandafir uscat,
Multă-o fi jelea pe sat,
Dar ca Ană pândăreasă
N'are-atât amar la casă
Nime, cât îi larg pământu:
Prin bordei le suflă vântu
Printre grinzi de stă să cadă,
Și-i pustiu și 'n podu șurii
Și 'n hambar nimic de-a gurii,
Iar pândaru Nicolae
De cinci luni îi la bătaie.

Că trăiau pe apucate,
Cum se dă lucru la sate:
Ea trudea cu mânila,
Ajutând vecinele,
Ei pândar în dealu vii,
Ce strângeau mâncau copiii.
Căci copii, măi taică sfânt,
Le sporeau, de-ți da prin gând,

¹⁰⁵ Calendarul Românului pe anul dela Christos 1917, Caransebeș, Anul XXX, 1917, p. 88.

Că i-ar face chiar pe bani:
Oblu cinci în șase ani.

„Cine ține sturzu 'n vii,
„O griji ș'ai mei copii...
„Fie voia Domnului!”
Asta era vorba lui.

Dar când o venit în sat
Porunca dela 'mpărat,
De cătanele-or plecat:
Mulți bărbați întregi, voinici,
Plângeau ca copii mici,
Mângăind muierile
Și sporind durerile,
Blăstămându-și soarta vieții
Și ursita tinereții...
Numai bietul Niculae,
Cum sta 'n mijloc de hodaie,
Cinci copii în jurul lui –
Strângea coada ochiului,
Ușița sufletului.

Nu plângea, nu s'amăria,
Ci din grai așa grăia:
„Hei Anuță nevăstuță,

„Tu să grijești de căsuță
Și de copii, că din sat
„Mai avem de căpătat
„Și... să nu fii cu bănat!”

Și numai când or trecut
Dincolo de Gruiu mut,
De-or ieșit și din hotar,
L-o podidit cu amar:
„Nu mi' frate de rezboi,
„Dar mi' de ce las napoi,
„Nu de ce o fi 'n foc m'apasă
„Da' mi' greu ce las acasă...”

Iar atuncia, cu amar,
De-or trecut zilele rar,
În căsuță la Anuță,
Nu să stinge-o luminuță
Pe-un părete de bordei,
Sub icoana Precestei...
Atâta-i nadejdea ei!

Da 'ntr'o zi, Dumineca
După ce-o sfârșit slujba
Ș'a gătit cu sfintele,
A ieșit părintele,

Se-și adune ctitorii
În ușa bisericii,
Când se plece oamenii...
Și astfel le-o cuvântat:

„Oameni buni, o fi pe sat
„Multă jele mult amar,
„Multă nădejde 'nzădar,
„Multe suflete cernite
„Și inimi zdrobite,
„Dar ca biata pândăreasă
„N'o pășit mai rău în casă
„Nime 'n sat, - o vint azi veste,
„Că... pândaru nu mai este.
„Chiar de-o lună-i pus sub glie,
„O scris Ion a lui Ilie.
„Fiei mormântul ușor,
„C'o fost om încrezător,
„La năcazuri săritor:

Dar cu biata fină Ană
„Se ne face, toți pomană,
„Cap de văduvă sărmană,
„Cinci copii toți mărunței,
Fie-vă milă de ei!”

Pleacă ctitorii pe rând,
Câte-o lacrimă fărâșând,
Stau pe loc – ș'apoi de 'ntreabă:
„Cine se-i aducă vestea slabă?”

V[aleriu] B[raniște]

Cântecul Plugului 1916 ¹⁰⁶

Zice fierul plugului
Cătră raza soarelui:
-Doamne greu somn am durmit,
Până ce m'am pomenit,
Doamne, reu vis am visat,
Până ce m'am deșteptat,-
Ș'o fi vremea de arat!

-Bă fârtate, de-aia parte
Poți se dormi și mai departe,
Că azi n' are cin' desparte
Câmpu 'n brazde și 'n rozoare
De belșug aducătoare –
Că ai noști, de-un an ș'o vară,
Stau străjeri pe la hotară,
Se nu dea dușmanu în țară.

-Ș'o remas, frate, remasă
Numai sărăcia – acasă
Numai fete și vădane

¹⁰⁶ Calendarul Românilor pe anul dela Christos 1917, Caransebeș, Anul XXX, p. 95.

Și măicuțe sărmane,
Numai babe și moșnegi
Și bărbații neîntregi
Și copii plângători,
Câmpu-i fără lucrători.

-Și 'nzadar mă pirotesc
Negura de-o risipesc,
Văzduhul de-l încălzesc,
De topesc zăpezile
Și sbicesc câmpiile,
Să-ți pătrundă brazdele
Inima pământului
Izvoru' belșugului...

-Și 'nzadar dă șă 'ncolțască,
Iarba 'n coasta cea domnească,
Că n'are cine s'o pască:
Că turmele oilor
Și cireada boilor
Le-or strâns cășăpiile,
S'aibă cătăniile.

-Și în anul ășt pe-aici
N'om auzi pogănici
Pogănici plesnind din bici,
Nici cântare de voinici...
Căci în anul ăsta, frate,
Norocul ni-i dus departe
Și 'n Galiția se bate.

V[aleriu] B[raniște]

Ioan Broșu
(1886-1943)

Profesor de religie al copiilor români care învățau în școlile germane din Sibiu, a fost fiul cel mare al preotului Ioan Broșu, din Dârste, Brașov.

A fost primul ambasador plenipotențiar cu afaceri speciale la Paris și consul în Elveția.

Cu toate că era mirean, a fost unul dintre predicatorii de seamă ai Catedralei mitropolitane din Sibiu, afirmându-se totodată și ca publicist în paginile „Telegrafului Român”, „Foaia Poporului” și „Gazeta Poporului”.

A fost cel care la Alba Iulia, a strigat pentru prima dată: „Trăiască România Mare!”

Orfanii ¹⁰⁷

I

A fost o zi cu arșiță grea
De vară, când sosiră
Vești aspre de războiu, și-așea
Pe cale se porniră:

Se duc voinnicii rând pe rând
Cu inima de pară,
Un singur dor cu ei purtând:
Frumoasa, scumpa țară...

În gări s'adună și dau zor,
Își ia rămas bun mama,
Ș-al lacrimii adânc izvor
Îl tulbură năframa.

Iar în unghiu, un biet bătrân
În brațe o copilă,
Stă gânditor, privind păgân,
Și copleșit de milă...

¹⁰⁷ Foaia Poporului, Siniu, Anul XXIX, Nr. 12, 10/23 aprilie 1916, p. 3-4.

Și trenul lung, fumegător,
Pe nesfârșita-i cale,
Oșteni cu sine duce 'n zbor,
Lăsând pe urmă, jale!

II

E rumenă zarea departe,
Și fulgere-i sfâșie vestmântul:
Acolo nevolnica moarte
Își spune cu tunul, cuvântul...
Năpraznica-i coasă și 'ndoaie
Oțelu 'n selbaticu-i joc,
Și răpăie a gloanțelor ploaie
Sub cerul de sânge și foc.
Armii fără număr se luptă,
Și-aleargă-al mulțimii norod
De spaimă cu fața lor suptă,
În șanțuri la Ivangorod.
Un nor este pravul de pușcă
În largul cuprinsului viu...
Voinicii pământului îl mușcă
Săpându-și cu dinții: sicriu!

Granate se sparg, și răsună
Văzduhul de cânt de șrapnel:

Iar gloata s' avântă nebună
În ploaia fierbinte de-oțel.
Din zori și până seara, și-apoi
O noapte întregă 'n asalt
Prin sârme, prin foc, prin noroi,
Dau iureș spre zidul înalt,
Și când dimineța, aprins
Pe creste privirea-i și-arată:
Înfîpt în cetate, ne'nvins
Stă steagul, cu pleata-i bogată.
Bătând furtunos din aripă
Mărețul, străvechiu tricolor,
Durerea o stâmpăr'-o clipă
Acelor ce 'n cinstea lui mor!..
Aceasta-i povestea grozavă
A luptei la Ivangorod,
Iar vestea-i umplea-va de slavă
În veci pe Viteazul norod.

III

Se 'ntoarce-armata 'nvingătoare
Din țările unde-a luptat...
Dar dintre-acei, cari au plecat:
Câți au venit? O știți voi oare?

Oștenii prind să se coboare
Pe rând, din trenuri, din vagoane,
Și 'n șir s'așează pe peroane
Cu fețele strălucitoare.

Spre el, priviri aprinse, vii,
Cu 'nduioșare-acum se 'ndraptă...
De ani și luni îi tot așteaptă
Moșnegi, bărbați, femei , copii.

Nu este-un om, ce-ar sta să plângă
Din cei cari dor aduc în piept...
Deși unul piciorul drept,
Iar altul n'are mâna stângă.

Și bucuria clocotește
În sufletele tuturor...
Și cui ce-i pasă de picior?
De brațul rupt? E-aici!... Trăiește!...

Nevasta 'ntâmpinnă bărbatul,
Surorile-și sărută frații,
Cu cruci de aur decorați...
De chiote vuește satul!

IV

Dar veselia ce-a pornit,
Sub nor de jale se ascunde,
Și printre cântece pătrunde
Un glas:>Vai, tata n'a venit!<...

O ciată de copii c'o mamă
Stau grămădiți, gemând, plângând;
Și pe-al lor tată așteptând
Se zbat, se prind de mâni, și-l chiamă.

Încet peronul se goleşte,
Și 'n urmă nimeni n'a rămas:
Înfrântă, tristă, fără glas,
Spre casă ciata lor pornește.

Un blestem crud li-e mângâierea,
Ne-având pe lume nici un rost:
Sub cine ști ce adăpost
Și-or înfrăți de-acum durerea?...

Și cercu-orfanilor tot crește
Cu fiecare tren sosit,
Pe tata moartea le-a cosit,
Iar mama altora lipsește.

Li-e frig și foame, și n'au pâne,
Și 'n vatră focul li s'a stins...
Fulgi grei de nea cad din cuprins,
Și geruri vor veni ca mâne!

Lipsiți de hrană, haine, casă,
Vor rătăci din loc în loc;
Copiii fără de noroc
Ai celor morți... Și cui, ce-i îi pasă?

Ei n'au putere și cuvânt
Să-și spună păsurile toate:
Căci suferința cine o poate
S'o prindă 'n vorbe, pe pământ?

Cu gerul iernii ne'nvățați
Vor zgriburi sub câte-o poartă;
Și 'n zori de zi pe strada moartă
Îi vor găsi, jos, înghețați!
Sunt mii și sute, fără număr

Acei ce-așteaptă ajutor...
O zdreanță-i singurul decor
Ce și-l-au pus și ei, pe umăr!

Iar lipsurile și-au săpat
Adânce brazdă pe-a lor față...
Mai slabi în orice dimineață
Durerea îi trezește 'n pat

Dar e grozav!... Cum? Vreți să piară
Urmașii celor mai voinici?
Și șirul trist de mucenici
Atâtea jertfe să ne ciară?...

Când copilașii vă cer deci bani
Ieșindu-vă plângând 'nainte:
De ei aduceți-vă-aminte,
Vă fie milă, sunt orfani!

Ioan Broșu

Pace ¹⁰⁸

Crește liniștea'n cer și pe pământ
Ca roua'n noapți de vară,
Și sufletul
Descătușat în largul câmpurilor
Din temniță în care -a fost zăvorit
Aleargă, zboară, cântă
Și-asemenea unui șoim îndrăzneț
În văzduhul liber și luminos
Ghicește de bucurie...

În preajmă simt cum primește pacea
Sălășluindu-se 'ntre spicele bronzate
Asemenea cum crește marea
Când pieptul ei profund respiră
În stălucitoare și veste hotare...
Iar câmpul,
Sub sărutarea pătimișe-a soarelui
Dospește oglindindu-se 'n nemărginire
Ca'ntrun adânc de lac i-atâta fericire
Și-atâta tihnă'n ori-ce loc în jurul meu,

¹⁰⁸ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 30, 27 iulie 1919, p. 2.

În ea aş vrea, să'ncremenesc,
Trăind în marmură eternitate
Divină clipă de vraje, şi să sorb
Neîncetat, lacom şi plin de voluptate,
Strop după strop,
Supremă beţie a liniştii albastre
Din cupa ce mi-o'ntinde cerul.
Şi-apoi răpit ca de-o gigantică aripă
Să mă ridic fără oprelişti
Mai sus, tot mai în sus, spre infinit:
În tulmutoasa şi multipla lumină
De splendoare cerească:
Zărind pământu'n urmă cum dispare
Şi cum se stinge ca un fulg în zare...
Şi-apoi descleştându-mă
Din acest vestământ de lut ce mă apasă:
Să rămân suflet
Numai suflet din sufletul nemărginirii,
O picătură, un atom răzleţ un punct
Nemuritor
În armonia universului,
Ca un firicel subţire de nisip
În fundul unei vaste mări...

Vibrează pacea'n jurul meu și misterul
Își împletește cuibul de aur printre planuri
Și-n pacea de metal și diamant
Picură lacrimile de argint ale serii
Sonor, pătruzând în potirul florilor,
Ce-și întind rumenele lor buze mireasmă
Pentru sărutări indefinite,
Iar luna, ce răsare de sub cortina
Și draperiile intensității,
Pare un superb ochiu de prințesă bizantină
Închis pe jumătate de ploaie...

I[oa]n Broșu

G. B.

Mortul pe drum ¹⁰⁹

Spre casa, unde a stricat
Bătaia bucuria,
Azi chipul morții s'a lăsat
Să țină cununia

Cu unul din cei doi feciori,
Rănit în bătălie,
Și mort în țară, – când s'a întors
Schilav dela robie.

L-duce trenul în sicriu
Închis pentru vecie,
Să doarmă cu strămoșii lui
Sub coastă 'n morțarie.

Sărmanul tată 'ndurerat
Străjește lângă dânsul,
Din ce s'apropie de sat –
Mai tare-i 'neacă plânsul.

¹⁰⁹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXV, Nr. 16/29 septembrie 1917, p. 2.

În gară satul adunat –
Femei cernite 'n jele:
Mai jalnică măicuța lui,
Cum plânge între ele.

S'aude trenul duruind
Aproape de hotară,
Puțin – și intră gâfâind
În jalea dela gară.

.....

Ce-a fost atunci, și cum l-au dus
La locul de vecie,
Zdrobirea mamei la mormânt
N'o poate nime scrie.

G. B.

George Cătană

În dimineața Sfintei Învieri ¹¹⁰

Voi luptători chemați demult sub steaguri
Câți ați trecut prin ceasul blăstămat,
Voi cari durmiți sub poale de pădure,
Ori suferiți cu pieptul sângerat, -
Voi sunteți tot ce-avem mai scump – și vouă,
În dimineața sfintei învieri,
Trimitem vers de tainică solie
Cu 'ntâiul vânt al dulcii primăveri !

Vom trage 'n turnuri clopotele toate,
Cum niciodată doar nu le-am mai tras
Și vom porni pe fumul de cădelniți
Să vie pân' la voi sonorul glas –
Să vă 'nfioare dulce – și pe-o clipă
Să n'auziți nici răcnetul de tun,
Nici țârâitul gloanțelor prin aer,
Nici cântecul granatului nebun...

Voi luptători cu piepturi sângerte,
Cu fețe 'ncondeiate de dureri,
Voi sunteți tot ce-avem mai scump pe lume
În dimineața sfintei învieri!

¹¹⁰ Românul, Arad, Anul V, Nr. 65, 22 martie/4 aprilie 1915, p. 23.

Și pentru voi vom pune 'n inimi strigăt,
când se va 'ncepe lauda 'n altar
Și vom cânta cu 'ntregul nostru vifor
Sub boltitura zidului de var :
„Hristos a înviat din morți cu moartea
 Împărăția morții 'mprăștiind
Și celor din morminte ferecate
 Suflare de viață dăruind !”

Din fulgi de flori și miros de tămâie
I-om face suflet cântecului sfânt
Și-l vom trimite 'n tainică solie
Să vie pân'la voi pe-aripi de vânt –
Să vă sărute dulce – și pe-o clipă,
Cutremurați de versu-i vrăjitor,
Să nu mai simțiți sarcina pe umeri,
Nici chinu 'n piept, nici rănilile ce dor...

Descoperiți sub cerul primăverii,
Cu pieptul plin de-un suflu nedescris,
Să vă simțiți pe-o clipă de-amăgire
Par'c'ar pluti pe raza unui vis
Și 'n cetinel să 'ncepeți toți din glasuri
Măritul cântec sfânt și 'nălțător.
Iar noi vă vom răspunde din cădelniți.
Din clopote și fum aromitor...

George Cătană, învățător

Dorul soldatului ¹¹¹

Dunărică apă lină
Floare din grădină,
Eu mă duc în țară strină
Floare de sulcină.
Și n'am pe nime cu milă
Floare din grădină.
Și n'am pe nime cu dor
Floare de muhor.
Nici n'am pe nime cu drag
Florică de fag.
Să-mi pună mâna la cap
Florică de mac,
Să mă 'ntrebe de ce zac
Florică de mac.
Să-mi pună mâna pe frunte
Floare de la munte,
Să mă 'ntrebe nulte, multe...
Floare de la munte.
Rămâi satule pustiu
Floare de gutâi,
Rămâi satule în ceață
Flori de ismă creață.

¹¹¹ Românul, Arad, Anul V, Nr. 65, 22 martie/4 aprilie 1915, p..24

Inima mea tot suspină
Floare de sulcină.
Că ea 'n lume-i mai străină
Floare de sulcină.
Merg cătană la 'mpăratu
Foae ruptă 'n patru.
Și mi-ar fi și nu mi-ar fi
Floarea vișinii
Să știu că iar oi veni
Floarea vișinii
Dar plec de-acolo 'n rășboi
Floare de zăvoi
Și n'oi mai veni 'napoi
Floare de zăvoi.
Doamne bate'l de noroc
Flori de busuioc,
Că mi-s viu și moarte-mi rog
Flori de busuioc.

George Catană, învățător

Emil A. Chiffa
(1882-1952)

Ziarist, poet și muzician.

Cântec ¹¹²

Vino'n brațul meu copilă
N'auzi tunu'n zare,
Cum resună, cum mă cheamă
Să plec la hotare ?!

Vino'n brațul meu copilo,
N'auzi goarna sună ?
Azi mai sunt, dar mâni sub glie
Poate să mă pună.

De-oi muri, nu mai mă plânge...
Astfel vrea să moară
Tot Românul ce-și iubește
Scumpa-i țerișoară.

Dar de-oi frânge valul dușman,
Cu flori ieși în cale,
Să ne și cunune 'ndată
Popa cel din vale.

Emil A. Chiffa

¹¹² Drapelul, Lugoj, Anul XV, Nr.100, 5/18 septembrie 1915, p.3.

Solie ¹¹³

„Lie, lie, ciocârlie,
Nu ai dela el solie?
Dorul de un an îl port,
Spune-mi dacă-i viu sau mort?”

„El e viu, dar pentru tine,
De-ar fi mort ar fi mai bine,
Căci cu toate că e viu,
Rea e veste ce o știu.
Șade'n umbră de salcâm,
Srânge-o fată la-al său sân.
Iar salcâmul trist foșnește,
Vorbe dulci el îi șoptește.
Ramurile cum se pleacă
El în sărutări o'neacă!”

„Lie, lie, ciocârlie,
Tristă e a ta solie.
De când vestea tu mi-ai spus,
Ghimpi pe inimă-mi s'au pus”.

Emil A. Chiffa

¹¹³ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 9, 2 martie 1919, p. 2.

Cel mai sărac ¹¹⁴

„La pieptul meu, vino copilă
Sâ-ți spun o veste'ncetișor
Aseară când erai la nașa,
Avut-ai dragă-un pețitor.

Sorin al lui Trochin din vale,
Tu'l știi, în sat mai gospodar,
Mi te-a cerut și ca mireasă
Vrea să te ducă la altar.

Și știi ce avuții, bani, turme
El are ca și în povești,
Să umbli țeara'n lung și latul
Bogat ca el n' o să găsești!”

„O, mamă scumpă, dacă dragă
Cum zici pe mine că mă ai,
După bogatul cel din vale
După Sorin să nu mă dai.

Ma-și stinge galeș ca o floare
Ce-i resădită'n rece loc;
Ci, dacă mă iubești măicuță
Și fetei tale vrei noroc.

¹¹⁴ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 9, 2 martie 1919, p. 2.

Mă dă în sat celui mai harnic
Și bun - deși cel mai sărac,
Lui Andreicuț - și mamă dragă
Te-om binecuvânta în veac.”

Emil A. Chiffa

Victor I. Ciato

O scrisoare ¹¹⁵

Doi ani de cand mă aflu în Rusia'n prinsoare,
Azi primesc Elviro, cea dintâi a ta scrisoare,
Văd scrisoarea, plic albastru, litere cam aplecate,
Asta tu esti, am ghicit'o! O citesc pe inserate.
Iau plicul cu nerăbdare.
Inima-mi svâcnește tare,
Mintea-mi vede nălucire,
N-am în vorbă cumpănire.
Cum să nu, e lucru mare,
Fericire de-asta n'are,
Azi în lagar fiecare.
Nu scrii mult, dar amintesti un cutare nume,
Care vine des la voi de-ați spune glume,
Scrii ca-i blond, mustațe n-are, umblă ras ca la
popie,
Din piciorul drept cam schiopă ca o slabă poezie.
Face planuri, vorbă multă,
Și tu râzi când el te-ascultă.

¹¹⁵ Foaița Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 27, 11 iulie 1919, p. 4.

Bată-te vina copilă, cum păcate l-ai găsit,
Și acum în aste vremuri, pe acest nenorocit? ...
Par'că văd cum râzi într'una și aștepți cu
nerăbdare,
Ca să râdem împreună de această arătare.

Victor I. Ciato

Guvernul Maghiar ¹¹⁶

Voi ce stați la cârma țării și prioți cu tronice
Țara'nțreagă, cum se zbate sub a voastră nebulie:
Nu vi groază, că veni-va ceasul crunt de răsplătire,
Voi, apostolici sălbatici, a celor mai grozave crime?!

Nu vi groază, ca o țară ați sedus-o la pierzare,
Că copii plâng cu fale, că n-au astăzi de mâncare,
C'au răms pe drumuri fete și neveste'nvăduvite,
Nu vi groază, voi puhoare în păcate înegrite?...

Nu vă temeți de cea sfântă și din urmă judecată,
Când bătuți cu biciul în față veți primi și voi răsplată,
Pentru toată mișelia ce-ați dus-o'n deplinire,
Pentru'n laur ce credeți că vă trec'n nemurire?!...

Lumea cere răzbunare, clopotele bat în dungă,
Iar departe'n apa Tisei mișelia se scufundă ...
Aer de miresme sfinte, aer blând păciutor,
Cuprinde-o lume oropsită'n brațul său ocrotitor.

Victor I. Ciato

¹¹⁶ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 19, 18 mai 1919, p. 4.

Aurel Contrea **(1895-1968)**

A văzut lumina zilei la 16 octombrie 1895 în comuna Comloșu Mare. Părinții săi erau simpli țărani, dar iubitori de carte. Din cauza dificultăților inerente stării de război, Aurel Contrea este nevoit să se ducă la Budapesta pentru a urma Institutul Pedagogic Superior. Versurile se includ în mersul vremii lor, influența poeziei patriotice romantice este dominantă, autorul fiind convins că prin cântul său era un adevărat luminător și îndrumător al neamului său. S-a stins din viață la data de 12 aprilie, 1968 la Timișoara.

La pacea, ce-o să fie ¹¹⁷

Se'ntorc vitejii înapoi
Se'ntorc de la războiu,
Răsună codru întreg de ei
Și plină e cale de tei
De cântec de cimpoi.

De-acum e pace și belșug
Și-întoarce-s'or la plug,
Și-or râde toți ca'n zile mari
Și-or strânge veseli cari de cari
Copiii lor ce fug.

-Dar tu n'ai răs de sărbătore,
Și n'ai nici pic de stare:
Stat zăbunită, fără scut,
Căci de pe lumeți-ai pierdut
Dragostea ta mare.

Și nu'nțelegi, cum El e dus,
C'o vorbă nu ți-a spus,
Să fi știut ai fi plecat

¹¹⁷ Foaia Poporului, Siniu, Anul XXIX, Nr. 12, 20 martie/12 aprilie 1916, p. 4.

Să nu îl lași, cum l'a lăsat
Să piară, Cel de Sus.

Se-întorc vitejii înapoi
Se-întorc dela războiu
Tu îi priveși pe fie-care
Și tu la toți stârnești mirare
Că'n tot ce știi, te îndoii!

Că nu'nțelegi cum de e dus,
Că ceriul doar i-atâta de sus,
Și ție o vorbă nu ți-a spus
Să pleci în lumea mare,
Că tu l-ai fi adus...

A[urel] Contrea

Aron Cotruș
(1891-1961)

S-a născut la 2 ianuarie 1891 în Hașag, lângă Sibiu, tatăl lui fiind preot.

A fost redactor la publicațiile “Romanul” din Arad și “Gazeta Transilvaniei” din Brașov.

În timpul Primului Război Mondial a ajuns în Italia, unde a lucrat pe lângă Legația României din Roma. După terminarea războiului, în 1919, s-a întors în țară a devenit ziarist în Arad, membru al Societății Scriitorilor Români și director la biblioteca Sămănătorul.

Jertfa noastră¹¹⁸

Vai ! luptele atâtea jertfe cer...
Și ei merg dârji cu brațele de fier...
Și luptă crunt și cad tăcuți...Și pir...

Merg toți solemn cu pas semeț de-eroi,
În tragic ritm de marșuri triumfale...
Ce triști însă și ce mâhniți stăm noi !...
Și îi privim cum trec pe-a morții cale !...

Cu suflete 'mpăcate trec în șir...
Înfiorări teribile i-apasă...
Sătui de coasă, sapă, plug și bir,
Abia se mai gândesc la cei de-a casă...

Merg ca un zid enorm,merg mulți posaci,
Să întâlnească-armatele dușmane...
R nasc în ei azi cerbicoșii Daci,
Alături de legiunile romane.

Ei, cei batjocoriți de-atâtea ori
Se 'nalță azi în ochii orișicui...
Și cad zâmbind, mereu biruitori,
Pe câmpii roși, de-atâția morți, sătui...

¹¹⁸ Românu, Arad, Anul V, Nr. 65, 22 martie/4 aprilie 1915, p. 7.

Vai ! luptele atâtea jertfe cer...
Și ei trec dârji cu pașii lor de fier,
Să treacă prin isbânzi neîtrerupte,
În huetul îngrozitoarei lupte...

Ei uită azi sclăvia seculară
Și pier, cum au știut oricând să piară,
Cum au pierit străbunii lor viteji,
Dela copii și până la moșnegi,
Pentru moșia lor și pentru țară...

Vai ! luptele atâtea jerfe cer !...
Și frații mei trec dârji, mereu tăcând...
Pe drumul morții merg, ursuzi, orbiș...
... Doar noi jelim și blăstămăm în gând
Al morții crud și roșu seceriș...

A[ron]Cotruș

Pe câmpurile morții ¹¹⁹

Ca niște negri monștri uriași
Cu gurile, cu creerii de foc
Și cu plămâni de forțe sdrobitoare,
Stau tunurile 'ngrozitor urlând,
Stau tunurile 'n zare,
Și 'mproașcă 'ntruna înfiorător
Cu flăcări din gâtlejurile lor...

Și la lumina fulgerelor grele
Se văd pe-o clipă-armate 'ngrozitoare
Mișcându-se cu tunuri și drapele
Pe câmpii roși și fără de hotare...

Văzduhul nopții îl străbat urlând,
Bolizi macabri-aducători de moarte
Și vin armate nouă dede parte
Cu aceleași pofte, cu acelaș gând...

Prin bezna înălțimilor pustii
Baloane uriașe trec alene
Și cad dine le căpățâni de foc,
Ca niște sori ce s'au urât cumplit,
De pacinicele lumi aeriene.

¹¹⁹ Românu, Arad, Anul V, Nr. 93, 30 aprilie/13 mai 1915, p. 5.

Și oamenii de-atât omor sătui
Privesc pământul cu priviri de gâde,
Iar demonul distrugerii azi râde
La cea mai mare sărbătoare-a lui.

A[ron] Cotruș

Copiii Basarabiei plâng ¹²⁰

Noi te-am iubit și te-om iubi oricând
Cu suflet împăcat ori sângerând ...
Noi te-am iubit
Și te-om iubi neconținut,
Ca sombrii tăi străjeri,
O, Românie, țară de dureri ...
Privim ades spre granițele tale
Și ne cuprinde-o zdrobitoare jale ...
Din prag de mormânt,
Privim spre zarea cerului tău sfânt
Și'n jalnica robie,
Muți așteptăm noi ceasul ce nu mai vrea să vie,
Iar fiii noștri strânși de legi barbare,
Cresc în iubirea ta fără hotare ...

Pământul sfânt întregul tău avut
De la Carpați la Dunăre și Prut
Și râurile tale de argint
Și codri tăi
Ne cheamă și ne mint ...
Ne cheamă 'ntinsul tău cu tot ce ai,
Ne cheamă – al doinei grai,

¹²⁰ Gazeta Transilvaniei, Brașov, anul LXXX, Nr. 46, 28 februarie/12 martie 1916, p. 2.

Ne cheamă tainic zările-ți de foc
Și palizii-ți iobagi fără noroc
Ce-n muncă și nevoi
Mor fără de nădejde în slujbe la ciocoi ...
Ne cheamă 'n grei fiori,
În treseriri uluitoare,
Armii de dorobanți și roșiori,
Ce poartă 'n ochi ceva din cerul tău
Și'n suflete avânturi legendare ...

Spre ei ne mână dorul, greu,
Și ne-o mâna de-acum mereu,
Și-l așteptăm s'apară n zarea-albastră
La sărbătoarea roșă-a lor,
La sărbătoarea care-o fi și-a noastră ...
Și vânturi dacă trec spre soare-apune
Peste pământul tău se schimbă'n rugăciune,
Lin îi desmeardă, fruntea le-o sărută
Cu jalea noastră mută.

Și zile trec ca altele să vie,
Se scurg și săptămâni și luni pe rând,
Iar noi jelim cu suflet sângerând,
Jelim, o, Românie,
Și în colibele sărace,
Nu mai coboară așteptata pace,

Ne 'ncătușară vail stăpânil răi,
Ne 'ncătușară lacomii călăi,
Ne 'năbușe în muncă,
În temniți ne aruncă,
Să nu simțim cei mai adânci fiori,
Când peste Prut s'or revărsa pe stepe
Întâii roșiori ...

Stăpânil cruzi,
Vreau să ne-abată ochii de la tine,
Vreau să ne'nece setea de mai bine,
Ca tu al nostru plâns să nu-l auzi,
Dar crud, nebiruit,
Neconținut,
Va crește-al nostru dor fără hotare,
Va crește cu puteri cutropitoare
Întocmai ca un brâu de cetățui
La granițele tale,
Frumoasă Românie, țară bogată'n jale ...

În așteptarea zilei sfinte
Ce ne'ndulcește și ne minte,
Noi doine îți doinim să ne auzi ...
Noi îți doinim încă'n același grai,
Ce-a răsunat din vremile străbune

Dela întâii voevozi la crai,
Și graiul nostru-i grai de rugăciune,
Ce peste Prut spre București și Peleş trece,
Să moară 'n adieri încete,
În codrii tăi de baionete ...

Cu ochii uzi,
Noi doine îți doinim să ne auzi,
Când tot cuprinsu-ți de război se gată ...
Și dacă astăzi ceasul nostru n'o să bată,
El nu va mai venii vâii niciodată! ...

A[ron] Cotruș

Maria Cunțan (1862-1935)

Fiica cea mai mare a preotului Dumitru Cunțan, originar din Dobârca, a debutat în anul 1891 în ziarul "Tribuna". A publicat poezii în cele mai importante publicații românești ale epocii: "Telegraful Român", "Foaia Poporului", "Țara noastră", "Tribuna", "Flacăra", "Convorbiri literare", "Sburătorul". În decursul timpului a folosit pseudonimele *Liliac* și *Rim*. În anul 1909 a devenit membră a "Societății Scriitorilor Români".

A participat la Primul Război Mondial ca soră de caritate.

Dorință ¹²¹

Aș vrea să am, la voi în sat,
O casă, cuib de vară,
Dar nu chilie, nici palat.
Aș crede că sânt împărat
Și stăpânesc o țară.

Să am grădină cu uluci,
Pogor ș' un loc de vie
Acolo, sub plecații nuci
Isvorul cel dela răscruci,
Cu apa viorie.

Să am o vacă cu vițea,
Să-i zică Vinereana,
Și drept de-a rătăci cu ea
Peste colnice unde-ar vrea.
Ca să-și aleagă hrana.

Să am și-o aripă de crâng,
Cu brazi de când veleatul
Și cu mesteceni ce se frâng.
Acolo 'n umbra lui să-mi strâng
Nepoții din tot satul.

Maria Cunțanu

¹²¹ Telegraful Român, Sibiu, Nr. 65, 10 iulie 1919, p. 3.

Maria Cunțan
(Muzeul Culturii Săliștene)

Elena din Ardeal

(1873-1925)

Elena Sântion a fost profesoară de limba română la Școala Medie Mixtă din Târnăveni. Fiind o foarte bună profesoară, cu mare personalitate, a promovat în rândul elevilor săi calități morale reale și o mare dragoste pentru valorile materiale și spirituale românești.

La început de secol XX, a fost scoasă din învățământ de către stăpânirea maghiara ce încerca deznaționalizarea popoarelor nemaghiare din Transilvania, și în special a românilor.

A debutat editorial în 1902, cu volumul de poezii "Stropi de roua", Tipografia "Tribuna poporului", Arad.

Viteazul căzut ¹²²

Tremura frunza de fag,
Ce 'nverzia pe al tău steag,
Și să sbuciuma în vânt,
Ca și dorul meu înfrânt...!
Vai bădiță cum glumiai,
Roibul când încălecai,
Și 'ntre pinteni îl strângeai,
Și pe coamă 'l neteziai,
Floritică din răvar
Păhărel atât de-amar
De l-am bea numai mai rar...!
Vioarele de pe coaste
Trece 'n sus o mândră oaste,
Trece agrii peste vii,
Părăsindu-le pustii.
Printre dealuri străbăteam,
Și pe badea îl vedea,
Strângând roibul în zăbrele;
Curgeți albe lăcrimele...!
Vin dușmanii până'n nori,
Cu a morții reci fiori,

¹²² Foaia Poporului, Anul XXIII, Nr. 15, 22 martie/4 aprilie 1915, p. 7.

Și 'npresoară o cetate,
Cu biserici argintate,
Cu grădini 'nbalsamate,
Lăcomiei lor lăsate,
Cu palate 'n străluciri,
Nici visând a lor pieiri...
Roibule fă-te și tare
Ca și sufletu-mi de mare
Roibule să mi 'nvârtești
Ca pe craiul din povești,
Să tăiem tot spice pline,
Și tot suflete haine,
Înainte după mine...!
Cad dușmanii încremeniți,
Până 's tot tului snopiți,
Dorm dușmanii în zăpadă,
Corbilor de acuma pradă!

.....
Roibule te întorci în sat,
Cu capu 'n pământ plecat,
Singurel și întristat
Pe stăpân und' l'ai lăsat...?
Roibule tu porți pe spate,
Pete roșii întunecate,
Și în coama ta legat.
Inelul, ce eu i-am dat...!?

.....
De pe-un deal înțelenit,
Iasă seara 'n asfințit,
O văpaie singeroasă,
Din a viteazului oase.
Să insufle și în noi,
Tot suflete de eroi,
Și din morți dă povața
Cui să ne jertfim vieța...!

Elena din Ardeal

**Flori pe mormântul lui
Dr. Alexandru Vasile ¹²³**

În jurul proaspetei țărâni,
Rămân de-acuma toate reci,
Pribeag, pornit în miez de zi
Pe-un drum de veci..!

La groapa ta sunt ciocârlii,
Și flori, ce fac ca să visezi,
Și un dor de maică 'n sbucium greu,
Tu dormi, nimica nu mai vezi..!

Plutind ușor prin alte zări,
Urzind un cântecel glumeț.
Primește-o floare dela noi,
O, neuitate cântăreț!

Elena din Ardeal

¹²³ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXV, Nr. 53, 15/28 iulie 1917, p. 3.

Ioan Fisan

În ceasul morții ¹²⁴

Cu sănătatea zdruncinată.
Cu sufletul întunecat,
M'am pus să-ți scriu din depărtare,
Iubită, 'n plâsuri înecat.

Un glonte cald din carabină,
Prin atmosfera 'necătoare,
Venit-a 'n peptu-mi ca un fulger:
- Nu mai vedeam nici cer, nici soare.

Când m'am trezit din amorțire
Priveam cu ochii 'n zări înalte
Și din durere mea profundă
Simțiam, că moartea nu-i departe

Imensul șes ce ne desparte
Într'o clipită-a fost trecut
De gândul celui ce-o să plece
Pe un teren necunoscut...

¹²⁴ Românul, Arad, Anul IV, Nr. 210, 8 octombrie 1914, p. 4.

Viața-mi simt că mi se stânge,
Și 'n acest moment trecător
Și aerul ce-l mai inspir
Îmi pare greu, otrăvitor!

De ști să plângi, tu varsă-ți focul
Ce l'ai ascuns dela plecare....
Să mergi de-l mistue 'n mijlocul
Valurilor de pe mare.

Iar azi, bătrânului părinte
Îi vei întinde 'n mâini toiagul
Și zi-i să vină și să-și vadă,
Culcat pe catafalc, băiatul...

La revedere! Sus în ceruri...
Durerea să rămâie mută
Și nici să nu trezești din somnu-i

Ion Fisan

Florin

Cântec ¹²⁵

Pe cărările umbrite
De cireși înfloritori
Pribegesc cântând o doină
Singur numai, uneori.

Ici-colo o ciocârlie
Plutind dulce, farmec drag
Picură în suflet, iară
Eu privesc tăcut în vag...

E atâta armonie,
E atâta zvon ceresc,
Pe cărările umbrite
Mă tot duc, mă tot opresc.

Mă așez pe patul moale
Al trifoifului plăpând,
Și încerc să aflu rostul
Celor ce îmi trec prin gând.

Multe gânduri, multe doruri
Te cuprind în mreața lor,

¹²⁵ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr.67, 23 iunie/6 iulie 1918, p. 1.

Când privești tăcut și mândru'n
Largul depărtărilor.

Dar din toate numai unul
E mai dulce, e mai sfânt:
Doamne, mântue-Ți zidirea,
Pune pace pe pământ.

Pace bună, pace dreaptă
Dup'atâta sânge drag,
Să pășim și noi cu toții
Pe al fericirii prag.

Florin

B. Fundoianu,
alias **Benjamin Fondane**
[pseudonimul literar al lui
Benjamin Wexler (ortografiat și Wechsler)]

**(n. 14 noiembrie 1898, Iași - d. 2
octombrie 1944, lagărul nazist de
exterminare Auschwitz, Polonia)**

Critic, eseist, poet și teoretician
literar franco-român de etnie evreiască, asociat cu
mișcările românești de avangardă, dintre
care expresionismul și suprarealismul erau
predominante.

Afară suflă vântul¹²⁶

Afară suflă vântul
 Și ploaia bate'n geamuri,
Și nori sporesc pe boltă
 Ca zdrențuite flamuri,
Mor macii'n lac de sânge
 Pe margini de răzoare,
Și plânge firav cimbrul
 Și gingașa cicoare.
Sălbatica răsură
 Aprinsă'n crâng ca focul
Pe vânt împrăștiată
 Își plânge dus norocul.
Și freamătă pădurea
 Și geme'n plâns porumbul
Și plâng și norii negri
 Și cerul cum e plumbul
Și plânge apa-n vaduri...

*

¹²⁶ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, 1/14 februarie, 1918, p. 1.

Și sufletul meu moare
În aiurări de spaimă
Și cânturi funerare,
Și'n noaptea care cade
Aproape, mai aproape
Îți pare că un suflet
S'a înecat în ape.

B. Fundoianu

Vasilie Genie
Preot ortodox în Rod

De-acasă ¹²⁷

Mult mi-e dor și drag de tine,
Măi bărbate Vasile!
Eu te știu de noi departe
Și cu inima pustie.
Și gândesc ce zile aspre
Vei trăi tu azi pe lume,
Aruncat la valul sorții
Să te lupți prin țări străine!

Pentru ani de ceasuri grele
S'au mutat la veșnicie,
De când tu, iubit bărbate,
Duci viața 'n cătănie.
Eară eu aici acasă,
La sărmani copiii tăi,
Câte nopți neadormite
Stau mereu tot lângă ei!

¹²⁷ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXIV, Nr. 1, 3/16 ianuarie ianuarie 1916, p. 2.

Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 73, 23 iulie 1918, p. 2.

Vremea-i lungă, lumea-i neagră,
 Azi, bărbate pe la noi,
Și bucatele-s puține,
 Omul slab și cu nevoi.
Ș'apoi, Doamne, cât m'apasă
 Teama zilelor de trai,
Că la noi acuș pe masă
 Nu-i nici pâne, nici mălai.

.....

Pune, Doamne, pace'n lume
 La popoare pe pământ,
Să învie altă viață,
 Ca în vremuri de demult...
Și să-mi vii și tu, bărbate,
 Dela foc, dela rășboi,
Ca să 'ncete-atunci amarul
 Ce ne-apasă azi pe noi.

Rod, 1915

Vasilie Genie,
teol[og] abs[olvent] român¹²⁸
paroh ort[odox] român¹²⁹

¹²⁸ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXIV, Nr. 1, 3/16 ianuarie ianuarie 1916, p. 2.

¹²⁹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 73, 10/23 iulie 1918, p. 2.

Război și pace ¹³⁰

Dusu-ți-au vitejii noștrii
Piepturile la hotară,
Pentru cinste și dreptate,
Pentru tron și scumpa țară,
Și-au rămas fecioare triste
Și cu inima pustie,
Căci s'au dus din sat voinicii
La bătae și urgie.

Dorm azii cântecele toate,
De prin serile senine,
Și se stâng din fluer doine
De pe dealuri și coline.
Jale 'n codru și câmpie,
Jale 'n sufletele rupte,
Sub poveri cutropitoare
De necazuri și de lupte.

Plâng copii, goniți de soarte,
Părășiți de mângăere,
Dup' al lor părinte bietul,

¹³⁰ Telegraful Român, Sibiu. Anul LXVI, Nr. 77, 19 iulie/1 august 1918, p. 1.

Mort pe câmpul de durere.
Și plâng mame obiodite,
Sbuciumate de suspine,
După fiii lor din oaste,
Îngropați sub glij străine...

Amorțită zace 'n strune
Doina dulce de vioară,
Azi aleargă tot ce-i june
Ca să 'nvingă sau să moară.
Pace-așteaptă pretutineni
Bătrânii și copilașii, –
Dar în patimile oarbe
Pacea-și rătăcește pașii.

Vasilie Genie, paroh ort[odox] român

Scrisoare din Italia ¹³¹

Copleșit de doruri multe,
 Cu gândirea spre hotare,
Vin din postul de pe munte,
 Lapăd pușca din spinare,
Și încep cu dor și trudă,
 Să 'nșir slove pe hârtie,
Să-ți trimit această carte,
 Scumpă, draga mea soție!

Bunul Dumnezeu, Slăvitul,
 Glasul inimii s'asculte,
Cartea mea să te găsească
 Sănătoasă și cuminte;
Că-i destul amar pe mine,
 Să slujesc în cătănie,
Și să port povara vieții
 Ani de zile'n bătălie.

N'am alt dor decât de tine,
 Și de mândrii mei copii,
De un sat ascuns săracul,

¹³¹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 62, 9/22 iunie 1918, p. 2.

De verzi codrii și câmpii
De isvorul ce se'ngână
Pe la umbrele de fag.
Și de farmecul pădurii
Din Ardealul nostru drag.

• • • • • •

Lâng'un brad, pe vârf de dealuri,
Cum privesc în larga zare,
Rând pe rând ceva mă cheamă
Spre golul din depărtare,
Și pătruns de-un dor fierbinte,
Dor de casă și moșie,
Câtă jale port în suflet,
Singur Dumnezeu mă știe.

Vasilie Genie

Pădurea ¹³²

Bate vântu'n frunză deasă
Și pădurea vâjăiește,
Prin desiș de rămurele
Mierla viersul și-l doinește.

Șoapte dulci de frunză moartă
Răsună de pe cărare,
Și prin crengi saltă ușoare
Veverițele sprintăre.

Un izvor de apă rece
Curge'n picuri cristaline,
Călătorul când va trece
Setea să și-o mai aline.

De pe deal un cântec vine,
Dintr-un fluer care plânge,
Și prin văi în depărtare
n ecouri ear se strânge.

• • • • •

¹³² Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 72, 7/20 iulie 1918, p. 2.

Tu pădure, 'n frunză rară,
Și cu cântece domoale,
Multe patimi porți în ele
Și în sânurile tale !

Vasilie Genie

Noaptea ¹³³

În sat e stăpână tăcerea
Și stelele stau noaptea de pândă,
Ear luna pe bolta cerească
Surâde bălae și blândă.

Mister este liniștea nopții,
Când lumea 'n somn s' odihnește,
Și vântul în șoapte sfioase
Prin frunze domol glăsuește.

Pe gânduri, perdut în visare,
Eu singur stau veghe la poartă,
Sub farmecul nopții senine
Nu știu ce mână mă poartă.

Departe, din culme de dealuri,
O doină pornește în unde
Ușoare, peste sat plutește,
Și 'n valuri de vrajă-l pătrunde.

Vasilie Genie

¹³³ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 72, 7/20 iulie 1918, p. 2.

Amurgul ¹³⁴

... Încet lumina zilei
Se cerne spre 'nserat,
Ș'alene se coboară
Amurgul peste sat.

Și umbra se așterne
Pe-al cerului vestmânt,
Iar florile-și închină
Cununa la pământ.

Din luncă lucrătorii
Vin pâlcuri către sat ;
În fân cosit greerii
Pornesc al lor cântat.

De după dealuri luna
Ascultă răsărind,
Un clopot de la turme
În depărtări perind...

Vasile Genie, paroh or[todox] rom[ân]

¹³⁴ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr.85, 11/24 august 1918, p. 2.

Doină ¹³⁵

Dela sânul codrilor,
De sub umbra fagilor,
Ascult doina răsunând,
Frunza 'n toamnă tremurând.

Printre crengile de fag
Bate vântul a pribeag ;
Și usucă florile,
De-s pustii câmpiile.

Codrule, tovarăș drag,
Lasă-mă la al tău prag,
Să mă culc cuprins de dor
Lângă șoapte de izvor.

Și s'adorm odată lin,
Desmerdat de cer senin,
Și de vraja munților
Să uit răul zilelor.

Vasilie Genie

¹³⁵ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 113, 25 octombrie/7 noiembrie 1918, p. 2.

Ovidiu Hulea
(1892-1952)

Profesor, preot, poet și publicist, om politic, membru al Societății Scriitorilor.

La 1 decembrie 1918, participă la Marea Adunarea de la Alba Iulia, iar în clipa în care s-a hotărât în mod solemn unirea Transilvaniei cu România, s-a repezit la una dintre ferestre și deschizând-o larg, a anunțat că s-a proclamat Unirea.

A fost cumnatul lui Liviu Rebreanu, fiind căsătorit cu sora acestuia, Livia.

Plâng șase frați ... ¹³⁶

Văzduhul se aprinde de gură de șrapnele
Hohotitoarea noapte s'a coborât pe văi
Ca un blestem pe-un suflet zdrobit de chinuri
grele...
... Și umbre, trec pe cale pitiți vre-o cinci flăcăi...

Și par'că 'n urma neagră ce s'a făcut în tină
Pășește moartea mare zâmbind cu bucurie
Pășește moartea mare și plânge și suspină
Și fiecare-o simte și nimenea n'o știe.

Flăcăii trec și ochiul străbate'n noaptea vie
Și sufletul coboară în tindă, lângă vatră
Dorm îngerii acolo sau plâng, vai cine știe...
Dorm îngerii sărmanii pe așternut de piatră...

*

Ei s'au oprit de-odată și-a hohotit prelung
Un glas din pușca rece, și sânge viu a curs...
Și fug... La cap de lanuri grăbiți cu toții-ajung
-Doamne, un lac de sânge din mână i s-a scurs.

¹³⁶ Românu, Arad, Anul IV, Nr. 264, 30 Noiembrie/13 decembrie 1914, p. 1.

„Eu sunt de unde Prutul de-un veac mereu jeleşte
De unde plâng bătrânii şi de zâmbesc copiii!
Eu sunt din țara unde în spice aur creşte
De unde moare dorul în gurile pustiei.”
„Eu sunt de unde cnuta pe trupuri e stăpână
Flămândă, nesătulă de sânge românesc
De unde bate încă o inimă română
„Eu sunt din cei ce cântă şi plâng şi toţi jelesc...”

Inmărmuriți priviră în noapte cinci flăcăi
Şi n'a fost vorbă, clipe să sune 'n noaptea grea
Urlau nestânsă oaste şrapnele pe văi
Furtuna mare-a morții peste văzduh plutea...

Pe rând se 'mbrățişară, şese...cei şese frați
Duşmanii! Frații! Frații din două 'mpărății
Şi-n sărutarea caldă, plângeau înfrigurați
Grozava tragedie a marei tragedii...

Ovidiu Hulea

Din tabără ¹³⁷

„Și 'n miez de noapte câmpurile pline
De morți, un cântec dulce te 'nfioară.
Ce preamărire sfântă cântă Moartea
Celor căzuți în lupta pentru țară !

S'aprinde-atunci – ca iar țesut din fulger –
Un zâmbet cald în moarta ei privire...
Ascult cântând în șanțul meu de veghe
Și fiecare mort îmi pare-un mire.

Eu n'am văzut plângând p-acia Moartea
Și n'am văzut nici muritori plângând !
Când Moartea cântă, cine-ar sta să plângă ?!
Când vreme n'ai să spui măcar un gând !

Dar o văzui azi noapte, ca stafie
Trecea plângând pe câmpul unde noi
Am sămănat cu mâinile-amândouă
A noastre inimi – rugă pentru voi. –

¹³⁷ Românul, Arad, Anul V, Nr. 85, 18 aprilie/1 mai 1915, p. 1.

Mă-’nfiorai ! și mă muncea un gând
Să sar din șanț s’alerg și s’o sugrum
Și hohotind peste cadavrul ei
Să-i strig nebun „poți tot jeli de-acum”.

Dar fața Ei avea atâta milă
Că inima și astăzi mi se strânge !
Și-am înțeles de ce sârmana Moarte
Numai pe noi – pe cei viteji – ne plânge.

Cum fremeta pe-o culme tristă Codrul
Și luna sta de veghe peste deal
Poate că-’n minte i-a venit și Ei
Că noi suntem vitejii din Ardeal.

*

Dar nu știi tu ce dulce e fiorul
Să ai un steag să știi că e al tău
Să-l ’ nalți în ceriu, să-l strângi cu foc la piept
Când sângele în juru-ți e pârau!

Atuncea cânt și strig și trec prin foc
Ca volbura ce soarele l’ar stinge!

.....
Steagu-i cu noi și noi suntem ai lui
Și blestem e cel ce-aici ar plânge!”

Ovidiu Hulea

De lângă trei morminte¹³⁸
- Prinos morților mei -

Și tu veghiai... și trist rărindu-și pasul
Sta cantorul sdrobot în dreptul porții
La ușa noastră 'n noaptea Învierii
Sta îngerul îngrozitor al morții.

Și cantorul bătu încet la poartă
„Părinte-i noaptea sfântă-a Învierii”.
Și sta sdrobot plângând la poarta noastră
Tovarăș ție – frate al durerii. –

„...Deschideți-vă ceriurilor astăzi
Și porțile și inimile toate
Aud prohod durerii și la poartă,
Norocul așteptat de veci, ne bate.

„Grăbiți să vă sărut a voastră frunte
Și 'mbrățișarea cea mai de pe urmă
Grăbiți trimiși ai sfintei păci de mâne
Că viața-'n piept și-n inima-mi se curmă...

¹³⁸ Românul, Arad, Anul V, Nr. 93, 30 aprilie/13 mai 1915, p. 1.

„...Voi n’auziți?! Măriții soli de bine
Ne bat la poartă... vin ei, cântând !...”
...Vai tată și la poarta noastră-’n noapte,
Doar cantorul bătea... bătea plângând...

Și mâna ta cerca să se ’mpletească
În semnul Crucii – dreaptă mulțămită
Celui ce s’a ’ndurat pe patul morții
Atâta mângâiere să-ți trimită.

Și vai... așa te-’ncremenise moartea
Cu mâna-’n semn de cruce,ridicată
Și-așa te-ai stins visând mărita clipă
În trista săptămână luminată...

Că-ai fi-’nviat în clipa îngropării
Zdrobind sicriul jalnic ce te-a-’nchis
Apostol, care-ai plâns o viață-’ntreagă
Și-apoi te-ai stins cu dorul unui vis...

Tu dormi ! că-’n clipa mare voiu veni
Umil rapsod cu scumpa liră-’n brață
Și-’n suflet glasul tău cel însetat
Purtând, atunci, în marea dimineață

În patru unghiuri voiu vesti cuvântul
- Ce l-ai lăsat - de binecuvântare.
El va pluti pe tot Ardealul, tată
În ziua zilei mari de sărbătoare!

Dormi tată și dormi mamă și dormi soră
Dormiți ai mei din lume cei mai buni
Că noi murim de-’nfiorarea mută
A unei mari și triste ’ngropăciuni... !

Ovidiu Hulea

În feldspitalul cinci veni - 'mpăratul ¹³⁹

Lui Emil [Rebreanu]

În feldspitalul cinci zăcuse-o lună
Între străini și-apoi s'a vindecat
Era voinic ca bradul care crește
În codrii milenari - netulburat.

Dar dintre toți pe câți ne-aduse soarta
Să fim cu toții jertfe și eroi
Era cel mai lovit de soarta crudă
Căci își pierduse ochii amândoi.

Bietul flăcău! să-l miluiască Domnul
N'avea puteri și hotărâri să plece
Ar fi dorit să țină-o vecinicie
Toată clipita zilei care trece.

Căci s'a gătit o săptămână-'ntreagă
Să plece, azi, ba mâne, ci-a rămas
Și doctorii când se-'ncercau să spună
N'aveau puteri ci plâng cu toții 'n glas.

¹³⁹ Românu, Arad, Anul VI, Nr. 18, 24 ianuarie/6 februarie 1916, p. 1.

El dus veghea nopți lungi în așternutu-i
Și noapte-i era fruntea grea și fața
Și noapte-i era noaptea'ntunecata
Și noapte fără bine dimineața.

În feldspitalul cinci sosi o veste
Și-a fost mișcare, griji în așteptare;
De când ne spuse căpitanul nostru
Că mâne va sosi' mpăratul mare

Să vadă cu'ndurare pe oștenii
Cari au trecut prin vijelia morții
Să mângâie pe toți pe câți i-aduse
În feldspitalul cinci urgia sorții.

*

Ne-am îmbrăcat în dimineața-aceea
Și șchiopi și ciungi ș'i stam în așteptare
S'a coborât și 'n feldspitalul nostru
O zi de-atâta sfântă sărbătoare.

Căci cel mai mare căpitanal lumii
Ne-a răsplăti cu'o strângere de mână
Din ochii noștri va ceti' mpăratul
Că stâncă vie-i inima română.

Căci regimentu'ntreg se prăpădise
Dar steagu'n biruințe l'am purtat
Și morți de-am fi căzut cu toții'alături
Nici morți noi steagul nu l'am fi lăsat.

*

„Dragi camarazi cari stați cu ochii'n flăcări
Să știți că cel mai mare căpitan
Se'nchină'n fața vitejiei voastre
Zid nesfârmat și crunt pentru dușman..

El graiul limbii noastre nu'l cunoaște
Dar tălmăcește prin cuvântul meu
Că toate câte dânsul nu le știe
Le știe toate bunul Dumnezeu.

Și Dumnezeu va răsplăti credința
Cu care voi sub steaguri v'ați luptat
Că'ntorși la vetre veți gusta în tihnă
O viață'așa pe cum nici n'ați visat.

Ura! Trăiască mândrul căpitan
De trei ori ura! Mândrii camarazi
Trăiască țara'n liniște și'n pace
Și liberă pe veci cum este azi”.

Din temelii s'a sgduit spitalul
De trei ori ura! când a răsunat
Înfiorat sta'n mijloc împăratul
Cu chipul lui ca'n marmură tăiat.

Medaliile albe de argint
Pe zece piepturi străluceau acuma
Pe cum pe brazii'uscați de vijelie
Toamna târziu sclipește tristă bruma.

*

Și'atunci ajunse mândrul împărat
La cel mai brav din câți eram eroi
Și'ncremenit îl aștepta stegarul
Care-și pierdu-se ochii amândoi.

„Stegarul cel mai brav din câți îi știu
E rându'acum să fie decorat”.
Și nu știa dintre medalii care
Să o aleagă mândrul împărat.

„El luni a stat în ger și în spital
De două ori ajunse înghețat”
Medalia de aur o alese
Dintre medalii mândrul împărat.
„Și...

Căpitanu'aici s'a înecat
Și împăratul l'a privit mirat
Și-apoi ș-'ntoarce ochii spre stegarul
Care'aștepta să fie decorat.

Și mâna lui de fier a 'ncremenit
Și-a început să tremure de'odată.
Cu țipet ascuțit căzu din mâna-i
Medalia cu fața'ntunecată.

Nici mândrul împărat nici căpitanul
Și nime nu era ca să se plece
Și aurul căzut lucea cu silă
Cu strălucire jalnică și rece.

*

Oprește-te 'mpărate!

Când soarele în van îi mai răsare
Și noapte-i este viața pentru veci
Răsplata cea mai dulce pentru dânsul
Ar fi doar noaptea scândurilor reci.

Oprește-te că'n satul lui zădarnic
S'a mai întoarce mândrul tău stegar
Purtat de băț pe uliți o să treacă
Ca un Hristos ce merge spre Calvar.

La colț de drum stegarul cerșitor
Va'ntinde mâna să-și cerșească
Albit de zile negre fără nime
În lumea asta el o să trăiască.

Și moartea îngrozită de puterea'i
Nu va'ndrăzni în drum să i s'abată
Și-un veac cerși-va'n colț de drum stegarul
Să-l miluiască moartea ne'ndurată.

*

S'a'ntors din nou și nu știa'mpăratul
Dintre medalii care s'o aleagă.
O! pentru'un orb e tot atât de'acuma
Chiar de i-ai da împărăția'ntreagă.

Și'a dat să spună'o vorbă împăratul
Dar s'-'necat și'a înțeles stegarul
Îngrozitoarea liniște din juru-i
Și l'a zdrobit într'o clipită'amarul.

*

Tu'ndură'Te de cel fără lumină
Stăpâne cum spre el Te-ai îndurat
Și'n pază să ne iei preamilostive
Pe toți și-acum și'n viforul turbat.

O[vidiu] Hulea

Emil Rebreanu (1891-1917)

Fratele scriitorului Liviu Rebreanu, Emil Rebreanu a luptat în cadrul armatei austro-ungare pe fronturile din Galiția, Rusia și Italia, fiind distins pentru curajul său. 1917 s-a dovedit pentru el a fi un an de profundă confruntare lăuntrică întrucât a fost pus în situația de a lupta împotriva Armatei Române.

A încercat să dezerteze, dar, din nefericire, a fost prins și executat pentru trădare. Experiența sa de război, împreună cu scrisorile trimise familiei, au fost folosite drept surse de inspirație de către Liviu Rebreanu pentru romanul său „Pădurea spânzuraților”.

Liviu Iancu

În război ¹⁴⁰

Frig e Doamne! și ger mare
Și pe-aicea pe la noi
Dară cum va fi'n bătaie
Prin tranșee în război.

Prin pădurile'nvechite
Și în arborii'n glodați
Pân' la poale'n zăpezite
Și prin ele bieți soldați.

Duși la pază să vegheze:
Unde e dușmanul crunt,
Unde e ca să s'așeze,
Câți la număr și cât sunt.

Chiar ca și arcașii mândri
Ai lui Ștefan cel bătrân,
Când erau prin codri zimbri,
Și-i pușca Domnul român.

În redute, ca la Plevna
Stau soldații tupilați.
Catacombe ca la Roma,
Ascund pe-ai noștri frați.

¹⁴⁰ Drapelul, Lugoj, Anul XV, Nr.17, 10/23 februarie 1915, p. 5.

In apă, pământ și sânge
Pân' la glesne-acoperiți,
Când îi vezi inima-ți plânge,
Văzând atâtea răniți.

Liviu Iancu, Zabran, 14 Februarie 1915

O rugăciune ¹⁴¹

Vedeți moartea cum se sbate,
Colo'n nord și resărit.
Prin câmpii, păduri bătrâne,
Cu tunuri și ecrasit;
Cu șrapnele și granate:
Sfarmă tot ce-i vine-'n-cale
Cu spade-'ncovoiate,
Omoară frate pe frate;
Făr' de milă și cruțare
Colo'n sud și la sfințit,
Pe uscat ca și pe Mare.
Doamne, tot ce ai zidit,
Ian trimite, curmă-i calea,
Cete mari de îngeri sfinți,
Să ne apere, o, Doamne:
Pe copiii, frați și părinți,
Pe cei mari să-i lumineze,
Că, a fost destul război,
Viață nouă ne creeze:
„Pace”, acolo și la noi!

Liviu Iancu, Zabran, 14 Februarie 1915

¹⁴¹ Drapelul, Lugoj, Anul XV, Nr.18, 12/25 februarie 1915, p. 2.

Ursul și pisica ¹⁴²

Ajunși în războiul mare,
De car' lumea n'a văzut,
Înscenat din răzbunare,
Pentru fapte din trecut,

Vine ursul cu pisica
Și se 'nhață amândoi,
Cât pe toți îi rupe frica
Și fac marele război.

Ursul labele-și întinde
În apus și răsărit,
Toată lumea o cuprinde
În sud, nord și asfințit.

Dar pisica se sburlește
Și cu gheare ascuțite,
Drept în ochii lui țintește
Scoțându-i pe nesimțite.

¹⁴² Românu, Arad, Anul V, Nr. 93, 30 aprilie/13 mai 1915, p. 6.

El acum făr' de lumină
E silit a se retrage
In bârlogul de odihnă
Unde-acuși de moarte trage.

Zăbran, 5 maiu 1915

L[iviu]Iancu

Așteptarea ¹⁴³

De când te-aștept să sosești acasă,
Să-ți vezi de copii, să-ți vezi de casă.
Că-i multă vreme de când te-ai dus,
Și ne-ai lăsat în știrea Celui de sus.

Fără lemne, fără foc în vatră,
Fără pâne și mălai pe masă.
Te-ai dus, se pare, ca să nu mai vii.
Că nu te văd în lista celor vii.

Respunde, dă semne de viață,
Să știm dacă mai este speranță:
Ca să ne mai revedem odată,
Eu mamă, și tu la copii tată.

Toți te dorim cei din casa ta:
Eu, mama, copiii și chiar tata,
Și nu-i om ca să nu te plângă
Și dorul de tin' să nu-l ajungă.

¹⁴³ Drapelul, Lugoj, Anul XV, Nr.34, 21 martie/3 aprilie 1915, p. 3.

Deci fă cumva și ne scrie-o carte
De sfintele Paști ca s'avem parte,
Că deși ești dus în țeri strine,
Noi totuși vrem ca să știm de tine.

Și'n liniște și pace
Noi și cei din sat,
Să cântăm cu toții :
Hristos a înviat !

Liviu Iancu

Iustin Ilieșiu
(1900-1976)

Poet, gazetar, folclorist, traducător și dascăl îndrăgit al vremurilor trecute, Iustin Ilieșiu născut în anul 1900 în comuna Maieru, este intelectualul care a împărtășit soarta refugiaților năsăudeni din timpul Dictatului de la Viena.

După ce s-a afirmat pe plan literar, în anul 1940 este silit să plece la București, unde își va petrece tot restul vieții, ca „luptător cu condeiu, fapta și cuvântul scris împotriva ocupației horthyste”.

Cântec de toamnă ¹⁴⁴

Vine toamna, vine
Pe cărări străine,
Florile se uscă
Palide în strat.
Vine toamna, vine
Pe cărări străine,
Vânturi reci coboară
Hoinărind prin sat.

Frunza cade 'n roate
Pe cărări brumate,
Cocostârcii pleacă,
Trandafirii mor;
Colo, hăt, în zare
Câte-un car răsare
Cu porumb, și 'n urmi
Vre-un bătrân dă zor.

Plâng cu glas de jale
Sălciile 'n vale,
Apa le îngână
Plânsul lor duios,

¹⁴⁴ Unirea, Blaj, Anul XXVII, Nr. 57, 27 septembrie 1917, p. 2.

Valurile cântă
Ritmic, se frământă
Ca un gând da moarte
Negru, monstruos.

Visurile mele —
Urme reci de stele,
Fără nici o vrajă
V'ați topit și voi...
Toamna vine, vine
Pe cărări străine,
Vânturile suflă
Suflă și cad ploi..

Blaj

Iustin Ilieșiu

Seară ¹⁴⁵

Peste văi de aramă
Seara își destramă
Giulgiurile albe
Giuigiuri de mărgean,
Iar din codru verde
Vin să mă desmierde
Doine 'nlăcimate,
Doine de alean.

Strat de tămâiță
Doarme 'n grădiniță,
Doarme și visează
Visuri dulci ce mint;
Luna pribegeste
Rumeni, plutește
Sus la ceriu și varsă
Pulbere de argint.

Gârlele la moară
Tainice coboară,
Și-și șoptesc străine
Traiul lor pribeg,

¹⁴⁵ Unirea, Blaj, Anul XXVII, Nr. 58, 29 septembrie 1917, p. 2.

Trandafirii 'n glastră
Râd lâng'o fereastră...
Vântul plânge singur
Prin păduri de fag ...

Gândul trist își cerne
Clipele eterne,
Clipe 'nmormântate
Vie, în sicriu;
Nu știu ce mă 'ndeamnă
Nici nu știu ce 'nseamnă
Să veghez ș'acuma
Dorului pustiu...

Blaj

Iustin Ilieșiu

Ce triste-s zilele pustii ... ¹⁴⁶

Ce triste-s zilele pustii,
Când focul sfânt al suferinții
Îți arde clocotind în piept, lacrima
Când ce vrei s'o picuri
Să-ți stâmperi pe-o clipă dorul
Înghiață și-ți rămâne'n gene...
Când o scânteie speranța
Se șterge fără de furtuni,
Se șterge pentru todeauna;
Jelind singurătatea zilei
Și-a clipei care nu mai este,
Jelind singurătatea vieții...

Ce triste-s zilele pustii,
Când ai în inimă un soare
Și liber strălucește-un timp,
Dar norii vin să ți-l răpească
Și ți-l răpesc cumpliții nori,
Durerile atunci te-apasă
Și-ți simți atunci sfârșitu-aproape,
O clipă numai și te atingi ...

¹⁴⁶ Gazeta Poporului, Sibiu, anul II, Nr. 17, 27 aprilie 1919, p. 2.

Când trandafirul tinereții
Își pierde floarea fără vânturi,
Și rînd pe rînd îi cad petale
Când primăvara e mai dulce.

Ce triste-s zilele pustii
Când un popor îș pierde țara
Și sânge varsă pentru ea,
Și când călăii îl sugrumă
Și când sarcastic de dureri,
Când patima se zugrăvește
Pe fețe – fără răzbunare...
Când vezi viteji trăgând în jug
Că-și blastămă haina soarte,
Că-și blastămă amara vieată...
Când vezi copii murind de foame
Pe vatra rece, fără tată...

Ce triste-s zilele pustii,
Ce triste Doamne, și ce negre
Când n'ai nici căpătâiu la cap,
Când dai cununi într'aurite
Și când le iai, le vezi cu spini,
Atunci nădejdea ți-se'ngroapă,
Atunci așa te doare'n suflet...
Ce triste-s zilele pustii

Când nu știi nici de sărbătoare
Când legea știi că o să-ți moară
Și n'o să'nvie nici o dată,
- Când ai un neam și știi că plânge...

Iustin Ilieșiu

N. L. Ioanăș

La joc ¹⁴⁷

Mai zi-mi lăutare, mai zi-mi ca de mult
Acea 'nvârtită duioasă,
Să joc înc'odată, să bat în pământ
Din inimă focul se-mi iese.
Să sar în vârtejul de pară și foc
De chiot se țuie slova,
De vuiet năpasnic și tropot de joc
Se geamă 'ngrozită Târnavă.

Mi-e inima friptă de doruri fierbinte
Să-mi prind două gingașe fete,
Să-mi mângâie fruntea un vânt de cătrinți
Și ochii lucioasele plete.
Căci mult e fârtate de-acum șapte ani
De când pribegit-am prin lume,
Departe de pretini, de juni năzdrăvani,
Departe de glasul din strune.

Întinde-ți arcușul și-mi trage vioi
Mândruța să-mi port pe sub mână.
Și 'n ciuda juniei trecută 'n război

¹⁴⁷ Unirea, Blaj, Anul XXIX, Nr. 14, 23 ianuarie 1919, p. 3.

Etatea să-mi dau de minciună.
Așa... mai cu grabă, așa... mai cu zor,
Hop soro!... și zi lăutare!...
Abia doar acumă năpraznicul dor
În pieptu-mi s'aprinde mai tare

.....
Vai de mult n'am mai jucat
Pare că mi-am și uitat ;
Dar acum să joc să joc...

.....
Uf lasă, oh lasă la modru și 'ncet
Căci inima-mi bate de sare,
Plămânii se umflă, mă 'năduș din piept...
Uf lasă și taci lăutare !...
Ce-am fost oare cândva în veci n'oi mai fi,...
Trecutume-a vremea de danțuri...
Abia doar acum de prind a simți
Povara din umede șanțuri...

N. L. Ioanaș

P. Ion

Iarnă ¹⁴⁸

Iarnă, frig și bate vântul...
Focu'n sobă clipocește...
Vre-un bătrân, albit de vremuri.
Lin și dulce povestește....

.....Și era un smeu odată
Ce-arunca pojar pe nări...
Ajunsese de poveste
Peste nouă mări și țări...”

.....Stați în jurul sobei, roată
Și-ascultați!.... Hai, ce vă pasă!
Bate vântul crunt afară,
Și mugește lung, turbat.
Vouă însă ce vă pasă?
Este cald și ați mâncat...

.....
„Voi ce-aveți belșug în casă,
Ce-aveți pâne, ce-aveți bani,
Fiți atât de buni la suflet
Și-ajutați și pe sărmani!

P. Ion

¹⁴⁸ Românu, Arad, Anul IV, Nr. 261. 27 noiembrie/10 decembrie 1914, p. 1.

Elie Măgeanu
(1890-1934)

Scriitor, librar, tipograf și ziarist.

S-a născut pe data de 15 august 1890 la Săliște.

La începutul Primului Război Mondial se căsătorește apoi este înrolat în serviciul auxiliar al armatei austro-ungare. Fiind bănuț de sentimente românești este trimis la Pojon [azi Bratislava].

În vara anului 1919 înființează la Săliște editura și librăria „Săteanului” unde vor apărea ulterior ziarul „*Cuvântul Poporului*” și revista populară și foaie hazlie ilustrată „*Puiul Calicului*”.

Din vremuri tulburi ¹⁴⁹

În amurgul trist al sării
Stau cu gândurile mele,
Iar la para lumânării
Și privesc tăcut la stele...
Viața tristă și pustie,
Leagăn de dureri și jale,
Mult potop de vijelie
Și mult vânt de nebunie
Sta'n adâncurile tale
Vântul bate, frunza pica
Inima-mi plânge pustie,
Lume, lume de nimică,
Rostul tare ți-se strică
De atâta dușmănie.

Elie Măgeanu

¹⁴⁹ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 2, 6/19 ianuarie 1919, p. 4.

Din viață... din anul 1919 ¹⁵⁰

Când mă 'ntorc seara acasă, obosit și 'ngândurat,
Aprind mucle de lumină, îmi trag masa lângă pat,
Ridic gulerul mantalei, căci de foc nici vorbă nu-i
Și cu coatele pe masă, ca copilul nimănu,
De poveste stau cu gândul și cu vremile trecute;
Iar din colbul amintirii dulci iluzii dispărute
Reapar cu al lor farmec, în mocnita mea chilie,
Să-mi însenineze-o clipă viața-mi tristă și pustie.

Tot e darnică natura, căci măcar în vremea asta
Cu figuri albe de ghiață mi-a împodobit fereasta;
Dar de frig par'că și ele au încremenit pe loc,
Căci e noapte și în sobă nu-i măcar un pic de foc;
Lemne și cărbuni îmi pare c'au fost numai în poveste,
Biata sobă nici nu știe de scumpeturile-aceste, –
Stă sărmana rece 'n casă, ca și mortul în sicriu,
Iar pe horn șueră vântul a durere și pustiu.

Cum privesc așa de jalnic scaunul ce-a mai rămas,
La 'ndoială stau, și nu știu: să îl ard, ori să-l mai las?
Frigul însă nu-mi dă pace; am pus mâna pe topor
Și l-am dat ca hrană sobei, care-aștepta cu dor...
Întâiu soba, cam timidă, ne'nvățată, ori și cum,
Pân' să se dedea cu focu, a 'nceput să scoată fum,

¹⁵⁰ Foaia Poporului, Sibiu, anul XXVII, Nr. 10, 3/16 martie, p. 4-5.

Dar la urmă se 'ncinsese și ardea cu vâlvătae,
Resfrângând lumini ciudate pe podile și 'n odae.

Am jertfit sărmanul scaun, ca, uitând puțin de ger,
Să mai pot toarce o clipă firul gândului stingher,
Singur, răscolind trecutul în chilia-mi solitară,
Meditând la cele vremuri petrecute odinioară,
Când în doine cântam dorul și al inimioarei sbucium,
Iar departe, peste dealuri se pierdea glasul de bucium.
Pe atunci rupeam opinca prin potecile pădurii
Și mă îmbată mirosul fânului din podul șurii.

Drag mi-era pe-atunci de codru și de luncă și de șes
Și de fata lui moș Toader cu ochi negri, cu păr des...
Și porneam domol cu carul să strâng fânul ce-a rămas,
Când în zori vr'o ciocârlie mă trezia cu dulce glas.
Eram mândru mai cu seamă de «vrasta» din pălărie
Când legam parii la viță, ori săpam cu mânndra'n vie.
Nu știam pe-atunci de patimi, nici de multele domnii,
De cari gem cele orașe ca holda de bălării.

Te-ai trudit măicuță dreagă ca să scoți ceva din mine,
Cu nădejdea, că vre-odată vei trăi zile senine,
Ți-ai lăsat ocolul, casa, toate ți le-ai pustiit,
Ai uitat însă măicuță, ori poate nici n'ai știut,
Că în lumea asta mare îmi mai trebuie și-un scut
Contra multelor ispite, cari din zi și până'n noapte,
Până când le cazii în ghiare te momesc cu câte toate.

Ah, orașul arză-l focul, că e plin de zavistie,
Nu găsești nimica sincer, doar spoială de domnie,
Patimi, cari înăbușite ard în suflete vândute,
Oameni cari cu cărămida își bat pieptul de Român
De când Pesta nu mai poate să îi bage la stăpân;
Femei cari își poartă cinstea 'n portofele și 'n orgii,
Oameni cari trec drept iluștri dacă pot să 'mpartă mii.

Dar să pun capul pe pernă și s'adorm, dormire-aș dus.
De ți-aș spune-acum măiculiță câte aș avea de spus,
Ai muri nemângâiată de muștrare și de chin
Și odihna n'a-i afla-o nici măcar în țintirim.
Tu rămâi aceeaș mamă: mândră de feciorul tău,
Căci e domn, și domnii doară nu pot să o ducă rău.
Nu uita însă măicuță să mai dai vr'o liturghie
Pentru viața-mi amărâtă, pentru inima-mi pustie.

El[ie] Măgeanu

Teodor Murășanu
(1891-1966)

**Preot român greco-catolic,
pedagog, om de cultură și deținut politic.**

Scrisoare din Carpați ¹⁵¹

Scriu această carte, dragă
Sub un brad cu cetini albe
Podobit cu floarea iernii,
Strălucind în mii de salbe -
Căci suntem de-atâta vreme
Zile 'ntregi în așteptare,
Lâng' -o poală de pădure!
Aiintiți cu ochii 'n zare ...

Arde-uri ger tăios - ce-ades
Până 'n mâduvă ne sapă;
Surd, pe-aproape, câte-odată
S' aud lemnele cum creapă.

... Ostenit de-atâta răcnet
A tăcut departe tunul -
Prin zăpadă până 'n brâuri
Suntem unul câte unul....
Si eu singur mai de-aparte,
Cum suspină rar pădurea,
Simt în suflet clipe calde
Să mă pierd cu gându-aiurea.

¹⁵¹ Românu, Arad, Anul V, Nr. 38, 18 februarie/3 martie 1915, p. 3.

... Te zăresc la colt de cale
Cu grumazul plin de salbe,
Tremurând îti lași pe pietu-mi
Puiul mic al frunții albe
Și cu mlădieri de viață,
Lângă plopul din cărare,
Tremurând îmi dai prin lacrimi
Cea din urmă sărutare.

Erau flori pe câmp - de-atuncia
Câte gânduri și suspine,
Câte tresăriri prin visuri,
Câte noți de groază pline!
Câte volburi de asalturi,
Câte clipe de tortură!?

... Veacuri mi-au părut adese
Zlilele care trecură!
Și-uneori tresar în pripă
Ca dintr' o visare-adâncă,
Caut lung în jur de mine
Si mă mir, că nu-s mort încă.
- Ce să scriu acum de-aicia,
De granate ori șrapnele,
De vâltorile-mi din suflet,
Ori de 'ziua morții mele?

Nici de lupte, nici de moarte,
Nici de rozele de sânge
Ce 'nfloriră pe zăpadă -
Una doară: - nu mai plânge!
Că ești trestie subtire
Și ești gingaș fulg de floare,
Suflul suferinții poate
Prea ușor să te doboare!
N' avea grijă despre mine,
Căci prin fulgere ce scapăr,
Peste morți, prin fum, prin gloante
Am să viu acasă teafăr -
Pieptul lat, pe care fruntea-ți
A căzut la colț de cale,
A 'nfruntat furtuni cumplite,
Geruri, viscole, năvale
Și-o să sângere de rane,
N 'or putea să-l stingă însă
Toate gloanțele dușmane!!

Budapesta

T[eodor] Murășanu

Voevodul valah dela Putna ... 152

*„Oastea rusească se refugiază în desordine
lăsând Bucovina îndărăpt. În urma ei,
armata noastră înaintează victorioasă,
între chiotele de bucurie ale populației, . . .”
(Ziarele. - februarie, 1915)*

La schitul din Putna tăcut-au de un timp
 Și clopot și cântec de clerici:
 Cu țipet sinistru de vaer prelung
Plâng bufnele 'n turn de biserici.
 Și 'n Putna străbună, cât ochii pătrund
Se 'ntinde pustiul cu crocnet de corbi
 Și scapăr de fulgere 'n zare...

...Arar' doar pe drumuri s' abat călăreți,
 Sub vraja luminii de lună
Privesc depărtarea – și'n tact legănat
 Potcoavele cailor sună –
În urma lor noaptea coboară pe văi
 Cu taine și umbre fugare...
Dar ropote nouă și-acuma pe deal
 O sotnie 'ntreagă răsare
Și'n urma ei de alta, și-un câmp de cazaci,
 Sucind pe de-asupra lor cnutul,
Străbat Bucovina și-o pradă și-o ard

¹⁵² Românul, Arad, Anul V, Nr. 83, 16/29 aprilie 1915, p. 3-4.

Sălbatici și tulburi ca Prutul.
–La Putna 'ntr'un schit însă doarme 'n mormânt

Ștefan cu temuta lui dreaptă,
Și iată-l că se clăte, și alb și cumplit
Voevodul din somn se deșteaptă.
Își scutură fruntea și părul stufos
De vreme ce trecere multă,
Sărut 'o icoană, s'așează 'ntr'un colț
Și ascultă și iarăș ascultă.

Și-auzi: ca 'ntr'un muget de viscol afund
Cu repezi căderi de cascadă,
Vin sotnii de sotnii cu huet setos
De-omoruri, de sânge, de pradă!

Tresare Voevodul cu fața 'n pământ,
Și-apleacă urechea mai bine –
Și-un glas par'c'aude din larguri văi
Cu svon năbușit de suspine:

„Mărite, mărite Ștefane Voevod,
În țara ta plină de gloriei
Pătruns-au s'o calce 'n potcoave de cai
Străinii setoși de victoriei.
Ucis-au preoții și sate-au aprins

C'abia mai sunt case pe-alocuri,
Aleargă fecioare pe câmpuri țipând
Călcate de-atâtea batjocuri –
Și 'n cântec trec mândrii străinii, și nu-i
Un braț să-i oprească pe cale
Și-atâta suspinu-i, mărite Voevod,
Pe planul odoarelor tale!”

...Ascultă Voevodul – și'n ochii lui albi
O rază de fulger s'aprinde,
Ce 'nalță și suflă din cornul de-argint
Și spada din cui o desprinde;
Pe viforul nopții încalecă scurt,
Cu'n gest doar arată 'nainte
Și'n urmă-i cresc râuri, cu spăzile 'n dinți,
Arcașii sculați din morminte.

Ca grindina verii, pe volburi de vânt,
S'avântă sălbatic în caer –
Cu părul măciucă cazacii tresar
Și-și lunecă lăncile 'n aer.

Dar spadă de fulger și arc fără greș
Cu hohote 'n țeastă-i lovește:
„Ce vreți voi venetici, ce vreți? Înapoi!”
Prin vânturi Voevodul răcnește.

Cutremur de groază sub părul vâlvoiu
Din sotnii în sotnii pătrunde,
Ezită pe-o clipă – și'n goană se 'ntorc
Spre negura nopții afunde...

Dar spadă de fulger se 'nvârte pe sus
În sclipet de limbi firoase:
Voevodul și-arcașii din urmă-i petrec
Cu trupuri și spăzi de vântoase.

Și cât mai putură din mulții fugari
În negura nopții să scape,
Cu vuet haotic pe rând i-a 'nghițit
Spumoasele Prutului ape...

Iar Ștefan și-arcașii cu 'ntâiele zori
Se 'nfășoară'n cripta lor iară;
Și cade tăcere pe toate – doar rar
Vre-un jalnic suspin o 'ntiară,

Când jalnic, la Putna, cum toate-s pustii
Și strane și-altare de clerici,
Cu țipet sinistru de vaet prelung
Plâng bufnele 'n turn de biserici.

T[eodor] Murășanu

S-au dus sub steag și cei din urmă ... ¹⁵³

În versu 'ndurerat de tulnic
Și 'n plânsul fetelor din sat
S'au dus cântând și cei din urmă
Chemăți sub steagu'nsângerat.

Pe urma lor se lasă toamna
Cu triste sufluri de pustiu
Și-o mână va sdrobi 'n natură
Tot ce-i frumos și tot ce-i viu.

Torcând de-acum la vatra rece,
Vor plânge ramuri fără foi
Și codrii nopți întregi vor plânge
Bătuți de vânturi și de ploi.

Și-amar s'a 'ntinde-apoi pe toate
Al toamnei mohorît veșmânt
Cum n'a mai fost de când e lumea
Doar niciodată pe pământ!

T[eodor] Murășanu

¹⁵³ Românu, Arad, Anul V, Nr. 223, 9/22 octombrie 1915, p. 1.

Cântec de primăvară ¹⁵⁴

Desmierdate de cicori
Cântă dulci privighetori;
Cântă 'n aer ciocârlii
Uşurele şi sglobii.
Şi 'n argint de dimineaţă
Bate vântul frunza 'n faţă –
Cântă vântu 'ncetişor
Lâng' o gură de izvor
Scumpe cântece de dor...
Şi mai spune vântul spune
Ca'ntr'un graiu de rugăciune
C'o să rîdă soarele
Pe toate răzoarele.
Şi pe văi şi pe coline
Vor fi spicele iar pline
Şi pe lunci şi pe vâlcele
Vor fi spicele iar grele
Şi-or să plece dela noi
Câte griji, câte nevoi
Mai rămân după răsboi...
Lacrimile s'or suci

¹⁵⁴ Unirea Poporului, Blaj, Anul XXIX, Nr. 54, 13 martie 1919, p. 4.

Suferințele n'or mai fi!
Mândre cete de flăcăi
N'or mai merge la bătăi
Și n'o să mai curgă sânge
Mamele nu vor mai plânge...

Dă-ne Doamne, dă-ne'n țară!
Scumpul vis de primăvară!

T[eodor] Murășanu

I. Negură

Ne luptăm cu brațe tari de fier...¹⁵⁵

Ne luptăm cu brațe tari de fier
Cu-ale noastre inimi către cer...
Ne luptăm prin chinuri și nevoi, –
Doamne-al lumii 'ndură-Te de noi!...

Acasă ne trăiesc copiii'n chin,
Dar nouă 'n gând abia de ne mai vin...
Pentru pace ducem lupta grea...
Doamne, viața ne e în paza Ta!...

De omor, de chin suntem sătui,
Dar n'am vrut Doamne răul nimănui,
Ci am rostit mereu numele Tău...
Doamne Tu, ne apără de rău !!...

Ne luptăm cu brațe tari de fier,
Cu-ale noastre inimi către cer...
Ne luptăm prin chinuri și nevoi, –
Doamne-al lumii 'ndură-Te de noi!...

I. Negură

¹⁵⁵ Românu, Arad, Anul V, Nr. 67, 18 martie 10 aprilie 1915, p. 1.

Războiul ¹⁵⁶

Ard case, șuri, jirezi ¹⁵⁷ de fân și pae,
Ard sate 'ntregi în focul care crește...
Fantome fug pe uliți, prin văpaie,
În iarna grea ce nu mai contenește...
Și focul crește 'n roșă 'nvălmășeală
Tot mai aproape tunul se aude
Și focul greu din gura-i infernală
Se 'mbată 'n pustiiri avide, crude...
Țărani cu pumni de bronz, cu umeri lați,
Cu ochi ca niște plăci de întuneric
Pe străzi aleargă ca niște pirați
Cu mari poveri, cu obrazul cadaveric,
Ei trec și vin, c'apoi să plece iară
Sdrobiți de nedreptatea milenară...
Ard satele sub focul de granate
Și'n urma lui pustiul dă năvală...
Și cresc mereu grozavele armate
Și crește 'n ele furia bestială...
Fum și cenuse-i munca celor mulți...
Ce au rămas iar goi, flămânzi, desculți...

Ard satele în limbi pustii de foc

¹⁵⁶ Românul, Arad, Anul V, Nr. 65, 22 martie/4 aprilie 1915, p. 15.

¹⁵⁷ Suport de paruri și lețuri pe care se pune fânul la uscat.

Și flăcările ce se urcă 'n cer,
Par munți de foc ce nasc...
Și'n urmă pier...
Pentru-a renaște mai grozav apoi...

Fug oamenii – o turmă de strigoi –
Ce-și duc avutul biată, unde pot...
Și arde focul groaznicul despot
Lăsând pe-ale lui urme lăcrimând,
Un biet popor sdrențos, sărman, flămând,
Doar morții mai rămân pe urma lor,
Doar morții smulși sărmanului popor...

Rump caii 'n grajd căpestrede și 'n goană
O iau pe câmp departe, prin pustiu,
Pe unde-i doar deșertul fără hrană...
Greu boii sbiară speriați fugind
Și cad în mâna celor cari vin,
În mâinile barbarului hain,
Ce vine plin de furii și de jind...

Și vin călăii Țarului și vin
La jafuri, la ospetele de sânge...

Dar vor veni iar vremuri cu senin,
Taci țara mea, taci țara mea, nu plânge!

I. Negură

Noi trecem muți ... ¹⁵⁸

Noi trecem muți spre moarte
În convoi
Noi trecem și niciunul dintre noi
N'o mai veni la casa lui 'napoi.

Noi trecem triști
Pe străzile solemne și pustii
Și nime nu aruncă'n cale flori
Pe unde trec ai morții călători....

Noi trecem muți pe stradă
Și la ferești nu-i nime să ne vadă
În pacea asta care te 'nspăimântă
Noi trecem muți și palizi înainte
Spre țări străine
Spre țări de lacrimi pline
Și pline de mizerii și morminte.

I. Negură

¹⁵⁸ Românul, Arad, Anul V, Nr. 237, 31 octombrie/13 noiembrie 1915, p. 1.

Războiul ¹⁵⁹

Război! ...

Teribil, nemilos război
Ce te nutrești cu sânge de eroi,
Ni-i dor de pace,
De milostiva, roditoarea pace!

Ni-i mai scâlda de-acu

O, moarte tu,
Ni-i mai scâlda și mâne,
În sângele ciocnirilor păgâne? ...

Război! ...

Îngrozitor, nemaivăzut război
Ne vei primi tu mâne și pe noi
Ne vei purta prin geruri și prin ploii
Și 'n bălți de sânge cu peirea n vine
Ne-om despărți de tine,
Ne-om despărți și noi
Nemilostiv, cutropitor război! ...

I. Negură

¹⁵⁹ Românu, Arad, Anul V, Nr. 228, 20 octombrie/2 noiembrie 1915, p. 1.

I. N. Pârvulescu

Imn păcii ¹⁶⁰

De freamătul vieții sbuciumate
Nimic nu-ți leagă visurile sfinte ;
Nu plânga la groapa clipelor apuse
Și treci prin viață, blândă și cuminte.
La pragul casei tale nu s'abate
Nici ura lumii veșnic răzvrătită
Și nici iubirea noastră pătimașe
Nu-și poartă ochii dornici de ispită.

Tu nu 'ndrăsnești să cauți în vâltoare
De lupte grele farmecul vieții
Și'n jurul tău nu bântue furtuna,
Că râde 'n plin seninul dimineții.
Și tremură – comoara de lumină –
În ochii tăi, o rază 'ntârziată
Și zâmbetul iertării milostive
Îți flutură pe fața 'mbujorată.

Ascultă... Zângăniurile de arme
Și viforul de tropote zorite
Și luciul ucigașelor oțete
S'ascunde'n largul văilor umbrite ;

¹⁶⁰ Românu, Arad, Anul V, Nr. 65, 22 martie/4 aprilie 1915, p. 10.

Doar tu rămâi în urmă'ndoliată
De-a nopții potolită 'nvăluire,
S'alini durerea lor, păzind în umbră
Ruina unor visuri de mărire.

I. N. Pârvulescu

Ecaterina Pitiș
(1882-1963)

A debutat în 1900, la revista „Literatură și artă română” (București), unde continuă să publice și în anii următori, dar treptat își extinde colaborarea și la alte periodice, în principal la „Gazeta Transilvaniei”.

La apariția volumului Poezii, în anul 1909, era considerată reprezentativă pentru lirica feminină. A fost aleasă membră a Societății Scriitorilor Români în anul 1911.

Cu steaua ¹⁶¹

Cobor încet fulgi mari de nea
Și sfântă liniște-i afară.
La colțul uliței o stea
Răsare blând în fapt de seară.

Un biet copil bălai, plăpând
O ține 'n mâinile 'nghețate.
Umblat-a ulițele 'n rând
Și-s toate porțile 'ncuiate!

Și-acum se 'ntoarce întristat...
Și ce cântări frumoase știe!
Și ce nădejde a legat
De steaua-i mândră de hârtie!

E[caterina] Pitiș

¹⁶¹ Calendarul Asociațiunii pe anul Mântuirii 1919, Sibiu, Anul VIII, Nr. 49, decembrie 1918, 1918, p. 63

Aurelia Pop
(1871-1944)

Lumina 'nvierii...¹⁶²

Prin negura deasă răsbate spre noi
O rază demult aşteptată,
O simte văzduhul şi muşii tăcuţi
Şi glia hotarului toată.

O simte şi sufletul nostru 'nsetat
Cum vine, minunea visată
Lumina 'nvierii în svon de triumf
Cu ceasul de sfântă răsplată...

Ea vine să frângă zăvoarele vechi
Şi grele cătuşi de robie,
Să mântuie patimi şi fărădelegi
Şi bezna de lungă sclăvie,

Să stâmpere foamea, să 'mpace dureri,
Suspine şi lacrimi amare
Şi viselor noastre de veacuri întregi
Să dea strălucită 'ntrupare

¹⁶² Românul, Arad, Anul V, Nr. 65, 22 martie/4 aprilie 1915, p. 14.

Cădeți-i cu toții smeriți în genunchi
Că groaznice drumuri străbate,
Cu rîuri de sânge, prăpăduri de foc
Și leșuri de oase sfărmate !

Aprinde-ți candelile prinos la altar
Și mii de făclii la morminte,
Să nu fie chinul și moartea 'nzadar
Nici jertfele umbrelor sfinte !

Să doarmă eroii cu gând împăcat,
C'a lor e cununa de laur,
Cu sângele lor să zidesc temelii
Viitorului nostru de aur

.....

Să vie lumina cu haru-i divin
Și nebiruita-i putere,
S'aducă răsplata dreptății ceresti
Și neamului nostru 'nviere!...

Aurelia Pop

Iarna ¹⁶³

Sgribulită și 'nghețată,
De ninsori împresurată
Iată, iarna-'nfrigurată
— Bat-o bruma ei s' o bată!
Călătoare ostenită
Și cu fața ofilită.
De pe culmi înnegurate
Duce'n spate crengi uscate
Și griji multe scrise 'n frunte,
Și mai mari, și mai mărunte.

Iar alături, pe cărare
Vine Gerul fără stare
Cu tășuri la picioare
Și săgeți în săculeți,
Să le 'mpartă la drumeți.

Și cum vin pe deal în jos
Scârțâind pe drum ghețos,
Din culcuș ies spărioși

¹⁶³ Calendarul Asociațiunii pe anul Mântuirii 1919, Sibiu, Anul VIII, Nr. 49, decembrie 1918, 1918, p. 69

Câți tovarăși credincioși:

Fulgișori din zări cerești,
Flori de ghiță pe ferești,
Babe albe cu povești,
Săniuși cu zurgălăi,
— Joacă Viscol după ei. —
Dar Moș-Criveț degerat
Iese numai pe 'nserat
Cu toiag încolțurat.

Urletele umplu valea,
Viforul le-aține calea,
Vântul geme, câinii latră,

.....
Cât de bine-i lângă vatră!
Vai, de ceice n'au cojoc
Și nici lemn de pus pe foc!...

Aurelia Pop

P. Popovici Baneștianu

Războiul ¹⁶⁴
Cântec nou
Sublocotenentului Coriolan Feier

.... Iar e toamnă codrul plânge
Și amurgu-i plin de sânge,
Codru-i plin de mă răcine
Piepturile de suspine
Jalea-i mare, doru-i greu,
Zilele se cern mereu,
Dar se cern încet, agale,
Că de milă și de jale
Soarele tot mai încet
Se strecoară prin brădet ...

Zarea-i neagră și cernită
Că-i cu fum bătătorită.
Plânge doina-n șezătoare
Prin suspine arzătoare ...
Chiar și vântul serile
Și-a uitat cântările,
Boii și-au uitat de jug
Și e liniște în crâng,
Buciumul în codru plânge

¹⁶⁴ Gazeta Transilvaniei, Brașov, Anul LXXX, Nr. 173, 26 August 1916,

Doru-i greu – nu-l poate ’nvinge.
Chiar și crâșma e pustie!
Cine-ar fi acum să vie?! ...
- Holdele-s nesămănate,
Fetele nemăritate,
Căci flăcăii ’n loc de grâu
Samăn gloanțe ... până ’n brâu
Luptă ’n bălți de glod și sânge,
Fete ’n brațe ’n loc a strânge
Ei strâng pușca subsuori
Și cuțitu ’n cingători.

.... Iar e toamnă ... codrul plânge,
Și amurgu-i roș de sânge.
Codru-i galben pustiit
Și bătrân și veștežit ...
Jalea-i grea și doru-i greu
Zilele tot trec mereu ...
Vijelie și puhoi
Este sufletul în noi
Totu-i negru și cernit,
Că de dor nestăpânit
Soarele de-un an ș’o vară
A uitat să mai răsară ...

1915 Oct[ombrie]
P. Popoviciu-Băneștianu

Petru Olariu
[Petrea Dascăul,
Petru O. Orlățeanu]
(1881-1957)

S-a născut pe data de 28 iunie 1881 la Orlat.

Învățător eminent, ctitor de școli, scriitor, ziarist, membru activ în Comitetul Central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român – ASTRA și totodată un mare patriot.

A fost colaborator activ al revistei Transilvania, al ziarului „Foaia Poporului”, al „Calendarelor Astei”, Bibliotecii populare ASTRA, sau „Luceafărul”, etc.

După anul 1919, Petru Olariu devine membru fondator, corespondent permanent și chiar redactor al săptămânalului Cuvântul Poporului, publicație sălișteană interbelică înființată de Elie Măgeanu, fiu al Săliștei.

La Şiria! ¹⁶⁵

La Şiria bogată, barbarii varsă sânge!
Sărman Bihor, de groază nici nu'ndrăzneşte-a plânge!
Prin codrii 'n vizuine, ascuns stă Sălăgeanul!
Călăii şi-au pus gândul să ne stârpească neamul!

Plâng plaiurile noastre de jalea-acestor fraţi,
Pe unde dorobanţul, venit peste Carpaţi,
Nu şi-a rotit privirea de bun străjuitor
Al graiului şi-al legii. Fraţânii noştri mor!

Pe unde trece horda barbarilor săcui,
De-al fraţilor cald sânge, şi corbii sunt sătui;
Iar negrele morminte se'nşiruie tăcute,
Vâlcelele şi codrii de greaua jale-s mute.

Români! Avem o lege, un Dumnezeu şi-o moarte
Trecutul ne e martor, noi le iubim pe toate;
Vrem să ţinem o lege, şi Dumnezeu ne ierte,
Mai bin'murim cu toţii în lupte sfinte, drepte,

Decât să mai ştim fraţii, că mor nevinovaţi,
De hordele păgâne loviţi şi masacraţi!
...La arme de îngrabă! La arme, fraţi Români!
Să ne păzim avutul, călcat azi de păgâni!

¹⁶⁵ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 17 februarie/2 martie 1919, p. 1.

La arme, căci hotarul ne e stropit cu sânge!
Și inima svâcnește, iar pumnul ni-se strânge,
Furtuna e aproape, păgânul stă la pândă,
E demn de răzbunare, e vrednic de osândă.

Români! E ziua mare, e ziua de-a alege:
Vrem să trăim cu toții, sau să murim c'o lege.
Român supus la altul, noi nu mai vrem să fie!
Mai bine 'n groapa neagră, decât iar în robie!

Petrea Dascălul

Români ¹⁶⁶

... O datorie veche, din testamentul strămoșesc
Rămas-a s' o plătim nepoții, dușmanilor cari ne urzesc
Peirea graiului ș-a legii, și-a scumpului nostru hotar,
Pe cari ni le-au păstrat străbunii, cu multă trudă și amar.

În cursul vremilor trecute, atâția au murit din noi,
Cu dorul ne' mpăcat în suflet, să dea 'mprumutul înapoi.
Lor nu le-a hărăzit sorocul, s' ajungă-aceste sărbători,
Să poată cere socoteala străvechilor asupritori.

Pe noi nea' nvrednicit norocul, să răzbunăm dureri de ani,
Să' ndepărtăm spinii din holdă, de la hotare pe dușmani.
Tresar azi morții din morminte, feciori, și striga către voi:
- Desfaceți negrele morminte, ca să putem veni și noi ...

La lupta care vi se cere, de-a apăra cel sfânt pământ
Udat cu lacrimi și sânge, legându-ne cu jurământ:
Că ori și câți vor fi dușmanii, vom cere cu glas tunător:
„De toată suferința noastră un cap de om din ceata lor!”

Deci, haideți dragilor flăcăi ai țării, să facem marea
socoteală!

Ce nu pot înțelepții lumii, cu paragrafi scriși cu cerneală,
Să facem noi, scriind cu sânge povestea Țării Românești:
Pe malurile Tisei triste, să mai zidim un Mărășești!

Petrea Dascălul

¹⁶⁶ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 18, 24 martie/6 aprilie, p. 2.

Milă ¹⁶⁷

Sub streșina unui palat,
Sta invalidul răzimat
De zidul spoit în culori,
Cerând bani dela trecători.

L'am înfruntat: De ce cerșește?
El mi-a răspuns militărește,
Scurt, aspru și cuprinzător:
-,„Eu nu cerșesc, cer ajutor,
Un ban sau doi, s'adun o sumă,
Să-mi cumpăr un picior de gumă!”
-,„Și mulțumit ești cu aces dar?”
I-am zis, scoțând din buzunar
Un ban, pe care el oftând
Mi l'a respins așa grăind:

„Îți mulțumesc, că prea mi-ajunge
Din darul vostru, care 'npunge...
Dar vezi, mai sunt săraci ca mine,
Și mila lor imi cade bine!”

¹⁶⁷ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 16, 27 aprilie 1919, p. 6.

Învățătura:
Decât un ban și-o vorbă rea,
Mai bine-i a nu da și-a tăcea.

Petrea Dascălul

George Ranetti
(1875-1922)

Poet și publicist, părintele revistei „Furnica”.

Noul camarad ¹⁶⁸

În ocnă, - țintirimul de cugete pătate,
La poartă unul bate
Tovarăș proaspăt ... încă
Nu i-au fost pus pe spate veșmântul cenușiu,
Linițoliu trist ce'mbracă p'un îngropat de viu :
El are-o rămășiță straie militare.
Și toți nenorociți, ciopleau în stâncă,
Priviră cu mirare
Ciudata arătare
Ce mai avea pe umeri vagi urme de galoane,
Și i se înfățișează, corecți ca în saloane :
– Eu, zăpăcit de alcool,
„Am făptuit cinci spargerii de case ș'un viol”,
– „Eu, o delapidare”.
– „Eu, falșuri mari în scripte”.
– „Eu jefuiam de scule cadavrele din cripte”.
– „M'am cununat cu două
„Neveste legiuite,
„Bigam sunt pasă-mi-te”.
– „Eu, am ucis pe maica!...
– „Dar tu... dar tu ce stai ca

¹⁶⁸ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 15, 13 aprilie 1919, p.7

– „Vițel la poarta nouă?...
Îl întreb răstit
Pe cel curând venit.
Îl întrebă ocașul cel mai bătrân din ceată:
– „Ce cați la noi? Arată
Și tu, ce val vrăjmaș
„Aici te-a lepădat?
„Care ți-a fost păcatul?”
– „Eu? bâlbăi’ntrebatul...
Am fost... am fost... ostaș
„Și țara... mi-am trădat...
Cu scârbă toți ocașii de el s’au depărtat,
Și’n stâncă ei lovire cu forță ca titanii.
Spre-a’năbuși ecoul sinistrei spovedanii.

George Ranetti

Livia Rebreanu (Hulea)
(1889-1972)

Răvaș ¹⁶⁹

De-asupra codrilor golași
Luceafărul zâmbește,
Și din adâncu-i nepătruns
Spre casa mea privește.
Mă vede ca și alte-dați
La geam, îndurerată,
Cu ochii plânși, cu gândul dus...
Cu lira înstrunată...
Și 'n glastrele de către drum
Un stol de crisanteme
S'apleacă tainic spre pervaz,
Parc'ar cerca să-l cheme...
El m'a văzut de-atâtea ori
Plângând în seri senine
Și m'a văzut cântând de dor
De când te știu pe tine...
Dar el nu ști' cât sbucium port
Cu inima-mi pustie
Acum - când tu ești dus sub steag
Iar tata 'n deal, sub glie...

Livia Rebreanu

¹⁶⁹ Românuł, Arad, Anul IV, Nr. 260, 26 noiembrie/9 decembrie 1914, p. 1.

Vasile Stoicănea

La poalele pădurii...¹⁷⁰

La poalele pădurii
O cetățuie veche,
 În ea un rege mândru
Petrece nopți de veghe.

Petrece nopți de-arândul
Și inima îl doare,
 Îngândurat privește
A săbii cingătoare.

Și sabia vitează
De jumătate 'n teacă,
 O prinde, o sărută
Cu inima întregă.

Dar, într-o noapte caldă,
El stă plutind pe gânduri,
 Și amintiri mărețe
Îl cuprindeau în rânduri...

¹⁷⁰ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 121, 7 /20 noiembrie 1918, p. 3.

Un glas adânc răsună
Un glas măreț, gigantic,
La geamul cetățuiei
Clădită în stil antic:

-„Oștirea te așteaptă
Și armăsarii sar,-
Grăbește! Vremea-i scurtă,
Mărite ghinărar!

„Dușmanii toți să peară,
Nădejdea să re'nvie
E sfânt mormântul celor,
Cari mor în bătălie”.

Și regele tresare,
Ia sabia-argintată
Și pleacă, rostind falnic:
„Acum, ori niciodată!”

Vasile Stoicanea

A. N. Tărnăveanu

Scrisoarea prinsonerului ¹⁷¹

Sună clopotele sună,
Sună, sună și s'adună
Boerime, sărăcime
Și de cei care n-au pe nime.

Și se'nchină și se roagă
Lume multă, lume 'ntregă,
Cu credință și căldură,
Subt măiastra boltitură.

Țarul încărcat cu aur
Dă al inimei tezaur
Lui Isus Mântuitorul
Ca și slutul, cerșitorul.

.....
Numai eu, sărac de mine
Prinsoner prin țări străine,
Nu mă rog lui Dumnezeu
Ca în sătulețul meu.

¹⁷¹ Gazeta Transilvaniei, Brașov, Anul LXXX, Nr. 54, 9/22 Martie 1916, p. 1.

Unde popa Pantilie
Ne sluja în liturghie
Slujbele cele mai sfinte,
Cătr'al cerului Părinte.

Și plâneau și mari și mici,
Moși cărunți și cei voinici,
Când cânta cu glasul mare
Slujbele de sărbătoare....

A. N. Tărnăveanul

Demetriu Toncean

Mamei mele¹⁷²
(scrisoare)

Nu ți-am scris măicuță
Carte de trei luni,
C'am trecut de-atunci
Prin grele furtuni.

Unde'n loc de ploaie
Gloanțe picurau,
Și' n feciorii nostrii
Mari prade făceau!

Mort de mult - măicuță
Știu, că m'ai crezut;
Dar credința sfântă
Mi-a servit de scut!

Că mai am vieță?!
- Tu Stăpâne o ști!
Lui îi mulțămeste
Maică, mai întâi.

Am scăpat cu vieță!
Vai! De bucurie,
Scumpa mea măicuță,

¹⁷² Unirea, Blaj, Anul, XXV, Nr. 8, 24 august 1915, p. 2.

Nici nu-ți mai pot scrie.

În visuri nopți dearândul
Cu tine povesteam;
Plângând de bucurie
Din visuri mă trezeam.

A scris astă carte
Copilul tău: Ioan,
Ce-i ars de dorul tău,
Trecut acum de un an.

Sântu, la 9 VIII 1915

Demetriu Toncean

POEZII PATRIOTICE

POEZII PENTRU BASARABIA

Cântecul Prutului ¹⁷³

Foaie verde de secară
Prutule apă amară
Ce vii turburat prin țară?
- Cum sa nu viu turburat
Dac' atât am așteptat
Și aștept mereu, mereu
Să se schimbe rostul meu,
Căci grozav am obosit
La Muscal să fiu robit .
Eram apă românească
Azi redută muscălească
De pahonți cumplit păzită
Și de dânșii ispitită
Ce văd de nu se strecoară
Vre-un frate înspre țară;
Să se vadă frați cu frați
De același dor mânați.
Iar eu stau și n'am ce face
Nici în luptă-s, nici în pace
Și de-atâtea frământare
Îmi sunt apele amare

¹⁷³ Românul, Arad, Anul IV, Nr. 250, 13/26 noiembrie 1914, p. 1.

Și de-atâtea lacrimi plânse
Și de-atâtea doruri stinse
O Ștefane, Doamne sfânt
Ce nu ieși tu din mormânt
Sa bați aprig din picior
Să-ți aduni al tău popor
Și să scapi a ta grădină
De omizi și de jivină
Iar eu mândru fericit
Să curg lin, tihnit
Pentr'un singur neam și-o țară
Cum a fost odinioară.

Sergiu V. Cujbă

Pro Basarabia ¹⁷⁴

De-o sută patru ani te bate Prutul
Și mori cu zile, dulce Basarabie...
Veni-va ceasul când – prin foc și sabie –
Noi, frații tăi, vom trece'n goană prutul?

A! e un gând și un dor de tot minutul
De-a cucerii dela Hotin la Mare
Pământul scump al lui Ștefan cel Mare
Și-a da Moldovei vechi întreg ținutul!

Nu zăbovi și mișcă te române
Tu care ești în fruntea tuturor
Și nu lăsa ce astăzi poți, pe mâne!...

Azi peste Prut pe toți ne mână dorul
De-a saluta cu fală aurora
Ce va găsi la Nistru tricolorul!...

Teodor Rișcanu

¹⁷⁴ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXIV, Nr. 41, 11/24 iunie 1916, p. 4.

Fraților basarabeni ¹⁷⁵

Un veac de lacrimi lungi și de dureri,
Un veac de chinuri mari și de robie,
În miezul celui mai cumplit război
S'a scurs de tot în neagra veșnicie.

Cu frunțile brăzdate, dar cu dor
Nețărmut în inima curată,
Vă despărțiți voi de cutropitori
Și vă lipiți de mama 'ngenunchiată.

Ciobani bătrâni, cu turmele de oi,
Ciobani bătrâni cu pletele brumate,
Cântați domol cu grai fermecător,
Cu gânduri bune și nădejdi curate.

Căci sărbătoarea voastră e acum
O sărbătoare vecinică și mare,
Și zvonul ei adie 'n unde lungi
Și picură avânt și 'mbărbătare.

¹⁷⁵ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVL, Nr.80, 28 iulie/8 august 1918, p. 1

Cântați cu drag... jucați în șiruri largi,
Ca Nistrul scump să vă admire hora;
Doar sărbătoarea voastră e acum
Neîntâlnită și a tuturor.

Eu vă trimit, pe aripă de vânt,
Urări cinstite și vă doresc toate
Ce le poate dori cu gând senin
Un frate bun, – un frate de departe.

Florin

POEZII PENTRU ȚARĂ

Patriei mele ¹⁷⁶

Frumos te-a mai împodobit
Părintele ceresc,
O patrie, pământ iubit,
Scump leagăn părintesc!

Mănoase câmpuri, mândre văi
În sânu-ți a întins;
C'un falnic brâu de munți stâncoși
Măreț mi te-a încins.

În miezul tău de preț nespus
Ascuns-a mii comori;
Cu codri munții ți-a 'mbrăcat
Și-a tale văi cu flori.

Și râuri limpezi, viu cristal,
Din sânu-ți a pornit
Și 'ntr'ale lumii patru părți
Ca dar le-a împărțit.

¹⁷⁶ Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1917, Sibiu, Anul VI, Nr. 46, decembrie 1916, p. 61.

Să fii în lume a voit
Un cuib de fericiri,
Dovadă vie pe pământ
De-a lui cerești iubiri!

Tresaltă vesel sânul meu
La numele tău sfânt,
Căci leagăn dulce tu mi-ai fost
Și tu-mi vei fi mormânt!

Și orișicând voi fi chemat
Spre apărarea ta,
Voios spre a te mântui
Viața mi-o voi da!

A[ndrei] Bârseanu

Neam liber ¹⁷⁷

În groaznice vărsări de sânge
Jertfitu-s'au atâți voinici,
Răscumărând vieța noastră
Prin moartea lor de mucenici.

Aproape-i vremea prorocită! –
–Sub ale izbăvirii zori
Cutremurat se simte neamul
De-ai bucurie calzi fiori.

Români! sunat-a ceasul mare,
Și vechi nădejdi a deșteptat,
A cărui izbândire Ceriul
Acum o-a binecuvântat.

Pornim spre o vieță nouă
Cu mândrul nostru tricolor
Ca neam cinstit, mărit și liber
De-acum în vecii vecilor.

Ioan Prișcu

¹⁷⁷ Glasul Ardealului, Brașov, Anul I, Nr. 2, 12 noiembrie 1918, p. 1.

Românii ¹⁷⁸

Versuri de prilej

Alcătuite de ciobanul Nic[olae] Nartea din Vale

Neam frumos cu multe ramuri,
Ca și pomul roditor,
S'a desfășurat în veacuri
Poporul românilor.

Trunchiul este România,
Ce-i de sine stătătoare.
Afară de-a sa grădină
Stau crengile roditoare:

Prima creangă se întinde
Peste văi, peste Carpați,
Coperind prea minunate
Dealuri, șesuri, iubiți frați, —

E Ardealul, e Bănatul,
Până'n Tisa povestesc,
Maramurăș și Crișana,
Toate-n graiul românesc.

¹⁷⁸ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI, Nr. 126, 14/27 noiembrie 1918, p. 3.

Asta-i țara, pentru care
 Dușmanii s-au năzuit
Să ni-o schimbe 'ntr'a lor limbă,
 Într'un ceas nenorocit.

Altă creangă se întinde
 Printre râuri și izvoare,
Între codri și coline,
 Scumpele noastre odoare;

Și-i așa înconjurată,
 Spun că-i „veselă grădină”,
Unde cântă păsărele,
 E duioasa Bucovina, –
Țara lui Ștefan cel Mare,
 Care'n lume seamăn n'are.

Ear a treia creangă trece
 Peste Prut, acoperind
Basarabia întreagă,
 Și peste Nistru trecând;

Țară 'n jale și 'ntunerec!
 Așteptat-ai nencetat,
Sora mare să-ți croiască
 Viitorul luminat...

Peste Dunărea bătrână,
Printre sârbi, printre bulgari,
Risipite stau surcele
În aceste vremuri mari;

Când un vânt de primăvară
De noroc aducător,
Mângăie coroana mare
A pomului roditor.

Atunci toate, pân' la una,
Trunchi, și ramuri, și surcele,
De fiori tresar deodată:
Sate mari și mărunțele
Vor scăpa de chin și rele!

Căci avut-am totdeauna
Credință în Dumnezeu,
Și Eternul nu ne uită
Pe români, poporul său.

Nicolae Nartea

România Mare ¹⁷⁹

O, ce zile de avânt,
De 'nălțare, de 'nviere!...
Al robiei lanț e frânt,
Tirănia 'nvinsă pierе!

Pe pământul strămoșesc
Liberi, își dau mâna frații...
D'astăzi nu-i mai despărțesc
Molna, Prutul... nici Carpații!

Românescul tricolor,
Dela Nistru pân'la Tisa
Fâlfăie biruitor...
Visul, împlinitu-ni-sa!

La un loc tot neamu-i strâns
Într'o largă Românie...
Veacuri lungi de jale – am plâns
Plângem și azi... de bucurie!

P. Dulfu

¹⁷⁹ Glasul Ardealului, Brașov, Anul I, Nr. 22, 24 noiembrie/7 decembrie
1918, p. 2.

Dor de țară ¹⁸⁰

Dorule, de n'ai mai fost,
Ce ți-ai pus la adăpost
Jalea și durerea ta
Tocmai la inima mea?
Că de când te port la sân
N'am cu ce să mă alin,
Că-i prea grea povara ta
Și mi-i slabă inima,
Și s'a rupe, măi fârtate,
De-atâta străinătate.

Căci când stau la sfat cu tine,
Plânge inima în mine
Numai lacrimi și suspine.
Că pe-aicea nu sunt flori,
Nici glas de privighetori,
Nici femei cu răs șăgalnic,
Nici copii cu joc sburdalnic,
Nu-i soarele-așa vioiu
Nici lună ca la noi,
Firea nu-i pe-aici frumoasă,
Ca'n Ardeal, la noi acasă.

¹⁸⁰ Calendarul Asociațiunii pe anul Mântuirii 1919, Sibiu, Anul VIII, Nr. 49, decembrie 1918, p. 99.

Gându-mi sboară 'n depărtare,
Drum de țară până 'n zare,
Trece 'n fugă deal cu deal
La iubitul meu Ardeal.
Văd pe culmi un mândru plaiu,
Unde-adesea mă purtai
Doina de mi-o trăgănai.
Turma iese 'n luminiș
Din huceagul de-aluniș,
Doina glasul și-l înstrună,
Și de multă voie bună
Sună codrul, de răsună.

Câmpu-i verde, plin de floare,
Din văzduhuri mândrul soare
Cerne pulbere de-argint
Peste văile ce-alint
Dulci miresme de zefir
Din al florilor potir.
Și pe prispa casei mele
Sprintenele rândunele
Numai gura e de ele.

Toate-s dulci, toate mi-s dragi:
Și pădurile de fagi,
Munții ce lovesc din creastă

În țăria cea albastră,
Și câmpii, și lunci, și văi,
Sate, fete și flăcăi;
E frumoasa firea 'ntreagă,
Și de-aceea mi-este dragă.

Iar de dorul tuturor
Gândurile mă dobor,
Și de-atâta jale grea
Mi-se rupe inima,
Dorule, Măria Ta!...

Seb[astian] Stanca

Patria-mamă ¹⁸¹

Ardealu 'ncins de sărbătoare
Cu toți Carpații plini de soare
Chema la sine pe Bănatul
Cel iscusit și pe fârtatul
Sau Maramurăș, pe Crișana
Cea mândră și Cosînzeana,
Pe sora dulce Bucovina
–Cu toții tot dintr'o tulpină –
Ca împreună sfat să ție
Să'nchgege o împărăție
Cum nu a fost și nu mai este
Nici în minuni, nici în poveste,
Ca și cea Dacă și Romană
Ce fuse cea mai năzdrăvană.

Și-apoi porniră toți ca frații
Și se uniră și Carpații,
Ca Mamei-patrii să-i închine
Pământul ce i-se cuvine
Iar ea în cale le eșise
Pe când veste auzise

¹⁸¹ Glasul Ardealului, Brașov, Anul I, Nr.2, 25 decembrie 1918/7 ianuarie 1919, p. 2.

Și pe Ceahlău sta sprijinită
Cu tot ce-i scump împodobită.
Pe cap coroana cu vulturul
În frunte stema cu bourul,
La brâu era înfășurată.
Cu Dunărea de-un pod legată
Iar haina-i din câmpii 'nverzite
Cusută'n spice aurite,
Era cu Prutul jos tivită
Și cu Siretu 'mpodobită,
Mantaua sa era tăiată.
Din marea neagră moară
La gât cu salbă minunată,
Ce fuse fala de-altădată:
Rovine și Călugăreni
Oltenița și Războienii.
Brățări la mâini erau redute
Din Pleava-Grivița făcute
Pe piept stau în sclipiri Mărăștii
Oituzul, Jiul, Mărășeștii:
Insigniile însângerate
Cu mii de eroi răscumpărate
Iar la picere răzămată
Sta Basarbia scăpată..
Din depărtări văzu cum vine
Alaiu'n zările senine

Iar Mama brațe largi întinde
Și neamu 'ntreg la piept cuprinde
În plâns se 'mbrățișează frații
Și'n jurul lor saltă Carpații
Din Nistru'n Tisa'i hora mare,
Și trage noile hotare.

Maria Baiulescu

24 Ianuarie ¹⁸²
(1859 - 1919)

Sfântă ne e și astăzi
Viersuri mândrei flori
Ce' mpăcase vrajba
Țărilor surori...

Îl jucau în gânduri
Si l cântau în joc
Ca pe cel mai mare
Și atins noroc...

Fericise o țară
Cântecul cel nou
Dar fereau să-l prindă
Văile'n ecou...

Și fereau să-l urce
Borile spre munți
Căci prea multe gânduri
Lăcrimau sub frunți...

¹⁸² Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 7, 3/16 februarie 1919, p. 2.

Și fereau să-l poarte
Apele sub Prut
Căci prea multe inimi
Sângerău sub cnut...

Astăzi munți și ape
Trânbiță 'n ecou
Hora cea mai sfântă,
Cântul cel mai nou.

Spus la framăt mândru
Brazii din Carpați
-Jertfa se 'nfratește
Rege și soldati.

Jertfa ce nu-și cere
Chinului hotar,
Capătă din ceruri
Cel mai mare char...

- V'ați primit răsplata
Rege și soldați
Nu mai sunt hotare
Să despartă frați...

Spune Prutu'n versuri
Undelor de argint
- Când cretința-i mare,
Visele nu mint...

Mare-i fu credința,
Vrednicule craiu
Azi e fapt temeinic
Visul lui Mihaiu.

Elena Farago

Hora Unirii ¹⁸³

Pe pământul României
Hora largă se pornește
Scumpă horă a frăției
Pe toți frații azi unește.

Moldoveanul cu Munteanul
Au întins peste hotare
Mâna la Barasabeanul
Ce robea sub cnutul tare.

Și spre dalba Bucovină
Hora largă ei îndreaptă
Sora lor cea mai mezină
Ah, de ani, de dor i-așteaptă.

Săltând hora prin poiene
Au trecut hotarul Dornii,
Vino 'n horă Ardelene,
Căci la toți de tine dor-ni.

¹⁸³ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 14, 6 aprilie 1919, p. 2.

Și l-au prins în horă frățească
În serbarea de unire,
Fremăteau prelung Carpații
De atâta fericire.
Binecuvântat cu harul
Dumnezeu din tronul zis-a:
„Să vă fie de azi hotarul
Nistrul, Dunarea și Tisa.

Și pe steagurile voastre
Scrieți: un gând, o simțire;
Și nici iad nu va desparte
Hora largă de unire.”

Emil A. Chiffa

E zi de sărbătoare! ... 184

Eliberat din lanțuri grele,
Ce veacuri te ținură în robie, –
Tresari voios și plângi de bucurie;
Ardeal frumos!...

Și glia ta se scutură, – să piară
Și urma celor ce te 'ngenunchiară, –
Să piară și cenușa blestemată,
Ce subjugată
Ținu a ta comoară!

.....

Și codrii 'ntineriți, în freamăt viu
Își cântă mult dorita libertate;
Iar munții stau cu crestele plecate
Și-ascultă imnul gliei liberate!...
Și 'n pulbere trântit e frântul lanț...
Și pajura de craiu zace pe jos...
În zare se ivește maestros;
Un dorobanț!

¹⁸⁴ Unirea, Blaj, Anul XXIX, Nr. 97, 13 mai 1919, p. 3.

.....

S'a încheșat măreșul nostru vis!...
Dorm liniștiți strămoșii 'n cripta lor...
Unit pe veci e scupu-ne ogor;
S'a împlinit aceea ce fu scris!...

Tresari voios, Ardeal al suferinșii, –
Zășanul crud s'a frânt...
E iarășii soare!...
S'a sfărâșat cătușaa umilinșii;
Tresari voios... E zi de sărbătoare!...

Blaj, 10 mai 1919

Costantin Orendy,
artist, Teatrul Nașional din București

Transilvania și Bănatul ¹⁸⁵

Mă închin smerită 'n fața ta de sfântă
Și poala hainei tale ți-o sărut...
Toți munții noștri fermecați te cântă
Și îți inchină 'ntregul lor avut!...
Și râurile plâng de bucurie
Că nu mai sunt acum printre străini....
Și flori răsar din umilita glie
Din care răsăriau doar mărăcini!
Mă 'nchin în fața ta... și niciodată
Nu voiu putea să-ți dau ce-ai aruncat
În cumpăna de veacuri încleștată...
Doar Dumnezeu să-ți dea din ce ne-ai dat!...
Ai sângerat întreagă pentru mine
Și-atâți eroi ni s'au făcut pământ...
Dar cumpăna 'nălțată 'n zări senine
Atins-a poala corului prea sfânt
Și sufletele noastre de români!...
Știam că munții vor pieri în zare
Când ne-o privi din ceruri Dumnezeu!
O munților cu înzăpezite steme
Știam eu că sunteți din cei ce pier,
Căci altfel Dumnezeu de multă vreme
V'ar fi zidit cu frunțile de cer!...

Zaharia Bârsan

¹⁸⁵ Unirea, Blaj, Anul XXIX, Nr. 108, 25 mai 1919, p. 2.

România Mare din anul 1919 ¹⁸⁶

România:

Dela ce-i fără credință
Ne am unit în vremuri grele
Și-am format o Românie
A lui Carol stăpânie:
Eu Muntenia frumoasă
Cu Moldova drăgăstoasă,
Vino, vin' Dobroge mică,
Vino, vino fără frică,
Să putem eși la mare
C'avem misiune mare,
Aicea la răsărit
Multe-avem de isprăvit!

(Dobrogea să alătură)

Basarabie răpită,
Smulge lanțu 'ntr'o clipită,
Zboară iar' la sânul meu,
Că demult duc dorul tău!

Basarabia:

Decând rusu m'a luat

¹⁸⁶ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 24, 22 iunie, p. 4.

Multe lacrimi am vărsat,
Dar mulțam lui Dumnezeu
Că mă văd la sânul tău (se alătură)

România:

Bucovină, Bucovină
Dulce veselă grădină,
Tu iar' haid' la sânul meu,
Că te-a smuls dușmanul rău!

Bucovina:

Decând dușmanul m'a rupt
Dela al tău sân plăcut,
Tot am plâns, tot am oftat,
Ochii 'n lacrimi mi-am scăldat,
Acum mă simt fericită,
Că mă văd azi alipită
La tine mamă iubită. (se alătură)

România:

Iară tu Ardeal iubit,
De mulți ani te-ai svârcolit,
Se te smulgi dela străin,
Se te iau la al meu sân,
Că se mai șed fără tine
Nice nu mi-ar mai sta bine!

Ardealul:

O mie de ani s'a 'ncheiat
Decând stau tot ferecat,
Tot în lanțuri și robie
Numai Dumnezeu mă știe.
Munții, codrii de-ar grăi,
Vai multe ți-ar povesti,
De ale mele suferințe
Dela ce-l fără credință. **(se alătură)**

România:

Haid' Bănate, haid' ortace!
Fără tine ce am ști face?
Căci ale tale grânare,
N'au în lume-asemănare.

(Bănatul se alătură)

Tu Crișană! Bihoreană!
Selăjană! Sătmăreană!
Veniți, Maramureșană!

Una din ele:

Doamne mare ți e puterea,
Cum împlenești la om vrerea,
După chin și suferință,
Este și-a noastră dorință!
Mamă! Multe am suferit

Până la al tău venit;
Crișul, Someșul ți-ar spune,
Câte-am mai răbdat în lume,
Era tot un plâns, oftat,
Gral, credință ne a luat. **(se alătură)**

România:

Hai deți, haideți cu dulceață,
Se vă strâng la mama 'n brață.
Se formăm o Românie,
Cum n'a mai fost, dar să fie!
Se 'ntindem horă frumoasă
Că suntem stăpâni în casă: (cântă)
Haid' cu toate să jucăm
Și lumii să i arătăm
Că Traian ne-a răsădit
Aicea la răsărit.
Se lățim latinătatea,
Se stârpim păgânătatea:
Și d'acum pân' în vecie
Numai Românie fie.

Chimu

Banatul ¹⁸⁷

Crai mândru, visarea trecutelor vremi,
A secolilor de mai n'ainte,
Pe calea Ta ninsă de lauri și flori
Aduți și de mine aminte!
Că și eu sunt fiul aceleași mumi
Mai mic, dar mai mândru ca frații
Toți, pre când steme de nea port pe frunți
Și 'n nouri se 'mbracă Carpații
Eu n'al meu suflet port numai un lan
De grâne cu spicele pline! –
Dar ... visuri de veacuri și lacrimi duc
Azi apele mele streine!
Cătușe rod brațe și pieptul român
La Belgrad prin neagra Sârbie...
- Atâtea suspine și lacrimi la noi
Și-atâta vieață pustie!...

..Ieri mai aveam licăriri de nădejdi
Urzite 'ntr 'o dulce-auroră,
Când într'o clipă din grele sclăvii
Liberați ne-am întins la o horă
Toți frații de-odată cu mândre surori,
Sub ochiul de mamă - ferbinte...

¹⁸⁷ Unirea, Blaj, Anul XXIX, Nr. 139, 5 Iulie 1919, p. 3.

Dar, vai!...
De-atunci noaptea-i mai lungă mai grea
Și visul de-o clipă ne minte!
Pe-un șopot de frunze din codrii cărunți
Ardealul trimisumea'n vale
O șoptă haină, că Sârbi mă duc,
Mă fură din brațele Tale!

Ah! iată cum vin! ... Ah! iată aici!
Pe arme cu scripetele grele,
Să-mi sape de-acuma, să-mi sape de-acuma
Mormântul nădejdirilor mele!
În temniți cernite-mi vom duce pe rând
Din satele mândre feciorii,
Și popii cărunți vor plânge 'n psaltiri
Și ficele 'n mijlocul horii!...

Crai mândru, visarea trecutelor vremi,
A secolilor de mai n'ainte,
Pe calea Ta ninsă de lauri și flori
Aduți și de mine aminte!
Ascultă oftarea Carpaților Tăi
Și șopotul codrului verde;
Că-i glas obidit, e doru-mi pribeag,
Ce milă cerșindu-Ți – se perde.¹⁸⁸

S. Aiudeanul

¹⁸⁸ Poezie scrisă cu prilejul vizitei familiei regale la Blaj

Ieri subjuगाți - azi liberi ¹⁸⁹

Precum bătrânii ne spun
 Cu bună credință:
Viața noastră a fost
 Lanț de suferință.

Limba, legea strămoșască
 O mie de ani,
Toate ne au fost sfășiate
 De dușmani.

Limbei greu lăcat i-au pus
 Să n'o cultivăm.
Limba noastră cea frumoasă
 Morți numai o dăm!

Sfintele noastre altare
 Loc de mângăere
Le-a prădat în multe rânduri
 Cel dela putere.

Jugul când ne era greu
 De atâta amar,

¹⁸⁹ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 28, 20 iulie 1919, p. 4.

Protestam noi cu putere,
Dar în zădar ..

Căci dușmanul crunt și tare
Când seamă lua,
Că noi vrem o libertate
În sânge ne'neca,

Zicându-le „trădători”
La cei mai buni români,
Le stânge a lor viață
Barbarii de păgâni.

Cu toții să mulțumim
Celui Preaînalt,
Unul singur Dumnezeu.
Celce ne-a lăsat,

C'a răsărit și pentru noi
Soarele dreptății,
Sfânta zi de sărbătoare,
Ziua libertății.

Liberați suntem acuma
Frați Români!
Subjugați am fost odată

De păgâni.
Acum ori niciodată
Să ne arătăm tăria,
Acum într'o unire
Mărind România.

Acum noi să luptăm
Pentru a noastră țară,
Și viața să ne-o dăm
Pentru a noastră mamă!

Din sfânta lor cenușe
Ne strigă bătrânii:
Să sărim cu toții
Să nu răbdăm păgânii,

Să ne calce iară
Cu jugul lor de ieri,
Români, Vă încredeți
În a voastre puteri.

Tuturor să strigăm,
Să se audă tare:
Să trăiască țara noastră,
România-Mare!

Teodor Rusu

Libertate și moșie ¹⁹⁰

Frunză verde de stejar.
Nu m'am rugat în zădar,
Căci venit'a Domnul Sfânt
Și ne-a dat pe-acest pământ

Dreptate tuturor.
Mai întâi Românilor:
Libertate și moșie
Ce păstra-vom pe vecie!

Trandafir, floare frumoasă
Am ajuns ziua pompoasă:
Când un soare strălucește
Peste celce românește,
Într'un gând și o simțire
Și-au dat mâna de unire,
Ca în cinste și în muncă
Împreună să o ducă.

Un român

¹⁹⁰ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 29, 27 iulie 1919, p. 4.

Cântec nou ¹⁹¹

Mătasa codrului trăsare
De-un cântec nou, de-o doină nouă:
În strălucirea cea de rouă,
Izvor din lanțuri frânte'n două,

Din norii negri de furtună
Din vijelia ce sbucnise,
În ceasul, care se'mplinise,
Din albe și'ndrăznețe vise;

Din tinereța, ce-o ceruse
A țării sfântă palpitare,
Ca dragile-i mărgăritare,
Să mirue alte hotare.

Îl cântă frați și surioare,
Ce se iubiră de departe,
Un zîmbet drag din el străbate
În locul lacrimii svântate.

¹⁹¹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVII, Nr. 82, 26 august 1919, p. 2.

Răsună dulce, și ne cheamă,
Că'n unda sa mântuitoare,
Răsare-a crucii sfântă floare
Spre drumuri drepte călătoare.

Și doina cea de biruință
O cântă'n lan de spice grele
Voinici cu piepturi de oțele,
Și glas de fete subțirele.

Pătrunde lin în zări pierdute,
În aurul curat al firii,
De pe cărările 'nfrățirii
Spre soarele dumnezeirii.

Elena din Ardeal

Țării mele ¹⁹²

O, țara mea, cea mai frumoasă'n lume,
Cu cerul 'nalt și pururea albastru,
Cu păsări cântătoare
Cu câmpuri nesfârșite de mătase,
Cu brațe oțelite, pentru luptă,
Cu fructe aromătoare,
O, țara mea, cea mai frumoasă'n lume,
Cu zâmbete de marmură și aur,
Cu sute de biserici glorioase,
Cu ape vii, clocotitoare'n spume,
Cu munți bogați, încununați de soare,
Și cu păduri străvechi, misterioase;

O, țara mea, cea mai frumoasă'n lume,
A trebuit, din nou, să urci Calvarul,
Ca umilit, muștrat de conștiința
Să te iubesc cu'n întreaga mea ființă,
Cu toate gândurile mele sfinte,
O, scumpo, adorato!

¹⁹² Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 43, 26 octombrie 1919, p. 2.

O, țara mea, nefericită țară,
Cu cerul greu și-apăsător de zgură.
Cu păsări cobitoare
Cu câmpuri nesfârșite de rugină,
Cu trupuri zdrențuite, mutilate,
Cu fructe otrăvitoare,
O, țara mea nefericită țară,
Cu zâmbete de fiere și de doliu,
Cu sute de biserici profanate,
Cu ape-adânci, clocotitoare`n sânge,
Cu munți săraci, încununați de flăcări,
Și cu păduri: movile de cenușe;

O, țara mea, nefericită țară,
A trebuit, din nou sa urci Calvarul,
Ca umilit, muștrat de conștiință
Să te iubesc cu`ntrega mea ființă,
Cu toate gândurile mele sfinte,
O, scumpo, adorato!

O, țara mea, cea mai frumoasă țară,
Și cea mai glorioasă între toate,
Ridică-ți mândră, fruntea cătră soare.
Căci va sosi sortita zi, în care.
Vei stăpâni doritele hotară;

Sub steagurile tale' nvingatoare
Vor crește iarăși pruncii pentru tine,
Iar cei căzuți vor odihni în pace,
Și fericiți cum n'au fost niciodată;

Căci va sosi sortita zi, în care
De toată omenirea 'ncununată
Vei îmbrăca hlamida' mpărătească!

O, țara mea, cea mai frumoasă'n lume,
Și cea mai glorioasă între toate,
Ridică-ți, mândră, fruntea către soare...
O, scumpo, adorato!

H. P. Stamatiad

POEZII DEDICATE SOLDAȚILOR

Soldaților ¹⁹³

Bătuți de ploii, de soare arși
Ai patriei iubiți eroi,
Pe tact însufletit de marș
Să duc să moară pentru noi.

Plecați cu bine, dragi flăcăi,
În lupta pentru-al vost pământ,
Și peste munți și peste văi
Răsune cântecul vost sfânt.

Cu jale noi privim la ei,
Cum se'nșiră sub drapel.
Luptați ca niște pui de lei
Voinici cu piepturi de oțel.

Să tremure'n a voastre mâni,
Dujmanii cei ucigători
Să știe că sunteți Români,
Si neam de mari biruitori.

Cuprindeți lumea, dragi eroi,
Ura, ura, învingător!
Si iar să ne veniți napoi,
La pieptul nostru iubitor....

Elena din Ardeal

¹⁹³ Calendarul Asociațiunii, pe anul visect 1916, Sibiu, Anul V, Nr. 45, decembrie 1915, p. 65.

Altui Viteaz ¹⁹⁴

Pe coasta dealului de meal.
Viteazul nostru din Ardeal,
Își doarme somnul în pământ
În cel mai nou tăiat mormânt.

T n'ai putut decât cu dorul,
Să-i poți împărtăși fiorul,
O albă floare ca să-i pui
Ș-o șoaptă la mormânt să-i spui...

Dar toamna îl va tămâia,
Și'n flori și frunze l'a 'mbrăca
Și iarna cu a ei moale blană,
Să nu-l mai doară nici o rană...!

*

Voi fulgi de nea albi și ușori,
Cădeți de sus neștiutori,
Și la mormântu-i vă topiți,
O, mare foc acoperiți...!

¹⁹⁴ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXIV, Nr. 2, 10/23 ianuarie ianuarie 1916,
p. 2.

Voi mierle și privighetori,
Cântați-i lui adeseori
Ce dulce-a mai cântat odată,
Și inima lui fermecată...!

Când iarna 'și va topi argintul,
Va înflori aici iacintul,
Și trandafirii și pelinul,
Acei ce 'i cunoșteau suspinul...!

Și va veni la groapa sa,
Din alte locuri și-o turturea
Să'ncheie viața ei trudită,
Lângă țărina lui iubită..!

Elena din Ardeal

**POEZII ALE
GARZILOR NAȚIONALE
ROMÂNEȘTI**

Marșul legionarilor români ¹⁹⁵

Sosit-a ceasul liberării
De atâta veacuri lungi dorit,
Vuește-adâncul depărtării
Ca gemetul cumplit al mării,
Și- 'n largul străveziu al mării
Un soare nou a răsărit!

Noi suntem oastea, ce-o visară
Strămoșii 'n dorul secular
Cu sufletul de-oțel și pară...
Noi suntem falnica comoară
Ce cu -'ngrijire ne-o lăsară
Pe patul suferinții 'n dar.

Un zvon măreț de biruință
Aprinde pieptul nostr-acum:
E șoapta ce-a luat ființă
În crunte veacuri de credință
Și desnădejde 'n umilință

¹⁹⁵ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul I, Nr. 46, 17 noiembrie 1918, p. 1.
Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVI Nr. 120, 4/17 noiembrie 1918.
Românul, Arad, Anul 7, Nr. 10, 7/20 noiembrie 1918, p. 4.

Tăindu-și neclintită drum
Bănatul ne-a trimis solie
Năpraznicu-i cuvânt l'aud,
Trezit din somnu-i de urgie
Brașovul viforos învie,
La fapte mari de vitejie
Vin grăniceri din Năsăud!

De clocot viu e zarea plină:
Răsună tulnicu'n Câmpeni
Și codrii-adânci de brad suspină
Măreața frunte și-o înclină
Și'n fața Moșilor se'nchină
Cucernic munții Apuseni.

Și Bălgradul rotind privirea
Așteaptă-al ostașilor alaiu,
Când biruindu-le 'ndârjirea
Carpații trâmbița-vor știrea
Că fulgerând a'ntrat oștirea
Nerăzbunatului Mihaiu...

Și Bucovina blând ne chiamă
Cu glas de bucium depărtat
Ca plânsetul duios de mamă
Lăsat să piară oarba teamă

Va ține cerul astăzi seamă
De ceasul nostru așteptat!

Vezi Basarabia departe
Înalță falnicu-i stindard:
Sfârma-vom culmea ce desparte
Un frate de altul și ne'mparte,
De-un singur dor ne leag'o soarte
Și inimile ce ne ard...

Copii! acesta-i jurământul
Și eternul nostru ideal:
„Ne asculte Domnul sfânt cuvântul
Ne binecuvinteze-avântul
Să desrobim de-acum pământul
Și glia vechiului Ardeal”

'Nainte! Goarna'n văi răsună
Și zările se înroșesc...
Din patru unghiuri munții tună
Roind, voinicii, se adună,
Și prind în horă împreună
Ardealul nostru românesc...

De I[oa]n] Broșu

**MAREA ADUNAREA NAȚIONALĂ
DE LA ALBA IULIA**

Imnul Unirei ¹⁹⁶

Neam român, din patru unghiuri, fruntea ți-o ridică sus
Căci din somnul cel de moarte înviat-ai ca Iisus!
Lanțul sclavului de veacuri azi îl scuturi la pământ,
Iar dușmanii tăi ca pleava umblă-acum bătuți de vânt.
Cei ce-au vrut ca să-ți răpească legea ta și graiul tău
Au ajuns de-ocara lumii sub blestemul cel mai rău.

Neam român, ridică-ți glasul, căci și cerul și pământul
Vreau acuma să te-asculte, să-ți audă azi cuvântul.
În cetatea cea străbună, ridicată de Traian,
Azi se-nalță-a doua oară falnic vulturul roman
Și cu ochii lui cei ageri spintecă văzduhul mare
Neamului român să-i pună nouă și mai largi hotare.

Neam român îndreaptă-ți ochii spre cetatea-n care-odată
A intrat Mihai Viteazul cu viteaza lui armată.
Nu vedeți voi pe ruina zidurilor învechite
Umbra lui, care vestește vremurile împlinite
De-a lua în stăpânire pe vecia vecilor
Ce dușmanii îi răpiră tâlhărește, prin omor?

Neam român, tu și urechea ți-o apleacă și ascultă
Căci povestea ta e lungă și durerea ta e multă.
Mut ai fost tu până astăzi și de-ai vrea ca să mai taci
Ar vorbi în lumea largă pietrele pe care calci.
Surgăniunile lui Horia cum pot rămânea uitate?
Horia care-ntâi strigase: „Împărate, fă dreptate!”

¹⁹⁶ Românul, Arad, Anul VII, Nr. 19, 18 noiembrie/1 decembrie 1918, p. 4.

Neam român până acum toate ți-au fost în zadar:
Și revolta cu putere, ca și ruga la altar,
Căci dușmanii te-mpărțiră să te poată stăpâni.
Astăzi însă într-un cuget și-ntr-un simț ne vom uni,
Și vom spune-n lumea mare că suntem aceeași fii
Noi români din patru unghiuri și din patru-mpărții.

Ion Băilă

Închinare ¹⁹⁷

Marei Adunări Naționale din Alba Iulia

Ca la un semn tresaltă adunarea,
Cuvintele pe buze grabnic mor
Și stăvilită 'n piept s'opri cântarea;
Când desprinzându-se ca dintr'un nor
De pâclă, tot mai limpede - arătarea
S'alcătuieste'n fața tuturor:
Și stăruind cu ceilalți împreună
Răsar figuri uitate și s'adună.

Cu strajnice toiege'n mâini, păstorii
De turme, pogorând din surii munți,
Ce-au stat la sfat cu stelele și norii,
Înalță'n soare mândrele lor frunți,
Sub care scapăr' viu fulgerătorii
Și-aprinșii ochi, iar pletele cărunți
Unduietor mătasea și-o resfiră
Cu schinteieri de-argint și de porfiră.

Moșnegi și juzi cu bărbi încărunțite
Din Hațeg, Făgăraș și Severin

¹⁹⁷ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul I, Nr. 48, 1 decembrie 1918, p. 1.

Își taie drum, cu doruri înțețite
De lungile-așteptări, și-alături vin
Cu suflete de-avânt însuflețite.
De sfinte gânduri pieptul vostru-i plin
Cucernici voievozi de altădată
Purtând pe frunți credinț' -adânc săpată!

Dar ce fior de besnă'și ia ființă
Și șoapte de chemare se desprind?
E zugrăvită'n ochi poate căință,
Ori inima'n văpaie li-o aprind
Curajul, desnădejdea, sau credință?
Viteji, ce veacuri grele-ați stat, dorind
Să regăsiți superbul cuib, din care
Pornit-ați triști, cu ochii duși în zare...

O Dragoș, vânător de lupi și ciute,
Ce-ai plâns amar, fugind de Maramureș,
Și-adulmecând poteci necunoscute
Cu piscul frate și cu codrul gureș,
Ne-ai părăsit, ducând alături sute
Din cei mai dragi, în ne'mblânzindu-ți iureș
Răσαι pe culmi în zbor, și'nlături dealul,
Ca să cuprinzi biruitor Ardealul...
Și tu, o Negru-Vodă, scump vlăstar
Din Basarabi, ce-ai părăsit pământul

Strămoșilor, să'ntemeiezi altar
De pomenire pentru Domnul sfântul,
Lăsându-ne o mânăstire'n dar:
N'ai dat uitării-o clipă jurământul
Făcut când ai trecut peste hotară,
Ca să revii din Argeș la noi iară.

O slavă vouă umbrelor mărețe
Care-ați descins să strângeți la sân frații,
Sfinții păstrători de datini și povețe
Și-eterna slavă-a desrobitei nații,
Ce-ați mânuit isteț arme semețe
Și trufași regi înfrânt-ați, și'mpărații
Înspăimântați coroanele depus-au
Și oștirea 'n fața voastră ei supus-au...

O, Huniade și Mateiu Corvine,
Ce soartea v'a 'nălțat așa de sus
De-ați fost uitat ce sânge curge'n vineri Țintindu-
vă privirea 'n spre apus:
Intrați și voi sub bolțile senine
Ale 'ncăperii, unde v-au adus
Același dor și-același simțăminte
Ce-au clocotit și-'n voi mai înainte!

Cum? Nu zăriți însângerata ceată
A celor mulți și buni, ce i-ați jertfit?
Ca din noian svâcnesc iobagii iată,
Cu sufletul de patimi vâltorit
Și-a răsbunării poftă îi îmbată,
Căci lungi șiraguri de-ani au suferit...
Cu voi vreau bucuria s' o împartă
Și, cei pe cari jertfindu-i-ați, vă iartă!

Cântând, vuieste viu câmpia Turzii
Ca de-un fior nebun de bucurie,
Și chiuesc voioși în slavă sturzii.
Crăpând mormântu-i strâmt Mihaiu învie,
Și cum s'apropie orbii-l văd, iar surzii
Treziți din somn l'aud de bucurie,
Și îndreptându-și talia înaltă
Fulgerător pe albu-i șoim se saltă....

Șiroaie-i curg de sânge cald din rană
Pricinuite de haine mâini
Și de-ascuțiș de suliță vicleană...
Și trupul tău cel încolțit de câni
Și profanat, și inima sârmană.
Care-a zăcut atâtea săptămâni
Neîngropată, 'nvolburată 'nvie
Spre fapte mari de nouă vitejie.

Erou fără pereche, ce răpus-ai
Cu braț de oțel oștiri năvălitoare,
Și zori de zori de viață nouă tu adus-ai
Nădejdi mute care'n veci nu moare,
Și-'n pieptul nostru idealul pus-ai:
Te'ntorci semeț și'ntinerit, tu soare
Nepotolit al marilor dorințe
Ce ne-au chemat cu-atâtea vii credințe...

Posomorât, tu n'ai găsit răpaos,
Nici tihnă 'n împărțirea ce vrăjmașul
O săvârșise, răsărind din caos
Te'ntorci setos, să'ți regăsești sălașul,
Și trupului ciuntit să-i faci adaos:
Frumosul cap ce și-a lăsat locașul
Sub barda nemiloșilor călăi
Dorește să-și ia locul între-ai săi!...

Și tu cucernice vlădică Sava,
Bogat în fapte și'n dureri statornic,
Ce'n Vinț în temniți ai băut otrava
Sălbaticelor schingiuri, și spornic
În îndârjirea-ți așeptat-ai slavă
Din urmă, ne privești din ceriuri dornic,
Și blând te'ntorci pe plaiurile-aceste
Cu Simion Ștefan și cu Ioreste.

Dar voi ce stați înfrigurați afară
La poartă, Horia, Cloșca și Crișan,
Cu fruntea tristă, cu privirea-amară?
Bogatul sânge nu s'a scurs în van.
Priviți în largul plinelor hotară:
Trezit din morți norodul nost' sărman
Cum vecinica-i dreptate-și cere-acușa
Zdrobind robia, lanțul și cătușa...

Desprindeți-vă trupul de pe roate,
Se va 'ntrema din nou sfărmatul os
Căci sufletul le va'nchega pe toate...
Bălgradul vă așteaptă viforos
Și'nspăimântat, de groază țipet scoate.
Mușcați cu dinții spițele, și jos
Întoarceți-vă între noi, c'așteaptă
Poporul încă judecata dreaptă!

Iar dacă iadul s'a jurat să fie
Potrivnic crunt dreptății, e tot una...
Din nori vom smulge fulgerul, să vie
Pentru-a seca din temelii minciuna
Care-a clocit la noi de ani o mie:
Lua-vom frați orcanul și furtuna
Și brațe cu flăcări le-om încinge
Pentru-a'nălța dreptatea și-a învinge!..

O vis de veacuri, ce-ai ademenit
Atâtea minți aprinse spre lumină
Și-atâtea inimi largi ai încălzit
Cu focul sfânt al dragostei: ce plină
De har ți-a fost ființa 'n chin cumplit,
Sub maștera 'njosire fără vină
Pe care 'naintașii-o îndurară
Sub groaznic' apăsare seculară!...

Chemați de-a muncii neînfrântă vrere
Ați lăpădat a gropnițelor scânduri
Luminători ce neamul iar vă cere:
O Șincai, Maior, Clain – și negre gânduri
Ce-au tulburat a inimii putere
Cu-otrava desnădejzii 'n multe rânduri,
Le spulberați cu 'nțelepciunea minții
Și-avânt ceresc împrumutați credinții.

Dar nu, șiragul nu se 'ncheie încă,
Al celorce 'și vreau dreptul la viață
Încătușați de-a veacurilor stâncă...
Avrame Iancu, tu pâșești din ceață
Cu ochiu-adânc ca marea cea adâncă,
Iar suflul gurii tale-i ca de ghiață.
Și ne'nblânzit te zbați din loc în loc
Viteze căpitan fără noroc.

Noi deslușim sălbaticul tău vaier
Și doina ce-ai schimbat-o'n uragan,
Când împletind al vremii aspru caier
Ne cercetezi năpraznic an de an,
Și cântecul, ce șuieră în aier
De păcură, pucioasă și cătran,
Ți-a zguduit din visul lor urmașii
Ce-aproape aud cum îți vibrează pașii.

Nu simți chemarea sfântă de fanfară
Tu care dormi tăcut și solitar:
Șaguna cu alt Lazăr vino-afară!
Te-apropie cu pasul larg și rar,
Cuvântul tău va face să tresară
Pe cei înceteșoși de sfântul har
Ce pogorându-se din lumile dreptății
Trup s'a făcut pe câmpul libertății...

Vor străjui la pragul cripei tale
Superbii lei de bronz ce te-ocrotiră
Sporind adâncul păcii sepulcrale.
Ca ceara'n fața focului pieriră
Vrăjmașii cruzi, și-irmoase triumfale
Cei cari te-așteapt'or înstruna pe liră,
Când vesel surizându-ne norocul
Sosi-vei între-ai tăi să-ți cauți locul ...

Incopciind prezentul cu trecutul
Prin gura noastră morții-acum grăiesc
Cu glas de vifor: ei ne sunt avutul,
Și ce-au păstrat acum ne dăruesc...
Iar duhul lor divin ce ne-a fost scutul
Comoarei din cuprinsul sufletesc,
Năvalnic zbiciunindu-ne avântul
În foc și'n fulger ne preface cântul...

De I[oan] Broșu

Spre Alba-Iulia ... ¹⁹⁸

Celor ce pornesc

Bronzați de vânturi aspre, de drumuri și de lupte
Voi treceți astăzi , par'că desprinși dintrun năvod,
Cu haine-acoperite de colb și-aproape rupte,
Dar sfinte ca o veche halmidă de Voievod...

În vârf de baionete c'un fulger de scântee
Voi treceți ca'ntr'o mare baladă din trecut...
O! Dragi batalioane din care epopee
Veniți cu ritmul sprinten și-atât de cunoscut!
Îmi pare că, prin veacuri v'am mai văzut odată,
Căci sunt priveliști care în veci nu se mai șterg:
Aveți la steag aceiaș mătase sfâșiată
Și drumul vostru-atuncia ducea prin Șelimberg.

Și cum treceți prin câmpuri în seara cenușie
Cu flamuri și căciuli enorme peste urechi,
Aveți în gestul vostru severa măreție
Ce 'nsuflește bronzul eroilor străvechi.
Sburau din fața voastră grămezi de corbi și ulii;
Părea că vă conduce un suflu nevăzut
Să vă arate calea spre zidul Albei-Iulii
Ce răsărea superbă din falnicul trecut
Pe lacuri mari de sânge încet murea 'nserarea,

¹⁹⁸ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul, I, Nr. 49, 8 decembrie 1918, p. 6.

Și cum prin ceața plină de vis, vă urmăream,
Carpații'n urma voastră își îndoiau spinarea
Pe care se urzise structura unui neam.

Azi voi porniți la luptă cu-aceiași nizuință.
Pe creste fulgerate vă duce-acelaș drum,
Ce va condus odată spre marea biruință,
Dar pieptul vostru bate de-un suflet nou acum.

Eu, îl citesc cu fală pe-avoastre fețe crunte,
E gloriosul, sânge ce încă n'a săcat
Și care se ridică pe culmile de munte
Cu-orgoliul unui mare titan însângerat.
Voi azi porniți la luptă cu flamuri sfâșiate,
Alcătuind din brațe un formidabil bloc
Și nu e visul care în peptul vostru bate,
Ci Marele Arhanghel cu sabie de foc.

O ! Simt sub pasul vostru țărâna că tresare,
Pe poarta Albei-Iulii văd preoți și norod,
Ce vin în fața voastră cu pâine și cu sare,
Ca să primească iarăși pe falnicul Voivod.
Pe unde-au mers bătrânii merg astăzi strănepoții
Și trâmbița lor clară ce'n zări eu o aud,
Va face ca să plângă de bucurie Moții
Când grănicerii noștri vor trece prin Abrud.

Mircea Rădulescu

Nu mă plânge ... ¹⁹⁹

**În amintirea eroului-martir ION ARION din
Agriş, împuşcat mişeleşte pe când mergea cu
steagul la Adunarea dela Alba-Iulia.**

Nu mă plânge mamă dragă
Că mă plânge Țara-’ntreagă
Numai eu zâmbesc și-acum
Cum tot merg pe albul drum...
Că-am ajuns cu steagul meu
Pân la Sfântul Dumnezeu...

Iar în mândrele palate
Cu porți albe argintate
Cine-’n cale îmi eșia
Domnul Sfânt și Maică sa
Și mi-au zis ca să privesc
Spre pământul românesc
Și-am văzut măicuța mea
Nu ce-a fost, ci ce va fi...
Plânsu-atunci mă podidi.

¹⁹⁹ Unirea, Blaj, Anul XXVIII, Nr. de propagandă 23, 11 decembrie 1918, p. 1.

Că vedeam o Țară Mare
Par că nici n'avea hotare
Și-'n ea numai frați Români
Dar nu robi ci toți stăpâni
Nu erau case sărace
Iar în inimi numai pace...

Inima mi-am sărutat
Mamă dragă ne 'ncetat
Ea în steag înfășurată
Nu se sfarmă niciodată
Și de lacrimi îi udată
Și nu plânge niciodată...

Iară eu zîmbesc și-acum
Cum tot merg pe albul drum
Și-am ajuns cu steagul meu
Pân la Sfântul Dumnezeu.

Ovidiu Hulea

**Ion Arion (mijloc) pe frontul Marelui Război
(ziarulfacia.ro)**

**Înmormântarea eroului Ioan Arion,
Alba Iulia, Biserica din Cartierul Maieri - 2 decembrie 1918
(foto: Samoilă Mârza)**

Mormântul eroului Ioan Arion, Cimitirul Maieri, Alba Iulia

**POEZII DEDICATE
FAMILIEI REGALE ROMÂNȘTI**

Regele Ferdinand Întregitorul.
(Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu. Colecții speciale. Iconografie.)

Crai nou ²⁰⁰

Veniți! Cântarea biruinței
Cutremură pământ și mare,
Pe cerul visurilor noastre
Crai-Nou strălucitor răsare.

Senină, în adâncul țărnei
Pătrunde raza lui fierbinte,
Lumina-i binecuvântată
Deșteaptă morții din morminte.

Veniți voi toți ce'ndorul vieții
Pătrunsa-ți moarte cu pustiul,
Cari ați cuprins, ca frați de-o mamă,
Cu brâu de flacără Sibiiul.

Eroi, cari ați făcut la Cerna
Din pieptul vostru metereze
Și-ați înfrățit pe veci cu iadul
Puhoi de cete bavareze,

Voi toți, cari hoardele păgâne
Le-ați pregătit din sânge baia,
Viteji fără noroc în lupte,
Voi cei căzuți la Turtucaia.

²⁰⁰ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul I, Nr. 52, 29 decembrie 1918, p. 2.

Voi mucenici ai suferinței
Răpuși de foame, frig și boale,
Azi vipera înveninată
Se zbate'n propriile-i bale.

Cu zâmbetele dulci pe buze
Aduceți iară copilașii
Să-și vadă, duși pe duhul morței,
Cum fug cu groază ucigașii.

Veniți să preamărim izbânda
Atâtor năzuințe sfinte...
Nemărginită e puterea
Și îndurarea ta, Părinte.

Tăria valurilor mării
Spre naltul cerului pornite,
Căldura soarelui de vară
Tu gurei noastre o trimite.

Ca să vestim cu glas de tunet
În lumile înflorate
Sosirea sărbătoarei sfinte
De zece veacuri așteptate.

Cu noi e Dumnezeu, vestiți-i
Mărirea lui în cânt și-n flamuri,
Cu noi e Dumnezeu, pricepeți
Și vă plecați în față-i neamuri!

I[oan] U[rsu] Soricu

Înălțate Împărate! ²⁰¹

Înălțate Împărate!
Noi țărani dela sate,
Pentru e' ai făcut dreptate
Și le' ai scos din răutate,
Te rugăm, Măria Ta,
Să primești ce noi Ți-om da:

Codrii mândrului Ardeal,
Luncile cu-a lor podbeal,
Văile scăldate'n soare,
Apele murmurătoare,
Șesurile încărcate,
Viile încununate,
Cântecele noastre toate...
Pământul cu-ale lui comori,
Ceata mândră de feciori,
Plaiuri dragi, șerpuitoare,
Credința nemuritoare.

²⁰¹ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 21, 1 iunie 1919, p. 1.

... Iar de ceri, Măria Ta,
Și viața Ți-o vom da.
Din trupuri vom face stâncă,
Dragostea apă adâncă,
Apărând pe-al nostru Rege,
Tronul, patrie și lege,
Vom muri, ca să trăiască
Țara mare, românească!

Petrea Dascălul
[Petru Olariu Orlățeanu}

Regina Maria.
(Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu. Colecții speciale. Iconografie.)

Odată și acum... ²⁰²

Dedicată Reginei Maria

Ne povestea în seri de iarnă, al cărților înțelept graiu,
Că dragostea de neam și lege preschimbă stâncile în plaiu.
Noi rostul slovelor din carte, îl tălmăceam înfiorați,
Cu gândurile pironite pe piscurile din Carpați...

În ceasurile de urgie, stăteam cu vântul de povești,
Și'n taină ne șoptea pribeagul: „Priviți mereu spre București,
Acolo un Craiu și-o Crăiasă fac planul podului vrăjit,
Cum se 'mpreune la olaltă frățâni în trei părți despărțiți”.

Povestea rămânea din tată, ca moștenire elor vii;
Aceștia la sorocul vremii o'ntabulau pe-ai lor copii.
Așa se strecura comoara nădejdlor din neam în neam:
C'o se sosească ceasul mare, pe care noi îl așteptam.

A temnițelor parapete și-al sulitelor vârf de-oțel
Nu au putut opri în inimi svâcnirile de-același fel.
Din ce creștea mai mult potopul urgiei peste-al nost ogor,
Mai plină de curaj credința, spre casa Voastră pleca'n sbor,

Ea te vedea, Regină-mamă, la căpătâiu nost veghind
Și se'ntorcea înseninată în cale tuturor spunând:
„Aveți nădejde!... Zorii zile grăbesc spre culmile de deal,
Un înger oștilor cu mâna le-arată drumul spre Ardeal”.

²⁰² Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 21, 1 iunie 1919, p. 1.

Noi am avut două izvoare de lacrimi, pe cari le vărsam:
Erau izvorul suferinții și-al bucuriei, că V'aveam
Pe Tine Rege și Regină; - crezând în Cel ce V'a dat nouă
Am plâns și-am râs, în zile multe, secându-le pe amândouă.

Când codrii Vă'mpletesc cunună, izvoarele Vă preamăresc
Și luncile Vă'ntind covorul, pe'ntinsul hotar românesc
Răsună vorbele de mamă, trecând prin codrii peste văi.
Regina noastr'a tuturor! Azi mulți suntem copii Tăi!...

Petru Olariu Orlățeanu

Regina Maria din anul 1919 ²⁰³

Între a lumii regine,
Te admiră lumea pe Tine,
Judecându Ți fața ta
Cea frumoasă ca 'n poveste,
Cum pe pământ nu mai este.
Astăzi însă admirăm
Mintea Ta și ne 'nchinăm
Înțelepciunii ce ai,
Că-ai făcut din Țară rai.
Țara mică Ți-ai mărit,
La nord, apus, răsărit,
Făcând România mare,
Cum pe pământ samăn n'are,
Având multe bunătăți
Băi, plaiuri și vechi cetăți.
Să trăiți Regina noastră!
Trăiască și Regele:
Tot cu inimi vesele!

Chimu

²⁰³ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 24, 22 iunie 1919, p. 4.

Prințul Moștenitor Carol

Cântecul Prințului ²⁰⁴

Sus la Târgul Neamțului
E cuibul vulturului
Și 'nlăuntrul Târgului
Sunt puii vulturului.
Prințul Carol ce făcea?
Vânători-i comandă.
Și din gură le zicea:
- Camarazi, iubiții mei,
Va-ți luptat ca niște lei.
Și de-al vostru falnic nume
Vi-se duse vestea 'n lume.
La mulți ani voi să trăiți,
Și țara să v-o iubiți
Și în pace și 'n războiu,
Cum vă iubesc eu pe voi.
Colo sus la Râchitaș
A dat Neamțul peste naș,
Că-l botează frumușel
Voinicii dela Muscel
Și mi-l botează cu sânge,
De se vaetă și plânge.
- Cine 'n carte îi cetea?
- Colonel, când comandă,
Prințul, când la noi venea.

²⁰⁴ Unirea Poporului, Blaj, Anul XXIX, Nr. 81, 17 aprilie 1919, p. 2.

- De cântat cine-i cântă?
- Pușca și mitraliera.
- Cine mi-l cădelnița?
- Granatele când pocnea,
- Și cine mi-l înfășa?
- Pământul și țărâna.

*

Cine nu-i viteaz ca noi,
Să nu plece în războia
Toi ți-am spus, neamțule, spus,
Că viteji ca Românii nu-s
Că ei au în fruntea lor
Rege viteaz și cu dor
Și Regină iubitoare
Ce-i întrebă unde-i doare
Și le șterge lacrimile,
Le-alină durerile.
Și mai au cu ei sub steag
Au un Prinț viteaz și drag
Care, când ne comanda
Moarte prin dușmani făcea.

**GENERALULUI
HENRI MATHIAS BERTHELOT**

Generalul Henri Mathias Berthelot.
(Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu. Colecții speciale. Iconografie.)

Reconnaissance²⁰⁵
Dediée au Général Berthelot

Est-ce la Providence
Que nous devons bénir,
De reconnaissance
Un autel lui bâtir?
Elle nous a donné l'air
Libre à respire
A l'aigle son aire
Sur le pie du rocher.

Qui, elle est riche et belle,
Mais ce don est plus beau!
Non, ce n'est pas elle
Il faut chercher plus haut!
Alors, Seigneur, c'est vous,
Qui de votre couronne
Avez détaché pour nous
Cet astre qui rayonne.

Ou si ce n'est pas Vous
Désignez nous la place
Ou tombés à genoux

²⁰⁵ Românuł, Arad, Anul VII, Nr. 49, 30 decembrie 1918/12 ianuarie 1919, p. 3-4.

Nous pouvons rendre grâce.
De notre reconnaissance
O, dirigez les pas!
Alors montrant la France
Dieu répondit: „Là bas”.

Allez rendre grâce nations
A la France votre sauveur,
Car votre attachement profond
Lave ses plaies et sèche ses pleurs.

Et satisfaite de votre bonheur
Splendide dans sa gloire
Elle répond simple dans sa grandeur:
„Frères, c’était mon devoir”.

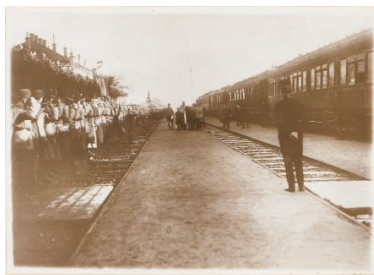
Alors le divin seigneur touché
Par ce sublime dévouement.
Heureux que sa race préférée,
Romaine, soit sauvée maintenant.

Montre la droite de son trône
„Vois France, ta place est ici”,
Puis penchant son front qui rayonne
Sur elle, Dieu murmure „Merci”.

Iulia Demian

În românește:

Providenței îi ridicăm altarul recunoștinței, pe ea s'o binecuvântăm pentru tot darul. Aerul curat ea ni l-a dăruit precum vulturului aripi să sboare. Da, dela ea avem bogăția și vieța, însă darul ce ni-l face astăzi este mai presus de toate. Sublimul lui avem să-l cântăm în sferile cele mai înalte, sus la Părintele ceresc. El să ne arate locul unde să cădem în genunchi și să-i implorăm binecuvântarea. Voi popoare eliberate astăzi, mângâiați pământul sfânt al Franței, alinați-i plânsul, ștergeți-i lacrimile, Franța este pământul spre care aveți să vă 'ndrumați pașii, acolo este mântuirea voastră. Ea, țara eliberatoare auzindu-vă glasul, v'ar răspunde: „fraților, datoria mea a fost să vă tind mână de ajutor”.²⁰⁶

**Primirea Generalului Henri Mathias Berthelot în Alba Iulia.
(1 ianuarie 1919)
(Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu. Colecții speciale. Iconografie.)**

²⁰⁶ *Ibidem*, p. 3-4.

DOAMNEI EMILIA RAȚIU

Emilia Rațiu.
[Soția lui Ion Rațiu, președinte al Partidului Național Român din
Transilvania între anii 1992-1902
(ratiu.org)

Închinare²⁰⁷

ilustrei Doamne Emilia Dr. Rațiu

Cunosc o dalbă casă
Cu luminoase geamuri,
Cu-o mică grădiniuță
De brazi; pe crengi, pe ramuri,
Stol drag de păsărele
Stăpânei innuri cântă,
Cu ciripitul vesel,
Auzul îi încântă.

Dar, poate nu știți cine
Acolo locuiește?
Și nu știți stol de paseri
Cui zilnic ciripește?!
O dalbă castelană
Sălaș acolo are,
Nordul o slăvește
În dulce adorare.

Departate peste granți
S'a dus mărețu-i nume,
Din depărtări s'adună
La ea, aleasă lume,

²⁰⁷ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, 31 martie/13 aprilie 1919, p. 4;
Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 15, 13 aprilie 1919, p. 6-7.

Matrona venerată
Din ani de lacrimi pline,
Stimată de o țeară,
Iubită de regine.

De-al lumii tainic zgomot
Ea s'a retras, trăiește
Pentru trecutul falnic
Din vremuri reclădește
O lume dispărută:
Acele zile sfinte,
Când soțul său fusese
Al neamului părinte.

Îi calc cucernic pragul,
Sfios bat pe'ndelete,
Și vorba-i așezată,
I'ascult cu drag, cu sete.
Căci a urcat în vieță
Calvarul suferinței,
Și'n veci n'a părăsit-a
Luceafărul credinței.

Iar azi când împlinit-e
Scump visul pentru care
Al ei soț drag răbdat'o
Martiriu și 'nchisoare,
Retrasă de-ale lumii
Mii valuri zbuciumate,
În pacea odăiței,

Un tainic glas răzbate.
Cu glas de înger, pruncii,
Orații și 'nchinare;
Azi îi aduc sub geamuri
Și-i fac o sărbătoare,
La glasul lor de înger
Și versu-mi se unește.
Matroană adorată,
O lume te slăvește...

Emil A. Chiffa ²⁰⁸

**Primirea Generalului Henri Mathias Berthelot în Sibiu.
(2 ianuarie 1919)
(Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu. Colecții speciale. Iconografie.)**

²⁰⁸ Poezie scrisă cu ocazia vizitei generalului Berthelot, când bolnavă, legată de cameră, grupul de copii i-au făcut ovații entuziaste sub geamuri.

**POEZII DEDICATE
ARMATEI ROMÂNE**

Hora ²⁰⁹

Trupelor române

Ca stoluri largi de rândunele,
Ca 'n aer vesel se învârtesc
Să 'ncepe hora românească,
Pe plaiu cel ardelenesc!

Cununa de bujor și roze
Să împletesc în cer ușor,
Sunt dragii noștri, ce îi visasem,
În zilele de chin și dor!

Fanfara 'ncepe dulci acorduri
S'aprinde cântecul de foc,
De-asupra ard în raze de-aur,
Stelele noastre de noroc!...

Sosi alaiu cel de nuntă,
Cu străluciri ca din povești,
Să 'ntinde hora tot mai mare,
De dragu ei să te topești!...

²⁰⁹ Unirea, Blaj, Anul XXIX, Nr. 6, 12 ianuarie 1919, p. 2.

Să 'nvârt eroii, ce luptară,
Ca niște lei și-au biruit,
Și la a noastră serbătoare
Din țara mamă au venit !...

Elena din Ardeal

Cântecul ostașilor români ²¹⁰

Basarabia, Ardealul,
Bucovina și Banat
Ne-am unit pe veci tot neamul
Într-un mare mândru stat.

Deci să prindem arma'n mână,
Toți cu suflet voinicesc,
Căci oștirea e română,
Iar pământul strămoșesc.

De-a dușmanilor năvală
Țara noastră s'apărăm,
Soartea noastră triumfală
De urgie s'o scăpăm.

Și să mergem înainte,
Ca'n trecut așa așa și-acum,
Să ne țină lumea minte,
Că avem al nostru drum!

Dar s'avem și crucea'n frunte,
C'om avea atunci noroc.
Și chiar munții să se mute,
Vom ținea al nostru loc.

Dr. Gheorghe Comșa

²¹⁰ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 4, 20 ianuarie/2 februarie 1919, p. 4.

**DIN RĂZBOIUL CONTRA
BOLȘEVICILOR MAGHIARI**

A sunat ear goarna...²¹¹

A sunat ear goarna de chemare
Cu îndemn de vrajă și cu grai de rege,
S'apărăm a noastră sfântă lege
Și să stângem focul la hotare.

Și-au pornit voinicii 'n jos la vale,
Și răsună țara 'n voie bună.
Vorba lor ei știu, cum să și-o spună,
De le stă vre-un îndrăzneț în cale.

Au purtat ei ani de zile spada,
Când s'aprinse 'n flăcări roșii zarea,
Și pe unde ei tăiau cărarea,
Moartea-și aduna rânjind grămada.

Ei și-au păstrat fala moștenită
Și-au băgat în griji o întregă lume,
N'au lăsat pierdut acel renume,
Ce-a sfărmaturgia grea, pornită...

²¹¹ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVII, Nr. 16, 9/22 februarie 1919, p. 1.

A sunat ear goarna de chemare
Și străbate 'n părți de țară glasul.
E venită vremea, bate ceasul:
Ear ne chiamă țara mândră, Mare!

Sibiu

Ioan Berghia

Azi țara mă chiamă ... ²¹²

Azi țara mă chiamă sub mândrul ei steag,
Las tată și mama, las satul meu drag.
Pe buze cu cântec, în suflet cu dor,
Pășesc voinicește, să-i dau ajutor.

Căci eu sunt recrut,
Cel dintâi cerut,
Și am datoria
Să apăr moșia,
Glia strămoșescă,
Țara Românească!

Grăbiți-vă mama și scumpe surori!
N-auziți cum cântă ceilalți feciori?
Buciumul cum sună! Vai, eu întârziu!
Prindeți cu ac iute, florile-n chipiu

Căci eu sunt recrut,
Cel dintâi cerut,
Și am datoria
Să apăr moșia,
Glia strămoșească,
Țara Românească!

²¹² Foiaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 7, 10/22 februarie 1919, p. 5.

Rămâneți cu bine, fetelor din sat,
Ne-a chemat la oaste Marele –mpărat,
Și noi mergem veseli, cântând, doi cu doi.
Fetelor! Nu plângeți prea mult după noi!

Noi suntem recrutați,
Cei dintâi ceruți,
Și-avem datoria
Să apărăm moșia,
Glia strămoșească,
Țara Românească!

Petrea Dascalul
[Petru Olariu Orlățeanu]

Glasul țării azi străbate ... ²¹³

Glasul țării azi străbate
Peste zări îndepărtate,
Și pe unde el ajunge
Suflete de dor străpunge.

Dor de casă și moșie,
De Carpați și de câmpie,
De vâlcele cu podbeal,
Dor de scumpul lor Ardeal.

Vai, pe unde trece glasul,
Cum grăbesc copiii pasul,
Către vatra părintească,
Către glia strămoșească.
- Hei, că-i grea și mult amară
Viața, când ți-e dor de țară!

Glasul merge, trece'zbor,
Iar voinicii vin cu zor
Să-i dea țării ajutor
Și mormânt dujmanilor!

Dinspre-apus și miază noapte
Se aud oftări și șoapte.

²¹³ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 18, 24 martie/6 aprilie 1919, p. 4.

Din miazăzi, răsărit,
Glas de cânt neconținut...
- Ce să fie? - E vre-un nor,
De dușman cutupitor?

- Nu ... Se'ntorc copii țării,
De pe plaiu' străinării!
Pe aripile oftării
Trimit dorul răsbunării!

Petrea Dascălul
[Petru Olariu Orlățeanu]

Plecare ²¹⁴

Celor ce luptă cu Ungurii

Azi sub gloriosul steag
Mândrii vom jura credință
Și vom muri sub el cu drag,
Ca să aducem biruință
Celor ce ne așteaptă în prag.
Haideți frați români, plecăm
Pentru România-Mare,
Pentru rege să luptăm,
Și în sfânta sărbătoare
Viața jertfă să ne-o dăm.
Murgul sforăie acum
Frământând încet pământul,
Tot vom face praf și fum,
Unde ne e destul deschis mormântul
Vom muri și noi de-acum.
Dar să aducem sfânt noroc,
Pentru țara noastră mamă
Vom muri cu drag în foc,
Când durerea ei ne cheamă
Vom muri cu drag în foc.
Haideți, haideți să pornim
Și ordiilor barbare
Să le facem cintirim,
Scump Ardeal, azi la hotare
Pentru tine ne jertfim!

Iustin Ilieșiu

²¹⁴ Unirea Poporului, Blaj, Anul XXIX, Nr. 42, 27 februarie 1919, p. 2.

Cântec Nou ²¹⁵

Azi să-mi zici hora 'nfrățiri
Cum o ști mai dulce, frate,
Vreau să 'nchin, căci astăzi are
Tot Românul libertate!

Vreau să simt în piept viață!
Inima îmi bate tare;
Zi, măi frate lăutare,
Zi în România – mare!

Trage lin de tot cu arcul
Doine dulci de pribegie,
Că mâni „ordin” o să vină
Să plecăm la bătălie...

Ș' om pleca cu suflet vesel
Toți Româniî mână 'n mână,
Nici picior păgân, măi frate
Vom lupta, să nu rămână!..

²¹⁵ Unirea Poporului, Blaj, Anul XXIX, nr.48, 6 Martie 1919, p. 2.

Pune-ți focul, tot în diplă,
Cântă-mi marșuri triumfale;
Ah! Mă duc să 'ncalec roibul
C'aud zângănit de zale!!

Iustin Ilieșiu

Cântec vitejesc ²¹⁶

În aceste zile grele
Când dușmani, prăpăd și rele
Se pornesc; jurăm toți iară:
Zid îți suntem dragă țară.

Vie foc, prăpăd, furtună,
Vom lupta toți împreună
Și din vajnicul șireag
Face-vom zid lângă steag.
Pentru țară, pentru rege,
Pentru strămoșeasca lege
Cine-n veci vrea sa trăiască
Moare moartea vitejească.

Emil A. Chiffa

²¹⁶ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 14, 6 aprilie 1919, p. 2.

Închinare ²¹⁷

În zilele de groază de chinuri și dureri,
Când ne-am ascuns vieța pribegi fără puteri,
Zbura peste morminte, prin drumuri neumblate
Spre noi un Duh de vieță, cu zvon de libertate.
Ni se părea, că cerul deschis ie încă nouă,
Că firul vieții triste nu ni s'afânt în două,
Și atunci am prins în suflet nădejdea de mai bine,
O dulce Românie, credeam aprins în Tine.

Istoria vieții Tale mi-a fulgerat de-odată
Și sufletul și mintea la moarte subjugată.
Și dorul de lumină făcea să-l simt aproape
Pe fratele de țară, zorit să ne desgroape;
Și nu-i cuvânt să spună fiorul bucuriei
Celui scăpat din lanțul de veacuri al urgiei.
Și când cătam în juru-mi să-mi liniștesc simțirea
O goarnă românească trezește toată firea.

Credeam, că-i vis minunea, ce-aieva ni s'arată,
Din deal coaboară'n vale o oaste regulată;
Oștenii cântă veseli, de par' că vin la nuntă,
Eroii, cari învins-au dușmanii'n lupta cruntă

²¹⁷ Gazeta Poporului, Sibiu, Anull II, Nr. 20, 18 mai 1919, p. 2.

Români sunt frați de-un sânge.. aprindeți toți făclia,
Și dați în lume chicot să simtă bucuria
Și îngerii din ceruri și demonii din iad
Că vechile hotară azi, pe vecie, cad.

Ostași Români! Frăția în dorul sfânt ne leagă
De lanțul veșniciei, ce nu se mai desleagă.
Și din spumosul Nistru și pân la dalba Tisă,
Cum se vestesc din cronici, ie soarta noastră scrisă:
Să fim un neam de oameni culturii sentineală
Să fim noi unt de lemnul, ce-i arde în candelă,
Și mirul înoirii credinței cei străbune,
Izvor de pace lumii, ce arde sub tăciune.

Veniți, dar, lângă mine și mă priviți în față,
Și săruțați pe mortul trezit de nou la viață
Veniți și dați-m fruntea să vi-o sărut o dată,
Să-mi fie bietul suflet și inima 'mpăcată.
Veniți și atingeți steagul, minunea, treicolorul,
De ochii mei să-i simtă și vraja și fiorul,
... Ostași! ... când moartă-i astăzi vrăjmașului trufia,
Stigați în cor cu toții: „Trăiască România!”

**Ales. Munteanu al lui Vasile,
prototop ort[odox] român**

Generalului Traian Moșoiu ²¹⁸

Când paharul suferinței
S'a umplut până la gură
Și mii, trăznete, furtune
Despicară zarea sură,
Iar tu neam român, pe cruce
Trăiai clipe furtunoase
Și în jurul Tău dujmanii
În ocări gălăgioase
Hohoteau de-a tale chinuri
Și urlau ca niște fiare,
Prăznuind din chinurile'ți
O selbatică serbare, -
Ca un zimbbru'ntărâtat
Ai pornit tu Generale
Cu vitejii tăi flăcăi
Să-ți dechizi prin dujmani cale.
Ca un leu te-ai smuls năprasnic
Din inelul din Mărăști
Cununând a voastre arme
Cu lauri la Mărășești.
Ca un vultur, ca un șoim
Ai trecut apoi Carpații,
Cu vitejile' ți șiraguri
Desrobindu'ți din jug Frații;

²¹⁸ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 25, 29 iunie, p. 4.

Și Te-ai dus ca o furtună
Ca și trăsnetul din nori
Îmsemnând a Tale'nvingeri
Steagul mândru treicolor.

.....
Iar când Craiul nostru tânăr
O poruncă Ție scrisă
Ai pornit ca o lavină
Lărgind granițele'n Tisa
Făptuind cu ai Tăi Viteji
Visul: Marea României
Și'ntre frați de același sânge
Granițe să nu mai fie.

.....
Închinare Îți aducem
Bravul nostru general!
Tu ce-ai șters hotarul mașter
Al iubitului Ardreal.
Și la Orlat ai scris pagini
Cum nu are cartea sorții
Și-ai luptat atât de vașnic
De-or vorbi ș'n groapă morții;
Fiu Viteaz al țării noastre
Numele slăvit să'Ți fie
Steagul ce l'ai re'nălțat
Ți se'nchină astăzi Ție!

Emil Chiffa

Dorul meu ²¹⁹

Un dor în suflet am și eu,
Și de'mplinit nu-i tocmai greu:
Vreau să mă fac un bun oștean
Să apăr țărișoara mea
De ori și cine va'ncerca
Ai fi dușman.

Să pot ori când să intru'n foc,
Căci eu cu pușca mea mă joc
Mă știe ea că-i sunt stăpân.
Aceasta-i singurul meu dor
Ș'așa să fie e dator
Orice Român!

Avem un petec de pământ
Și tot ce-avem și noi mai sfânt,
Deci să-l păstrăm ca pe un odor,
Să-l apărăm pân' vom muri:
În lumea asta poate fi
Singurul dor.

²¹⁹ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 29, 27 iulie 1919, p. 4.

Prin foc, prin apă, pe uscat,
Sunt dator ca un soldat
Să-mi apăr țărișoara mea
De cel ce ar încerca
Să intre'n ea.

Voi sta la pândă ca un leu,
Și fără teamă de nevoi,
Voi apăra pământul meu,
De dușmanul cel mai rău,
Nu m'oi speria.

Sergent Gheorghe Nistor

Banatul²²⁰

Noi nu vem pământ strein,
Dar al nostru e Banatul!
Sârbul însă e hain,
Cadă dar pe el ... păcatul!

Nouă Dumnezeu l'a dat,
Că-i frumos și-un trup din noi,
Dar de'o vrea fără ... bănat.
Vom porni iar la război.

Sergent Gheorghe Nistor
Reg[imentul] 106 Inf[anterie]

²²⁰ Foaia Poporului, Sibiu, Anul XXVII, Nr. 34, 31 august 1919, p. 4.

Oșteni ai pământului Dacic din anul 1919 ²²¹

Oșteni ai pământului dacic,
Oșteni ai pământului sfânt,
Vă cere, din nou el vă cere,
Să-l apere al vostru avânt.

Vă cer din morminte străbunii –
Oșteni ai pământului sfânt, –
Pământul strămoșilor voștri,
Să-l apere-al vostru avânt!

Vă cheamă și glasul acelor
Ce jertfă căzură mai ieri.
Să mântuie țarina voastră –
Și zac în morminte stingheri!

Sub glie dorm somnul cel veșnic
Cei buni, cei mai buni dintre noi,
Dar azi din adâncuri vă cheamă,
Vă chiamă la luptă, eroi!

²²¹ Gazeta Poporului, Sibiu, Anul II, Nr. 38, 21 septembrie 1919, p. 5.

Nu-i pumn de țărână'n cuprinsul
Pământului dacic, oșteni,
Sfințit să nu fie de veacuri
Cu sânge de-al nostru, oșteni!

De-aceea, morminte străbune,
De-aceea morminte noi
A celor mai buni ce-i avurăm,
Vă cheamă la luptă – eroi!

Dedicată soldaților români ²²²
Cântați ²²³

Cântați încununați de laur,
În haina voastră ciuruită!
Se'ncepe vremea cea de aur,
În țara noastră desrobotă.

Pe la Orlat și la Sibiu,
Ați sămănat pe văi rubine,
Aprinsa-ți focul tot mai viu,
De fumeaga printre ruine.

La Mărășești și la Oituz,
Ați fost eroi de epopee,
De sânge și sudoare uzi,
Voi v'ați jertfit pentr'o idee.

Cântați, biruitori, în laur,
În haina voastră ciuruită,
Se'ncepe vremea cea de aur,
În țara noastră desrobotă ...!

Elena din Ardeal

²²² Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVII, Nr. 121, 24 decembrie 1919, p. 5.

²²³ Telegraful Român, Sibiu, Anul LXVII, Nr. 81, 23 august 1919, p. 2.

BIBLIOGRAFIE

I. FONDURI DOCUMENTARE

Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu.

Muzeul Culturii Săliștene.

Muzeul Parohial Săliște.

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale ale României Sibiu.

II. SURSE INEDITE

Colecția Doamnei Profesor Lucia Irimie din Săliște.

Colecția Doamnei Ana Lupaș din Cluj-Napoca, nepoata lui Ioan Lupaș.

Colecția Doamnei Carmina Maior din Sibiu, nepoata lui Ionel Floașiu.

Colecția Domnului Ioan Miclăuș din Tilișca, stabilit în București.

Colecția Gheorghe Rancu Bodrog din Șopotul Vechi.

IV. LUCRĂRI SPECIALE

Borș, Silviu; Andriescu, Bogdan. *Primul Război Mondial în colecția de iconografie a Bibliotecii Județene ASTRA Sibiu*, Sibiu & Cluj Napoca, Editua Armanis & Mega, 2018.

Deac, Augustin. *Cartea vitejilor. Cântece de la soldații noștri de pe câmul de lupă, adunate de Augustin S. Deac*, tipograf, Gherla, Tiparul Tipografiei Diecezane, 1916.

Deac, Augustin. *Cartea vitejilor. Cântece de la soldații noștri de pe câmul de lupă, adunate de Augustin S. Deac*, tipograf, Ediția a IV-a, Gherla, Editura și Proprietatea lui A. S. Deac, Tiparul Tipografiei Diecezane, 1917.

Dobrotă, Eugeniu. *LĂCRĂMIOARE ... Cântece de război culese dela fetele din Poiana Sibiului*; Sibiului/Arad Tipografia Concordia, 1917.

Dor și Jele, Cântece din rășboiu, Cluj Napoca, Editura Tipografiei „Carmen” Petru P. Barițiu, 1914.

Hangea, Ieronim; Ilieșiu Iustin. *Cântece din resbel (1914-1915) și Doine populare*, Brașov, Editura Ioan I. Curcu, 1916.

Lupeanu-Melin, Alexandru. *Din război. Versuri și cântece*, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, 1918.

Preot Popa (Romănescu), Ioan. *Un capitol din Monografia Săliștei (1 august 1914 - 1 iulie 1915)*, Sibiu, Tiparul Tipografiei arhidiecezane, 1915.

Soricu, Ioan Ursu. *Doinele mele din zile de luptă, Ediția a II-a*, Orăștie, Tipografia Libertatea, 1919.

V. PERIODICE

„Biserica și Școala”, Arad, numerele din anii 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 și 1919.

„Calendarul Asociațiunii, pe anul dela Christos 1915”, Sibiu, Editura Asociațiunii, 1914.

„Calendarul Asociațiunii, pe anul visect 1916”, Sibiu, Editura Asociațiunii, 1915.

„Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1917”, Sibiu, Editura Asociațiunii, 1916.

„Calendarul Asociațiunii pe anul comun 1918”, Sibiu, Editura Asociațiunii, 1917.

„Calendarul Asociațiunii pe anul Mântuirii 1919”, Sibiu, Editura, Asociațiunii, 1918.

„Calendarul Românului pe anul comun dela Christos 1917”, Caransebeș, Editura și Tiparul Tipografiei și Librăriei Diecezane, 1916.

„Calendarul Românului pe anul comun dela Christos 1918”, Caransebeș, Editura și Tiparul Tipografiei și Librăriei Diecezane, 1917.

„Calendarul Românului pe anul comun dela Christos 1919”, Caransebeș, Editura și Tiparul Tipografiei și Librăriei Diecezane, 1918.

„Cuvântul Poporului”, Săliște, numerele din anul 1919.

„Drapelul”, Lugoj, numerele din anii 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 și 1919.

„Foaia Diecezană”, Caransebeș, numerele din 1914, 1915, 1917, 1918 și 1919.

„Foaia Poporului”, Sibiu, numerele din anii 1914, 1915, 1916, 1918 și 1919.

„Gazeta Poporului”, Sibiu, numerele din anii 1918 și 1919.

„Gazeta Transilvaniei”, Brașov, numerele din anii 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 și 1919.

„Glasul Ardealului”, Brașov, numerele din anii 1918 și 1919.

„Românul”, Arad, numerele din anii 1914, 1915, 1916, 1918 și 1919.

„Telegraful Român”, Sibiu, numerele din anii 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 și 1919.

„Unirea”, Blaj, numerele din anii 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 și 1919.

„Unirea Poporului”, Blaj, numerele din anul 1919.

VI. RESURSE WEB

bjbv.ro

centenarulromaniei.ro

digital-library.ulbsibiu.ro

digitizare.bibliotecaarad.ro

dspace.bcucuj.ro

dspace.bjastrasibiu.ro

europeana.eu

europeana-collections-1914-1918.eu

facebook.com/Casa-memoriala-Dr-Ilie-Lazar

facebook.com/Cărți-Poștale-Militare

facebook.com/Photo-Historia

facebook.com/Primul-Război-Mondial-în-imagini

facebook.com/Românii-în-Armata-Austro-Ungară

mnuai.ro

mvu.ro

ratiu.org

ro.wikipedia.org

transilvania100plus.ro

ziarulfaclia.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
Notă asupra ediției	13
Doine și poezii populare	20
Voinicul	22
Din popor	24
Poporale din Sălaj	27
Poporale din Bihor	28
Cântece I	29
II	29
Doină	30
Rândunica	33
Cântece în formă populară I	35
II	35
III	36
IV	36
Poezii populare	37
Cântece	40
Poporale	42
Poporale	43
Poporale	44
Poporale	46
În așteptare	47

Dragostea bădiții	49
Versurile glumețe ale unui băbățan	51
În grădina mândrei mele	53
Poezii populare	54
Poporale	57
Dorul dorurilor mele	59
Din Basarabia	61
Dorul Basarabeanului	62
Cântece Moldovenești	64
Din Străinătate	65
Din America	66
Din țara dolarilor	67
Foaie verde	70
Pribegie	72
Frângurele I	74
II	75
Din Rusia	76
Dor	79
Cântec din străinătate	80
Rândunelelor	82
Tradiții populare	84
Cântecul Cununii la secere	85
Dela seceriș	87

Poezii religioase	94
Colindă	97
Colindă	100
Cântece de Stea	101
Nașterea lui Hristos	101
Magii de la Răsărit	104
Colinda soldaților români	106
În Orașul Vifleem	110
Colindul Îngerilor din anul 1919	111
Sărbătorile religioase în	
creațiile unor autori	114
Mărire	115
Crăciunul anului 1914	116
Florile dalbe	118
Colindă nouă	120
Colindă	122
Moș-Crăciun	124
Magii	125
La Crăciun	131
Versul la Botezul Domnului	133
Înviere	138
La înălțarea Domnului	141
La Rusalii	143

Rugăciuni	145
Pace	146
O rugăciune	147
Îngenunchind sub Ceruce	148
Rugăciune	151
Pace vouă!	153
O mângâiere	158
În reverie... ..	160
Când trecui prin Valea-seacă... ..	162
Sentință	163
Credință	163
Rugăciune	164
Cătră Domnul	165
Rugăciune	166
Biserica	168
Împacă lumea, Doamne	169
Cântec	170
De patru ani... ..	172
Cântec trist	174
Deșteptare	176
Psalm	179
Psalm	181
Sonete	182
Sonet	183
Sonet	184

Poezii culte	185
Ion Băilă	186
Imnul steagului	187
Veteranul	189
În noaptea mobilizării	191
Trei frați	193
Andrei Bârseanu	197
Doină	198
La moartea Regelui	199
Ioan Berghia	200
Răsboiul	201
Primăvară	202
Cântec	203
Cântec	204
Ce mai e pe-acasă?	205
Zadarnic	208
Cântec din Geibel	209
Trimisu-ți-am astăzi... ..	210
Valeriu Bora	212
Eroii neamului... ..	213
Calvaria I	217
II	219
Visul Pădurilor... ..	221

Valeriu Braniște	224
Biata Ana Pândăreasă	225
Cântecul Plugului 1916	230
Ioan Broșu	233
Orfanii	
I	234
II	235
III	237
IV	238
Pace	241
G. B.	244
Mortul pe drum	245
George Cătană	247
În dimineața Sfintei Învieri	248
Dorul soldatului	250
Emil A. Chiffa	252
Cântec	253
Solie	254
Cel mai sărac	255
Victor I. Ciato	257
O scrisoare	258
Guvernul Maghiar	260

Aurel Contrea	261
La pacea, ce-o să fie	262
Aron Cotruș	264
Jertfa	265
Pe câmpurile morții	267
Copiii Basarabiei plâng	269
Maria Cunțan	273
Dorință	274
Elena din Ardeal	276
Viteazul căzut	277
Flori pe mormântul lui Dr. Alexandru Vasile ..	280
Ioan Fisan	281
În ceasul morții	282
Florin	284
Cântec	285
B. Fundoianu	287
Afară suflă vântul	288
Vasilie Genie	290
De-acasă	291
Război și pace	293
Scrisoare din Italia	295

Pădurea	297
Noaptea	299
Amurgul	300
Doină	301
Ovidiu Hulea	302
Plâng șase frați... ..	303
Din tabără	305
De lângă trei morminte	307
În feldspitalul cinci veni- 'mpăratul	
Lui Emil [Rebreanu]	310
Liviu Iancu	318
În război	319
O rugăciune	321
Ursul și pisica	322
Așteptarea	324
Iustin Ilieșiu	326
Cântec de toamnă	327
Seară	329
Ce triste-s zilele pustii... ..	331
N. L. Ioanăș	334
La joc	335
P. Ion	337
Iarnă	338

Elie Măgeanu	339
Din vremuri tulburi	340
Din viață... din anul 1919	341
Teodor Murășanu	344
Scrisoare din Carpați	345
Voevodul valah dela Putna... ..	348
S-au dus sub steag și cei din urmă... ..	352
Cântec de primăvară	353
I. Negură	355
Ne luptăm cu brațe tari de fier... ..	356
Răsboiul	357
Noi trecem muți... ..	359
Răsboiul	360
I. N. Pârvulescu	361
Imn păcii	362
Ecaterina Pitiș	364
Cu steaua	365
Aurelia Pop	366
Lumina 'nvierii... ..	367
Iarna	369
P. Popovici Baneștianu	371
Răsboiul	372

Petru Olariu	374
La Şiria	375
Români	377
Milă	378
George Ranetti	380
Noul camarad	381
Livia Rebreanu	383
Răvaş	384
Vasile Stoicănea	385
La poalele pădurii... ..	386
A. N. Tărnăveanul	388
Scrisoarea prinsonerului	389
Demetriu Toncean	391
Mamei mele	392
Poezii patriotice	394
Poezii pentru Basarabia	395
Cântecul Prutului	396
Pro Basarabia	398
Fraţilor basarabeni	399
Poezii pentru Ţară	401
Patriei mele	402

Neam liber	404
Românii	405
România Mare	408
Dor de țară	409
Patria-mamă	412
24 Ianuarie	415
Hora Unirii	418
E zi de sărbătoare!... ..	420
Transilvania și Bănatul	422
România Mare din anul 1919	423
Banatul	427
Ieri subjugăți – azi liberi	429
Libertate și moșie	432
Cântec nou	433
Țării mele	435
Poezii dedicate soldaților	438
Soldaților	439
Altui Viteaz	440
Poezii ale Gărzilor Naționale	
Românești	442
Marșul legionarilor români	443
Marea Adunare Națională de la	
Alba Iulia	446

Imnul Unirei	447
Închinare Marei Adunari Naționale din Alba Iulia	449
Spre Alba-Iulia... ..	458
Nu mă plânge... ..	460
Poezii dedicate familiei regale românești	464
Crai nou	466
Înălțate Împărate	468
Odată și acum... ..	471
Regina Maria din anul 1919	473
Cântecul Prințului	475
Generalului Henri Mathias Berthelot	477
Reconnaissance	479
Doamnei Emilia Rațiu	482
Închinare	484
Poezii dedicate Armatei Române	487
Hora	488
Cântecul ostașilor români	490
Din Războiul contra bolșevicilor maghiari	491

A sunat ear goarna...	492
Azi țara mă chiamă...	494
Glasul țării azi străbate...	496
Plecare	498
Cântec Nou	499
Cântec vitejesc	501
Închinare	502
Generalului Traian Moșoiu	504
Dorul meu	506
Banatul	508
Oșteni ai pământului Dacic din anul 1919	509
Dedicată soldaților români	511
Cântați	511
Bibliografie	512